

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI

Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı

**LİSE COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ
SİYASİ COĞRAFYA KONULARINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ
BAŞARILARININ VE TUTUMLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Saim ÖZTOPAL

Danışman

Doç. Dr. Necati TOMAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mayıs, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayımlayamaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Saim

Soyadı : ÖZTOPAL

Bölümü : Coğrafya Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programındaki Siyasi Coğrafya Konularına İlişkin Öğrenci Başarılarının ve Tutumlarının Değerlendirilmesi

İngilizce Adı : The Evaluation of the Successes and the Attitudes of the Students in Regard to the Subject of the Political Geograpy in the Education Program of the Hightschool Geography Lesson

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Saim ÖZTOPAL

İmza:

KABUL VE ONAY

Saim ÖZTOPAL tarafından hazırlanan “Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programındaki Siyasi Coğrafya Konularına İlişkin Öğrenci Başarılarının ve Tutumlarının Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Ortaöğretim Sosyal Alanlar** Anabilim Dalı, **Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Necati TOMAL

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi , Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Bu tezin **Ortaöğretim Sosyal Alanlar** Anabilim Dalı, **Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/__

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

Doğacak olan kızıma ve sevgili eşime...

TEŞEKKÜRLER

Tezimin en baŐından en son anına kadar her aŐamasında bilgisini, tecrübesini, sabrını esirgemeyen değerli tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Necati TOMAL'a sonsuz teŐekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisansta tez aŐamasına gelmemde katkıları büyük olan, değerli bilgilerini bizlere aktaran ve büyük emekleri geçen değerli hocalarım Sayın Prof. Dr. Cevdet YILMAZ'a, Sayın Prof. Dr. Süleyman ELMACI'ya, Sayın Doç. Dr. Alper KESTEN'e ve Sayın Dr. Öğr. Üyesi Merve Görkem ZEREN AKBULUT'a ayrı ayrı teŐekkürlerimi sunarım.

Tezin tablolarının düzenlenmesinde yardımlarını esirgemeyen Türk Dili Edebiyatı öğretmeni Mehmet SAKA'ya, bu çalışmanın tüm sürecinde manevi desteğini eksik etmeyen ve tezin yazım ve imla hatalarını düzelten sevgili eŐim Türkçe öğretmeni İnci KAYA ÖZTOPAL'a teşekkür ederim.

**LİSE COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ
SİYASİ COĞRAFYA KONULARINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ
BAŞARILARININ VE TUTUMLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Saim ÖZTOPAL

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mayıs, 2019

ÖZ

Ülkelerin, dünya siyasetinde ekonomik ve siyasal yönden güçlü olmaları açısından coğrafya biliminin önemi büyüktür. Coğrafyanın alt dallarından biri olan siyasi coğrafya günümüzde tüm dünyada en fazla ilgi duyulan bilim dallarından biri olarak karşımıza çıkar. Fiziki coğrafya, beşeri coğrafya ve ekonomik coğrafyanın kesişimi konumunda bulunan siyasi coğrafyanın, Türkiye’de Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nda, özellikle 2005 yılı ve sonrasında yeni yer bulmaya başlamış olması, siyasi coğrafya öğretimi üzerine yapılan çalışmaların azlığı önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmada Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nda yer alan siyasi coğrafya konularına ilişkin öğrenci başarılarının ve tutumlarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel durum çalışması modelindeki bu araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında gerçekleştirilmiş olup, araştırmanın çalışma grubunu farklı okul türlerinde görev yapan 20 coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır. Görüşme yönteminin kullanıldığı bu araştırmada, veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmış ve görüşmeler sonucu ulaşılan veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Araştırma

sonucunda lise öğrencilerin büyük bölümünün siyasi coğrafyaya karşı ilgili olduğu ve siyasi coğrafya konularında başarılarının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Siyasi Coğrafya, Coğrafya Dersi Öğretim Programı, Öğrenci Başarısı, Tutum

Sayfa Sayısı : 88

Danışman : Doç. Dr. Necati TOMAL

İkinci Danışman :

**THE EVALUATION OF THE SUCCESSES AND THE
ATTITUDES OF THE STUDENTS IN REGARD TO THE
SUBJECT OF THE POLITICAL GEOGRAPY IN THE
EDUCATION PROGRAM OF THE HIGHSCHOOL
GEOGRAPHY LESSON**

MS Thesis

Saim ÖZTOPAL

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

May, 2019

ABSTRACT

The importance of the science of the geography is big with regard to the countries are strong as economical and political in the politics of the world. We see that the political geography, one of the subbranches of the geography is one of the science branches, interested in all over the world at the present time. The political geography, in the position of the intersection of the physical geography, human geography and economical geography began to take place with the last curriculum changes in the education program of geography lesson in Turkey. We see that the rarity of the studies done about the education of the political geography is important problem. It was aimed to be evaluated the successes and the attitudes of the students in regard to the subjects of the political geography in the education program of geography lesson in the direction of the views of the teacher in this search. This search in the model of the qualitative situation study was realised in 2018-2019 education year and twenty geography teacher from different school types constitute the study group of the search. The interview method was used in this search. An interview guide including structured questions was used and the data reached as a result of the interviews was analyzed with the method of the content analysis. That the most of the highschool

students are interested in the political geography and their successes about the subjects political geography are high were ascertained.

Key Words : Political Geography, Education Program Of Geography Lesson, Student Success, Attitude

Number of Pages : 88

Advisor : Assoc. Dr. Necati TOMAL

Co-advisor :

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIV
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XVI
SİMGELER VE KISALTMALAR	XVII
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	2
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Varsayımlar	4
1.5 Sınırlılıklar	4
1.6 Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM	6
II. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1 Öğrenme ve Öğretim.....	6
2.2 Öğrenci Başarısı ve Tutum.....	7
2.3 Coğrafya İlimi ve Siyasi Coğrafya	8
2.4 Coğrafya Öğretimi	13
2.5 Coğrafya Dersi Öğretim Programının Özellikleri	15
2.6 Coğrafya Dersi Öğretim Programında Siyasi Coğrafya Konu ve Kavramları.....	18
2.6.1 Jeopolitik ve Jeopolitik Konum	22
2.6.2 Jeostrateji.....	24
2.6.3 Ülke.....	24
2.6.4 Devlet.....	25
2.6.5 Sınır	26
2.6.6 Küreselleşme.....	27

2.6.7 Çatışma	27
2.6.8 Uluslararası Örgütler	29
2.7 İlgili Alanyazın.....	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	32
III. YÖNTEM	32
3.1 Araştırma Deseni.....	32
3.2 Çalışma Grubu	33
3.3 Veri Toplama Aracı.....	34
3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	37
IV. BULGULAR.....	37
4.1 Siyasi Coğrafya Konularında Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	37
4.1.1 Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunda Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	37
4.1.2 Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	40
4.1.3 Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	43
4.1.4 Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	46
4.2 Siyasi Coğrafya Konularının Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	49
4.2.1 Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri	49
4.2.2 Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri	52
4.2.3 Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	55
4.2.4 Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	58
4.3 Siyasi Coğrafya Konularına İlişkin Öğrencilerin İlgisi ve Tutumlarına Yönelik Öğretmen Görüşleri.....	61
4.3.1 Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunda Öğrencilerin İlgisi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşleri	61
4.3.2 Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrencilerin İlgisi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşleri	64
4.3.3 Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrencilerin İlgisi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşleri	66

4.3.4 Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşleri	68
BEŞİNCİ BÖLÜM	71
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	71
5.1 Sonuç ve Tartışma	71
5.1.1 Siyasi Coğrafya Konularında Öğrenci Başarılarına Yönelik Sonuçlar ve Tartışma	71
5.1.2 Siyasi Coğrafya Konularının Zorluk Derecesine Yönelik Sonuçlar ve Tartışma	72
5.1.3 Siyasi Coğrafya Konularına Karşı Öğrencilerin İlgi ve Tutumlarına Yönelik Sonuçlar ve Tartışma	74
5.2 Öneriler	75
KAYNAKÇA	78
EKLER.....	82

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Siyasi Coğrafya Konuları Ünitelendirilmiş Yıllık Ders Planı Örneği	21
Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenler Hakkında Bilgiler	33
Tablo 3: Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunda Öğrencilerin Başarı Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	37
Tablo 4: Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunda Başarıyı Etkileyen Faktörler	38
Tablo 5: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrencilerin Başarı Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	40
Tablo 6: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Başarıyı Etkileyen Faktörler	41
Tablo 7: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrencilerin Başarı Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	43
Tablo 8: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Başarıyı Etkileyen Faktörler	44
Tablo 9: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrencilerin Başarı Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	46
Tablo 10: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Başarıyı Etkileyen Faktörler	47
Tablo 11: Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	49
Tablo 12: Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunun Zorluk Derecesini Etkileyen Faktörler	50
Tablo 13: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	52
Tablo 14: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunun Zorluk Derecesini Etkileyen Faktörler	53
Tablo 15: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	55
Tablo 16: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunun Öğretiminin Zorluk Derecesini Etkileyen Faktörler	56
Tablo 17: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	58
Tablo 18: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunun Zorluk Derecesini Etkileyen Faktörler	59
Tablo 19: Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	61
Tablo 20: Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunda Öğrencilerin İlgilerini Etkileyen Faktörler	62
Tablo 21: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	64
Tablo 22: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrencilerin İlgilerini Etkileyen Faktörler	65
Tablo 23: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	66
Tablo 24: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrencilerin İlgilerini Etkileyen Faktörler	67

Tablo 25: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	68
Tablo 26: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Faktörler.....	69

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Coğrafyanın Bölümleri	9
Şekil 2: Coğrafya Konuları ve Coğrafi Bilinç Unsurları	16
Şekil 3: Coğrafya Dersi Öğretim Programı Ünitelerin Yapısı	18
Şekil 4: Türkiye'nin Jeopolitik Konumunu Yansıtan Harita	23
Şekil 5: Dünya Siyasi Haritası	25
Şekil 6: İlk Devletlerin Ortaya Çıktığı Alanlar	26
Şekil 7: Uluslararası Sıcak Çatışmalara Neden Olan Bazı Unsurlar.....	28
Şekil 8: Günümüz Çatışma Bölgelerini Gösteren Harita	29

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
CDÖP	Coğrafya Dersi Öğretim Programı
TTKB	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
AYT	Alan Yeterlilik Sınavı
TYT	Temel Yeterlilik Sınavı
ÇTDT	Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi
BM	Birleşmiş Milletler
AB	Avrupa Birliği
NATO	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
f	Frekans
%	Yüzde
vb.	ve benzeri

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Bu bölümde problem, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın varsayımları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Siyaset ve coğrafya kelimelerinin birleştirilmesi ile oluşan siyasi coğrafyayı Özey (2007), “dünyanın tamamında veya bir bölgesinde ya da ülkesinde, doğal, beşeri ve ekonomik olayların dağılışını, aralarındaki bağlantılarını, sebep ve sonuçlarını inceleyerek, devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş veya anlayış belirleyen bir bilimdir” şeklinde tanımlamaktadır (s. 21).

“Gittikçe küreselleşen dünyamızda toplumlar dünyanın, her bir köşesindeki siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmelerden anında haberdar olmakta ve eskiden olmadığı ölçüde bunların etkisi altında kalmaktadır” (Demirci, 2005, s. 1). Günümüzde, dünyadaki gelişmelerden kendilerini soyutlayamayan ülkeler, bu değişimleri kendi avantajlarına çevirebilmeleri için çağdaş coğrafya ilmine ve bu ilmin bir alt dalı olan siyasi coğrafya bilimine ihtiyaçları vardır. Siyasi coğrafya, devletle mekân arasındaki ilişkileri coğrafyanın prensipleri olan dağılış, nedensellik ve bağlantı (ilişki kurma) ilkelerine göre inceler. Dünyada meydana gelen siyasal olayların nedenlerini, bu olayların dağılışını, çatışma bölgelerini, ülkelerin jeopolitik özelliklerini, devletlerin güç ve etkinliklerini analiz ederek açıklayabilme ve yorumlayabilme gibi yeterliliklerin kazanılması siyasi coğrafya öğretiminin amaçlarındandır.

Ülkelerin, dünya siyasetinde ekonomik ve siyasal yönden güçlü olmaları açısından coğrafya biliminin önemi büyüktür. Günümüzde dünya ölçeğinde en fazla ilgi duyulan bilim dallarından biri olan siyasi coğrafya, son yıllarda coğrafyacılar tarafından büyük ilgi görmekte ve siyasi coğrafya üzerine çok sayıda araştırma yapılmaktadır.

Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi problemlerden kurtulması, geleceğin dünyasında siyasi, ekonomik, askeri ve sosyo-kültürel yönden iyi bir yer

edinebilmesi ancak çağdaş bir coğrafya öğretimi ile mümkündür. Bu durum Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2018 yılında yayımlanan Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda yer alan siyasi coğrafya konularına ilişkin kazanımların önemini ortaya koymaktadır.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'ndaki siyasi coğrafya konularına ilişkin öğrencilerin başarı düzeyleri, tutumları ve bu konuların zorluk derecesi nedir? Çalışmamızı bu soruya aranacak cevap şekillendirecektir. Belirttiğimiz problem cümlesine bağlı olarak belirlenen alt problemler şunlardır:

- 1- Öğrencilerin siyasi coğrafya konularında başarı düzeyleri ve bunu etkileyen faktörler nelerdir?
- 2- Siyasi coğrafya konularının zorluk derecesi ve bu durum üzerinde etkili olan faktörler nelerdir?
- 3- Öğrencilerin siyasi coğrafya konularına ilgi düzeyleri ve bunu etkileyen faktörler nelerdir?

1.2 Araştırmanın Amacı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurumunun 2018 yılında yayımladığı, Milli Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan CDÖP öğrencilerin;

“Bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavraması, coğrafi birikim ve sentez ülkesi olan Türkiye'nin bölgesel ve küresel ilişkiler açısından konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyelin bilincine varması, coğrafi bilgilere sahip olmanın “vatan bilinci” kazanılmasındaki önemini kavraması ve Türkiye'nin yeni vizyonuna uygun olarak başta Türkiye ile yakın ilişkisi bulunan bölgeler ve ülkeler olmak üzere dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hakkında bilgi sahibi olması hedeflerini amaçlanmaktadır” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018, s. 12).

Yukarıda verilen amaçların kazanılmasında siyasi coğrafya konularının ve öğretiminin yeri çok önemlidir. Bu çalışmada CDÖP'de yer alan siyasi coğrafya konularına ilişkin öğrenci başarılarının ve tutumlarının öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın amacına bağlı olarak alt amaçlar şu şekilde belirlenmiştir:

- 1- Öğrencilerin siyasi coğrafya konularına ilişkin başarı düzeylerini belirlemek ve bu konularda başarıyı etkileyen faktörleri ortaya koymaktır.
- 2- Siyasi coğrafya konularının zorluk derecesini ve bu durum üzerinde etkili olan faktörleri ortaya koymaktır.
- 3- Siyasi coğrafya konularını ilişkin öğrencilerin ilgi düzeylerini belirlemek ve öğrencilerin konulara karşı ilgi ve tutumları üzerinde etkili olan faktörleri ortaya koymaktır.

1.3 Araştırmanın Önemi

İnsanların, mekân üzerinde gerçekleştirmiş olduğu ekonomik, siyasal, demografik ve kültürel faaliyetler ile doğal ortam arasındaki ilişkinin incelenmesini beşeri coğrafya gerçekleştirmektedir. Beşeri coğrafyanın alt dallarından biri de siyasi coğrafya olarak karşımıza çıkmaktadır. “Siyasi coğrafyada mekâna dayalı fiziki, beşeri ve ekonomik unsurların özellikleri ve bu özelliklerin değerlendirilerek geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunulması önemlidir” (Deniz, 2010, s. 32). Bu nedenle siyasi coğrafya fiziki, beşeri, bölgesel ve ekonomik coğrafyanın kesişimi konumunda bulunmaktadır.

Siyasi coğrafya, 19. yüzyılın sonlarında, dünya ölçeğinde söz edilmeye başlanmış bir bilim dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. “20. yüzyılın ilk çeyreğinin ve ikinci çeyreğinin sonlarında meydana gelen Dünya Savaşları’nın ortaya çıkışında, seyredişinde, sonuçlanmasında ve savaş sonrası dönemlerde uygulanan savaş stratejilerin ortaya konulmasında, büyük ölçüde siyasi coğrafyadan yararlanılmış ve siyasi coğrafyacıların düşüncelerine büyük ihtiyaç duyulmuştur” (Özey, 2007, s. 9).

Günümüzde, bilgi, iletişim ve ulaşımda yaşanan hızlı değişim ve artan teknolojiye bağlı olarak zaman-mekân yaklaşması yaşanmaktadır. Dünyanın küçülmesi olarak açıklanan bu yaklaşma, siyasi coğrafyayı günümüzde tüm dünyada en fazla ilgi duyulan bilim dallarından biri olarak karşımıza çıkarmaktadır. Günümüzde, önemi her geçen gün artan siyasi coğrafya üzerine çok sayıda araştırma yapılmaktadır.

MEB tarafından ortaöğretim ders programlarının yenilenmesine yönelik çalışmalar 2005 yılında sonuçlandırılmış ve coğrafya dersi öğretim programı uygulanmaya konmuştur. Daha sonra 2011 yılında güncellenen program en son 2018’de revize edilmiştir. Türkiye’de CDÖP’de siyasi coğrafya konularının, son müfredat değişiklikleri ile birlikte, yeni yer bulmaya başlamış olması, siyasi coğrafya öğretimi

üzerine yapılan çalışmaların azlığı ve daha sonra bu konuda yapılacak olan çalışmalara örnek teşkil etmesi nedeniyle araştırma önem kazanmaktadır.

1.4 Varsayımlar

- Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenlerinin Coğrafya Dersi Öğretim Programı'ndaki siyasi coğrafya konularına hâkim oldukları varsayılmıştır.
- Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının hedeflenen özellikleri geçerli ve güvenilir şekilde ölçeceği kabul edilmiştir.
- Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin veri toplama araçlarında yer alan sorulara samimi cevaplar verdiği varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

- Araştırmanın çalışma grubu, Giresun ilinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında çalışan 20 coğrafya öğretmeniyle sınırlıdır.
- Araştırma 11 ve 12. sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda yer alan siyasi coğrafya konularıyla sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Coğrafya: “Coğrafya, insan, mekân ve zaman elemanlarını birbiri ile ilişkilendiren, bu elemanlar ile ilgili tanımlama ve açıklamalar yapan, aralarındaki gelişmeleri, sebep-sonuç ilişkilerini de kurarak değerlendirilmelerin yapılmasına imkân veren, çözüm önerileri sunma imkânına sahip uygulamalı bir bilim dalıdır” (Turoğlu, 2003, s. 52).

Siyasi Coğrafya: “Siyasal olguların düzen ve dağılımının, toplum ve kültürün başka mekânsal parçalar üzerindeki etkileri ile birlikte incelenmesidir” (Akengin, 2013, s. 3).

Jeopolitik: “Jeopolitik; coğrafyanın bütün unsurları ile aktifleşmesi ve bu unsurlar değerlendirilerek sonuçlar çıkarılmasıdır” (İlhan, 2002, s. 318).

Öğretim : “Öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür” (Güngördü, 2006, s. 7).

Öğretim Programı: “Okulda ya da okul dışında, bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimi ile ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar dizisidir” (Demirel, 2003, s. 6).

Kazanım: “Öğrenme süreci içerisinde planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde, öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir” (MEB, 2005, s. 175).

Öğrenci Başarısı: “Öğrencinin birtakım bilgi ve beceri kazanmayı gerektiren konularda istenilen düzeyde yeterlilik göstermesi ya da kendisine ölçme araçları uygulanan öğrencinin olumlu tepkileriyle ortaya çıkan sonuçtur” (Koçak, 1993, s. 18).

Tutum: “Tutumlar, kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan eğilimlerdir” (Kağıtçıbaşı, 2006, s. 104).

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Öğrenme ve Öğretim

İnsanları diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerinden biri öğrenme kapasiteleridir. Öğrenmenin ne olduğu ve nasıl gerçekleştiği hem psikoloji hem de eğitim bilimi alanında önemli bir yer tutmuştur. Günümüz psikolog ve eğitimcileri öğrenmeyi, yaşantı ürünü ve kalıcı izli davranış değişikliği olarak tanımlamaktadırlar. Erden ve Akman (1995), öğrenmenin üç temel özelliği olduğu belirtmiştir. Bunlar:

- “Öğretme sonucunda mutlaka bir öğrenme meydana gelmesi,
- Öğrenmenin yaşantı ürünü olması,
- Öğrenmenin kalıcı izli olması” (s. 119).

Senemoğlu (2000), öğrenmeyi “büyüme ve vücutta değişik etkilerle oluşan geçici değişimlere atfedilmeyecek, yaşantı ürünü olarak meydana gelen davranışta ya da potansiyel davranıştaki nispeten kalıcı izli değişim” olarak tanımlamaktadır (s. 94).

Bacanlı’ya (2009) göre, bir davranışın öğrenme olup olmadığı aşağıdaki sorularla anlaşılabilir:

- “Tekrar ya da yaşantı yoluyla mı olmuştur?
- Davranışta değişiklik meydana gelmiş midir?
- Değişiklik oldukça kalıcı mıdır?” (s. 144)

Bu sorulardan herhangi birisine hayır cevabı alınıyorsa, o davranış öğrenme değildir. Eğitim sisteminin en dinamik faktörü olan öğrenme-öğretme süreci iki temel boyuttan oluşmaktadır. “Bunlardan biri doğrudan sürecin içinde olan bireyleri ilgilendiren “öğrenme”, diğeri ise öğrenmenin oluşmasına dışsal destek sağlayan ve öğrenme ortamındaki uyarıcıların örgütlenmesini içeren öğretmedir” (Öztürk, 1999, s. 1). Eğitim bilimciler tarafından öğrenme ve öğretim birbirinden bağımsız düşünülemeyen iki kavramdır. Çünkü öğretim öğrenmeyi gerçekleştirdiğinde eğitsel bir değere sahip olur. Güngördü (2006), öğretim kavramını “öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin

tümü” olarak tanımlamaktadır (s. 7). Senemoğlu (2000) ise öğretimi, “içsel bir süreç ve ürün olan öğrenmeyi destekleyen ve sağlayan dışsal olayların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreci” olarak tanımlamıştır (s. 18). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi öğretim bir süreci ifade etmektedir ve öğretim sürecinin planlama, uygulama ve değerlendirme olmak üzere üç aşaması bulunmaktadır.

Açıkgöz (2005), öğretimin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

- “Öğretim bir süreçtir.
- Öğretim planlıdır.
- Öğretim öğrenciyi geliştirerek ona bir şeyler kazandırmak amaçındadır.
- Öğretim öğrenmenin başlatılması ve sürdürülmesi etkinliklerini içermektedir” (s. 14).

2.2 Öğrenci Başarısı ve Tutum

Öğrenci başarısı, “öğrencinin birtakım bilgi ve beceri kazanmayı gerektiren konularda istenilen düzeyde yeterlilik göstermesi ya da kendisine ölçme araçları uygulanan öğrencinin olumlu tepkileriyle ortaya çıkan sonuçtur” (Koçak, 1993, s. 18). Genellikle eğitimde başarı kavramıyla akademik başarı vurgulanmaktadır. Carter’e göre akademik başarı, herhangi bir okulda okutulan derslerde geliştirilen ve öğretmenlerce takdir edilen notlarla, test puanlarıyla ya da her ikisi ile belirlenen beceriler ya da kazanılan bilgilerdir (aktaran Sarier 2016, s. 610). Okula giden her öğrenciden beklenen en önemli sonuç akademik başarıdır. Akademik başarı, öğrencilerin toplumsal hayata ve mesleğe donanımlı şekilde hazırlanmalarını sağladığı için aile ve çevre açısından da oldukça önemli görülmektedir. Öğrencilerin aktif olarak derslere katılımının sağlandığı yöntemlerle öğrencilerin derslerdeki akademik başarıları artmaktadır. Eğitim açısından bakıldığında ise başarı, öğrencinin ders müfredatında belirtilen hedef ve kazanımları kavraması ve bu doğrultuda davranış sergilemesidir.

Tutumlar ise, “kendileri gözlenemeyen fakat gözlenebilen bazı davranışlara yol açtığı varsayılan eğilimlerdir” (Kağıtçıbaşı, 2006, s. 104). Ülgen (1997), tutumu “öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren, karar verme sürecinde yanlılığa neden bir olgudur” şeklinde tanımlanmaktadır (s. 88).

“Bireyin uyarıcılara karşı sahip oldukları tutum eğer olumlu ise tepkisi de olumlu, olumsuz ise tepkisi de olumsuz olmaktadır” (Tavşancıl, 2006, s. 67). Bu nedenle

bireyin herhangi bir olaya yönelik tutumu ancak davranışa yansırsa anlaşılabilir. bireyin herhangi bir olaya yönelik tutumu ancak davranışa yansırsa anlaşılabilir.

Tutumların bilişsel, duygusal ve davranışsal olmak üzere üç ögesi vardır. Bu ögeler şu şekilde açıklanmaktadır: “Bilişsel öge, nesnelere veya insanların bir grupla ilgili düşünce veya inançlarıdır. Duygusal öge, insanın bireyi veya nesneyi değerlendirmesidir. Davranış ögesi, bireye veya nesneye karşı yönelen davranışı temsil eder” (Kağıtçıbaşı, 2006, s. 103).

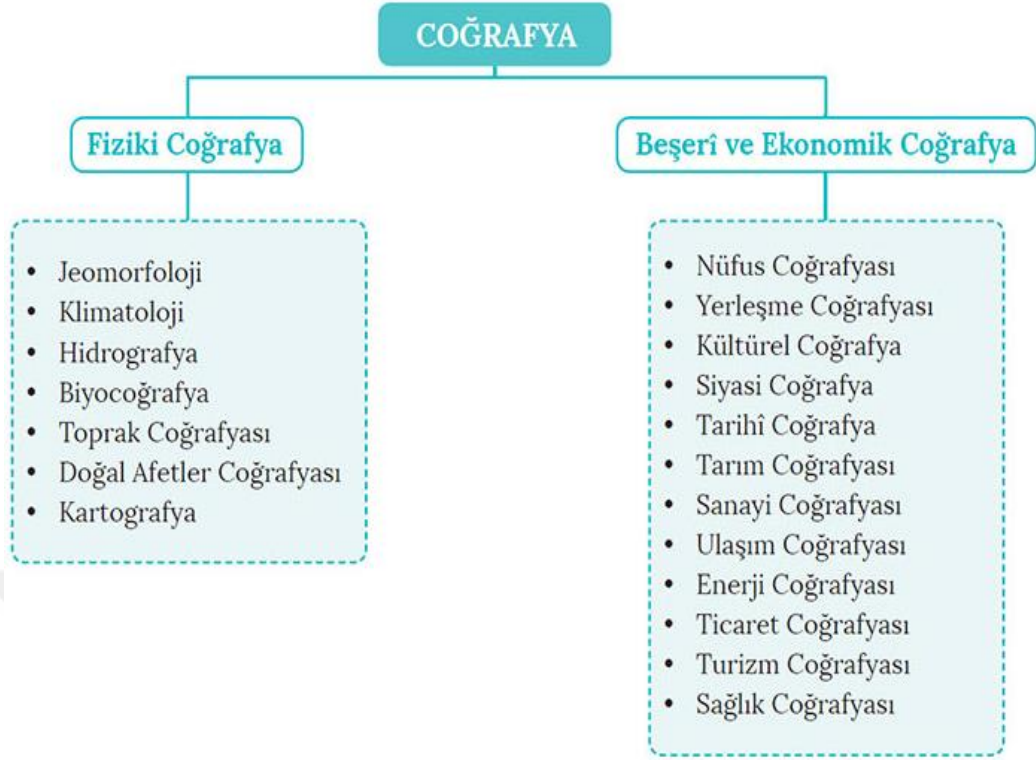
2.3 Coğrafya İlimi ve Siyasi Coğrafya

Coğrafya biliminin gelişimini incelediğimizde, coğrafya sözcüğünü ilk olarak Eratostenes tarafından kullanıldığını görüyoruz. “Eratostenes, dünyanın -yeryüzünün- tasviri anlamında “coğrafya” (geo-yer ve graphia-tasvir ya da anlatım) sözcüğünü başlık olarak kullanan ilk kişi olduğu için bilimsel coğrafyanın ebeveyni olarak da nitelenmektedir” (Tümertekin ve Özgüç, 1998, s. 6).

Atalay (2001), coğrafyayı “ yeryüzünün şekillenmesini, şekillenmede etkisi olan faktörleri ve yeryüzünün canlı hayatını oluşturan insan, bitki ve hayvan toplulukları ile doğal ortam arasındaki ilişkiyi inceleyen bilimdir” şeklinde tanımlamaktadır (s.1). Turoğlu (2003), ise coğrafyayı “insan, mekân ve zaman elemanlarını birbiri ile ilişkilendiren, bu elemanlar ile ilgili tanımlama ve açıklamalar yapan, aralarındaki gelişmeleri, sebep-sonuç ilişkilerini de kurarak değerlendirilmelerin yapılmasına imkân veren, çözüm önerileri sunma imkânına sahip uygulamalı bir bilim dalıdır” şeklinde açıklamıştır (s. 52). Doğanay (1993), ise coğrafyayı “coğrafi yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları insanla ilişki kurarak inceleyen bilim” olarak tanımlamaktadır (s. 7).

Coğrafya, diğer bilimlerden farklı olarak fiziki ve beşeri olayları aralarındaki etkileşimleri ortaya koyarak inceler. Bu durum coğrafyayı diğer bilimlerden ayırırken aynı zamanda coğrafyanın konusunu ortaya çıkarır. Coğrafi ortamdaki doğal ve beşeri olayları, insanla ilişkilendirerek inceleyen coğrafya bilimi; coğrafi ortamda doğal süreçler içerisinde meydana gelen değişimleri, insan etkisiyle şekillenen beşeri ortamdaki değişimleri araştırır ve inceler.

Coğrafya bilimi, fiziki ve beşeri coğrafya olmak üzere ikiye ayrılır. Coğrafyanın doğal ortamlar ile bu ortamlarda meydana gelen olayları inceleyen bölümüne fiziki coğrafya, insan faaliyetlerini inceleyen bölümüne beşeri coğrafya denir. Şekil 1’de gösterildiği üzere fiziki ve beşeri coğrafyanın alt dalları bulunmaktadır.

Şekil 1: Coğrafyanın Bölümleri (MEB, 9. Sınıf Ders Kitabı, 2018)

Tümertekin'e (1990), göre "İlk Çağ'da coğrafya bilimi ve coğrafi düşüncenin temelini oluşmasında; Tales (M.Ö. 636-546), Aristo (M.Ö. 384-322), Eratostenes (M.Ö.275-195), Hipparchus (M.Ö. 180-127), Strabon (M.Ö.58 - M.S.21) ve Batlamyus (M.Ö. 90-168) gibi düşünürlerin büyük rolleri olmuştur" (aktaran Özgen, 2010, s. 9).

Orta Çağ'da, coğrafya ilminin gelişimi ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Ortaçağ İslam dünyasının, coğrafya bilimine katkısının çok büyük olduğu görülmektedir. Bu dönemde Biruni (978-1048), İdrisi (1099-1154) ve İbni Haldun (1332-1406) gibi bilim insanları matematik coğrafya, özellikle de yerin boyutlarının ölçülmesi ve çeşitli türlerde hazırlanan haritalar coğrafya biliminin gelişimine önemli katkılar sağlamıştır.

"Biruni, matematik coğrafya ile ilgili çalışmalar yapmış ve dünyanın büyüklüğü, yarıçap uzunluğu, çevre uzunluğu ve 1°'lik meridyen payının uzunluğunu hesaplamıştır. "Libro del Re Ruggiero" (Kral Ruggiero'nun Kitabı) adlı eserinde İdrisi; Rusya, Almanya, İskandinavya, Hint okyanusu kıyıları ve özellikle Afrika hakkında önemli tasvirlerde bulunmuştur. Orta Çağ'ın en önemli gezginlerinden olan İbn Batuta "İbn Batuta

Seyahatnamesi” adlı kitabında gezip gördüğü toplumların din, dil ve gelenek gibi kültürel yapılarını ve zenginliklerini tasvir etmiş, İbn Haldun ise, sekiz cilt tutan “Kitap El-İbar” adlı eserinde, daha çok sosyolojik ve tarihi yönü ağır basmakla birlikte, beşeri coğrafya ve özellikle jeopolitik-siyasi coğrafya konularında çeşitli çalışmalara yer vermişti” (Demirci ve Üçışık, 2002, s. 120).

Yeni Çağ’da coğrafi keşiflerle birlikte coğrafya biliminin gelişimi hızlı bir şekilde artmaya devam etmiştir. Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu’nda da “Kitap-ı Bahriye” kitabıyla Piri Reis, “Seyahatname” adlı kitabı ile Evliya Çelebi, “Cihannüma” adlı eseri ile Kâtip Çelebi yapmış oldukları seyahatler ve çizmiş oldukları haritalarla dönemin coğrafyasına büyük katkı sağlamışlardır.

18. yüzyılın sonlarından itibaren ise bugünkü modern coğrafyanın temelleri atılmıştır. Emanuel Kant, Alexandre Von Humboldt, Carl Ritter, Frederic Ratzel ve Paul Vidal de la Blache gibi bilim adamları, yapmış oldukları çalışmalar neticesinde coğrafyayı modern anlamda bir bilim dalı olarak ele almışlardır. Bu bilim insanları beşeri, fiziki ve bölgesel coğrafyanın gelişmesinde önemli rol oynamışlardır.

Emanuel Kant (1724-1804) bilim dallarının sınıflandırılması ile ilgili çalışmalar yapmıştır. “Coğrafyayı; matematik, teolojik, ticari, siyasi ve ahlaki şekilde kategorilere ayırmıştı. Coğrafya ile tarihi karşılaştırmış; coğrafyayı mekânsal çeşitliliklerin incelenmesi olarak tanımlamıştı” (Tümertekin ve Özgüç, 1998, s. 18).

“Sadece coğrafyanın değil yer bilimlerinin de ilk temsilcileri arasında sayılan Alexandre Von Humbolt ise (1769-1859) fiziki coğrafyanın kurucusu olarak tanınır” (Demirci ve Üçışık, 2002, s. 121). Alexandre Von Humbolt, çalışmalarında yeryüzü şekilleri, iklim ve doğal bitki örtüsü gibi fiziki coğrafya unsurları arasında sıkı bir ilişki olduğunu vurgulamıştır.

“Aynı zamanda bir tarihçi ve filozof olan Kare Ritter de (1779-1859) beşeri coğrafyanın kurucusu sayılır. “Coğrafya İlminde Tarihi Esaslar”, adlı eserinde daha çok çevre ve insan arasındaki ilişkileri incelemiştir” (Demirci ve Üçışık, 2002, s. 122).

“Frederic Ratzel (1844- 1904) dünyadaki çeşitli insan topluluklarının kültür ve dağılımlarının büyük oranda, doğal çevrenin etkisi altında şekillendiğini belirtmiştir” (Özgen, 2010, s. 9). Beşeri coğrafyanın gelişmesinde önemli katkıları olan Ratzel aynı zamanda siyasi coğrafyanın da kurucusu sayılmaktadır.

“Beşeri coğrafyanın merkezinde yer alan ve aynı zamanda fiziki ve ekonomik coğrafya unsurlarını da kendi kapsamı içerisine alarak değerlendiren siyasi coğrafyanın terim olarak kökenini Yunanca “ Geography “ ve “ Politica - Politeia “ kelimelerinin birleşimi oluşturmaktadır” (Deniz, 2010, s. 36). Siyasi coğrafyanın daha iyi anlatmak ve coğrafya biliminin içindeki yerini belirtmek için bu çalışmada öncelikle beşeri coğrafya üzerinde durulacaktır.

“Beşeri coğrafya, coğrafi çevrenin insan yaşamına etkisini ve insanın mekânda yaptığı değişiklikleri inceleyen coğrafyanın dalıdır. Beşeri coğrafya; insanı, özelliklerini ve faaliyetlerini çevresiyle bağlantılı şekilde gerçekleştirdiği mekânsal örgütlenmeleri inceler” (Özgüç, t.y.).

İnsanın yaşamsal faaliyetlerini sürdürdüğü mekân üzerinde gerçekleştirdiği tüm faaliyetler ile çevre arasındaki ilişki beşeri coğrafya tarafından incelenir. Beşeri coğrafyanın alt dallarından biri de siyasi coğrafyadır. Siyasi coğrafyayı konum, alan, biçim, sınırlar, yer şekilleri, iklim, sular, topraklar gibi fiziki etkenler; nüfus ve yerleşme gibi beşeri etkenler ve tarım, hayvancılık, madencilik, enerji kaynakları, ormancılık, sanayi, turizm, ulaşım gibi ekonomik faktörler etkilediği için siyasi coğrafya; fiziki coğrafya, beşeri coğrafya ve ekonomik coğrafyanın kesişimi konumundadır.

Siyasi, Arapça kökenli bir sözcük olup, “siyasetle ilgili, siyasal, politik” anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 1998). Siyaset ve politika sözcükleri genellikle aynı anlamda kullanılmaktadır. Ancak, bu iki sözcük arasında küçük bir fark bulunmaktadır. Özçağlar (2000, s. 103), bu farkı şu şekilde açıklamaktadır: Belirli amaç ve hedeflere ulaşmak için bireysel ya da toplumsal olarak geliştirilen düşüncelerin uygulamaya koyulması yönünde gösterilen davranışlara siyaset; siyasetin uygulanması sırasında sergilenen çok yönlülüğe ise politika denilmektedir.

Siyaset ve coğrafya kelimelerinin birleştirilmesi ile oluşturulan siyasi coğrafya ise; “dünyanın tamamında veya bir bölgesinde ya da ülkesinde, doğal beşeri ve ekonomik olayların dağılışı, aralarındaki bağlantılarını, sebep ve sonuçlarını inceleyerek, devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatıyla ilgili özel görüş veya anlayış belirleyen bir bilimdir” (Özey, 2007, s.21). Bir bakıma siyasi coğrafya devlet ile mekânı oluşturan coğrafi özellikler arasındaki ilişkileri inceler. Siyasi coğrafyanın farklı şekillerde tanımları yapılmıştır. Akengin’e (2013, s. 3), göre siyasi coğrafya,

siyasal olguların düzen ve dağılımının, toplum ve kültürün başka mekânsal parçalar üzerindeki etkileri ile birlikte incelenmesidir.

Günel (2004), ise siyasi coğrafyayı, “insanın eseri olan siyasi organizasyonlar ve siyasal faaliyetlerin, coğrafi faktörlerle olan bağlantılarını ve etkileşimlerini inceleyen bilim” (s. 13) olarak açıklamaktadır.

İlk Çağ’da Herodot, Aristogoras ve Strabon’la başlayan, Orta Çağ’da İbn-i Haldun tarafından geliştirilen, siyasi coğrafyanın temelini oluşturan görüşlerin, 19 ve 20. yüzyılda yeni bir boyut kazandığı görülmektedir. Siyasi coğrafyanın bir bilim dalı olarak tanımlanmasında en önemli isim Friedrich Ratzel’dir. Ratzel, devleti organizmaya benzetmiş ve organizma gibi devletin varlığını devam ettirebilmesi için saha kazanmak zorunda olduğunu belirtmektedir. “Organik devlet teorisi” adı verilen bu teoriye göre devletler canlılar gibi doğar, gelişir, yaşlanır ve ölür. Ratzel, devletin gelişmesinin alanlar kazanmaya bağlı olduğunu ileri sürmektedir. Devlet denilen organizmanın üzerinde kurulu olduğu ve gücünü aldığı alan ne kadar büyük olursa, o devletin uluslararası politikada o kadar etkisi artmaktadır.

Siyasi coğrafya, bilgi çağının yaşandığı küreselleşmenin ön planda olduğu ve birçok bölgesel ve küresel çatışmanın yaşandığı günümüzde yaptığı araştırmalarla önemini sürekli artıran bir bilim odalı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Siyasi coğrafyanın en önemli özelliklerinden biri de geleceğe yönelik görüş ve düşünceler ortaya koymasıdır. Bu nedenle zaman, siyasi coğrafyanın temel unsurlarından biri konumuna gelmektedir. Siyasi coğrafya, zaman faktörünü kullanarak ülkelerin geçmişteki ve günümüzdeki coğrafi özelliklerini değerlendirerek geleceğe yönelik varsayımlarda bulunur.

Siyasi coğrafyanın esas konusu, “devlet ile devletin kurulu olduğu yer arasındaki ilişkiyi araştırmaktır” (Akengin, 2013, s. 6). Bu ilişki, devletin kurulduğu yerle bu alanın coğrafi koşullarına bağlı olarak farklılıklar gösterebilir. Siyasi coğrafya, bir bakıma mekânı oluşturan coğrafi özelliklerin o mekân üzerinde oluşan siyasi oluşumlar üzerindeki etkisini incelemektedir.

Coğrafya ile siyaset arasında bir bağ kuran siyasi coğrafya, çok yönlü ve karmaşık konuları içermektedir. Akengin (2013), siyasi coğrafyada bölgeler veya sınıflandırmaların, siyasi coğrafya açısından; devlet, millet ve siyasi bölgeler dikkate alınarak yapıldığını vurgulamaktadır.

“Siyasi coğrafya, insanın eseri olan siyasal organizasyonlar ve siyasal faaliyetlerin, coğrafi faktörlerle ilişkilerini incelemektedir” (Akengin, 2013, s. 6). Deniz (2010), siyasi coğrafyanın diğer bir inceleme alanının dünyadaki siyasal bölgelerin (güç merkezlerinin) dağılışı olduğunu vurgulamıştır. Dünya güç merkezlerinin yerine göre, dünya politikası belirlenmektedir. Dünya güç merkezleri de tarihin çeşitli dönemlerinde ve farklı sebeplerden değişiklik göstermiştir. Örneğin; İlk Çağ’da Anadolu, Mısır ve Çin; Orta Çağ’da Anadolu ve Avrupa; Yeni Çağ’da ise ABD, Avrupa ve Uzak Doğu devletleri gibi.

Günel (2004), siyasi coğrafyanın inceleme alanını özet olarak;

“Alan, biçim, konum ve sınırlar gibi statik ya da fiziki; nüfus ve ekonomi gibi beşeri; dil, din gibi kültürel faktörlerin siyasal ünite ve organizasyonların oluşmasında, bunların iç politikaları ile dış ilişkilerinde nasıl bir rol oynadıklarını veya ağırlık meydana getirdiklerini siyasal olay ve etkinliklerinde coğrafya (coğrafi çevre) üzerinde ne gibi etkilere neden olabileceğini, ya da kamu hizmetleriyle ilgili politikanın tespitinde coğrafyanın etkilerini ve bu politikanın uygulanmasıyla hangi coğrafi sonuçların meydana geldiğini araştırmak” şeklinde açıklamıştır (s. 14).

2.4 Coğrafya Öğretimi

Merkezinde insan ve mekân bulunan coğrafya biliminin öğretimi, günümüz dünyasını anlama ve anlamlandırmada gelecek nesillere daha iyi imkânlar sunmak ve bilinçli vatandaşlar yetiştirilmesini sağlamak açısından son derece önemlidir. Coğrafya, çok boyutlu ve alanı çok geniş bir bilim dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Baktığımız zaman mekânsal, insan-çevre, ekonomik, bölgesel, yer bilimi gibi boyutları olan bu bilim dalının öğretimi; uygulama alanları, problem çözme yöntemleri, kullandığı araç-gereç ve yöntemleri ile günümüzde çok büyük önem taşımaktadır.

Karakuyu (2008), coğrafya biliminin diğer bilimlerden farklılıklarını şu şekilde sıralamaktadır:

- “Olgular, olaylar ve nesnelerin yeryüzündeki dağılışıyla ilgilenir.
- Yapılan çalışmalar harita, resim, fotoğraf gibi grafiklerle sistematik bir şekilde ele alınır.

- Çağdaş dünyanın kavranması ve algılanmasında diğer disiplinlerden farklı bir şekilde önemli rol oynar.
- Bütüncül disiplindir. Bu nedenle yeryüzündeki düşünceleri ve süreçleri disiplinler arası yaklaşıma daha rahat adapte eder.
- Konuları sadece tanımlamakla kalmaz, bunun yanında konuyu ortaya çıkan soru ve sorunlar çerçevesinde kendi sistemi içerisinde ele alarak analiz eder ve sentezler
- İnsan ve doğal ortamla ilgili diğer disiplin ve bilimlerle çok sıkı ilişkileri vardır” (s. 347).

Günümüzde, daha iyi bir refah seviyesine ulaşmayı hedefleyen toplumların ulusal, bölgesel ve sistematik planlarında coğrafyanın önemi gittikçe artmaktadır. Ulusların siyasal ve sosyo-ekonomik sorunlarının çözümünde coğrafyanın önemli bir yeri vardır.

Elmas, coğrafyanın önemini şu şekilde sıralamaktadır:

- “İlk tarım toplumlarında yaşam için en gerekli olan bilgileri coğrafya ilmi sağlamıştır.
- Tarihteki büyük savaşlarda engin coğrafi bilgiye sahip komutanların büyük zaferler kazanması, bunun aksine coğrafi bilgiden yoksun komutanların büyük mağlubiyetler ile karşılaşmaları da coğrafyanın önemini ispatlar niteliktedir.
- Dünya siyasetinde tarih boyunca süregelen ülkeler arasındaki ekonomik, askeri, siyasi ve sosyal rekabette coğrafya ilminin ülkelere kazandırdığı üstünlük coğrafyanın önemini ortaya koymaktadır” (Elmas, 2006, s. 29).

Türkiye coğrafi konumundan dolayı çok avantajlı bir ülkedir. Bu durum uluslararası platformda farklı rolleri üstlenmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu farklı rolleri üstlenebilmek için önce ülkesinin coğrafi özelliklerini bilen ve bunu avantaja çeviren kişilere ihtiyaç vardır ki bu da ancak iyi bir coğrafya eğitimi ile olmaktadır. Coğrafya öğrenen bir kişi, ülkesinin ekonomisine ve kalkınmasına katkıda bulunabilir. Çünkü coğrafya öğrenen bir kişi, ülkesinin konumu ve ülkesi hakkındaki bilgileri edinir, neyin nasıl olması sonucunda ülkesinin kalkınabileceğini hesap ederek, buna yönelik çalışmalarını gerçekleştirebilir.

Coğrafya konularının öğrenciler için anlamlı ve yararlı olması için coğrafya derslerinde kavram, ilke ve genellemelerin öğretilmesine ağırlık verilmelidir. Coğrafya, soru sorma ve sorun çözme üzerinde duran bir bilimdir. İyi bir coğrafya öğretimi; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim ve empati, problem çözme, karar verme gibi genel becerileri öğrencilere kazandırılmasıyla gerçekleşir. Bu becerileri kazanabilmek için coğrafi sorgulama, harita, gözlem, arazi çalışmaları, tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama, kanıt kullanma, zamanı algılama, değişim ve sürekliliği algılama becerileri mutlaka öğrencilere kazandırılmalıdır.

Doğanay (2014), coğrafya öğretimi ile ilgili de bazı noktalara dikkat çekmektedir. Bunlar:

- “Coğrafya eğitiminde uygulanacak ilke ve yöntemler, ders konularının özelliklerine, zamana ve eldeki olanaklara göre değişir. Coğrafya eğitiminde en yararlı diye bir yöntem yoktur.
- Coğrafya eğitiminde beklenen yararın sağlanması, özellikle görsel-ışitsel ve sezgisel yöntemlerin birlikte uygulanmasına bağlıdır.
- Anlatım yöntemi, coğrafya öğretiminde elbette yer alacaktır. Ancak bu anlatım, sözel bir anlatım olmayıp, çeşitli materyaller kullanarak göze, kulağa ve zihne hitap etmelidir” (s. 131).

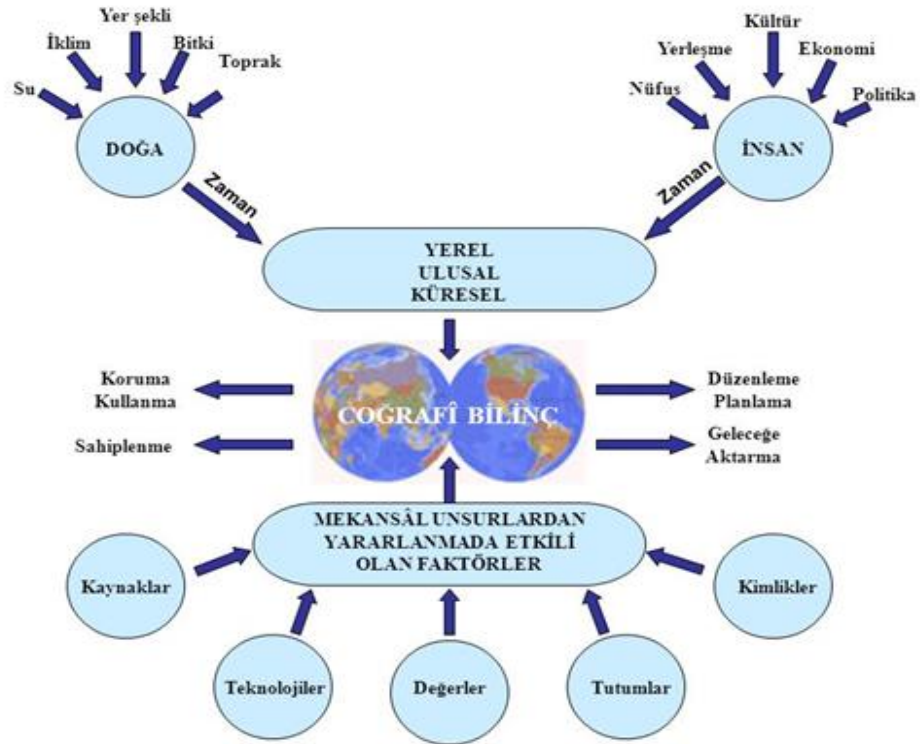
2.5 Coğrafya Dersi Öğretim Programının Özellikleri

“Öğretim programı, okulda ya da okul dışında, bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimi ile ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir” (Demirel, 2003, s. 6). Öğrenme ve öğretme etkinliğine kılavuzluk etme amacıyla hazırlanan programın oluşturulma amacı, hedeflenen eğitim yaklaşımı, öğrenme sürecine yönelik kazanımlar ve etkinlikler bulunmaktadır. Her öğretim programı, dünyada gelişen eğitim yenilikleriyle yenilenmekte ve belli yaklaşımlar dikkate alınarak programın güncel olması amaçlanmaktadır.

CDÖP 2005 yılında TTKB tarafından kabul edilerek 2005-2006 Eğitim – Öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Program, uygulanmaya başladıktan sonra 17 Şubat 2009 ve 10 Eylül 2011 tarihlerinde olmak üzere iki defa revize edilmiştir. Son olarak 2018 yılında yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programları gözden geçirilip güncellenmiştir. Yenilenen CDÖP uygulanmasına 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibarıyla topyekûn geçilmiştir.

Günümüz dünyasını anlama ve anlamlandırmada, eğitim programlarının sürekli olarak geliştirilmesi, gelecek nesillere daha iyi imkânlar sunmak ve bilinçli vatandaşlar olarak yetiştirilmelerini sağlamak açısından son derece önemlidir. Bu sebeple coğrafya gibi bilginin sık sık güncellenmesi gereken bir alanda program geliştirme çok büyük önem taşımaktadır.

Yenilenen coğrafya öğretim programı beraberinde pek çok değişimi de getirmiştir. Bunlardan en önemlisi coğrafya algısı ve çağdaş coğrafyanın içeriği ile örtüşecek şekilde öğrencilere “coğrafi bilinç” (Şekil 2) kazandırmaktır. Coğrafya bilimi, yeni yaklaşımlar geliştirmesi gerekliliğinden öğrencilerin günümüz dünyasını anlamaya yönelik bakış açısı kazanmalarına yardımcı olmaktadır. İyi programlanmış bir coğrafya eğitimi ile öğrenciler, yaşadığı bölgeden küresel ölçüğe, doğa ve insana ait sitemlere yönelik coğrafi bilinç kazanır.

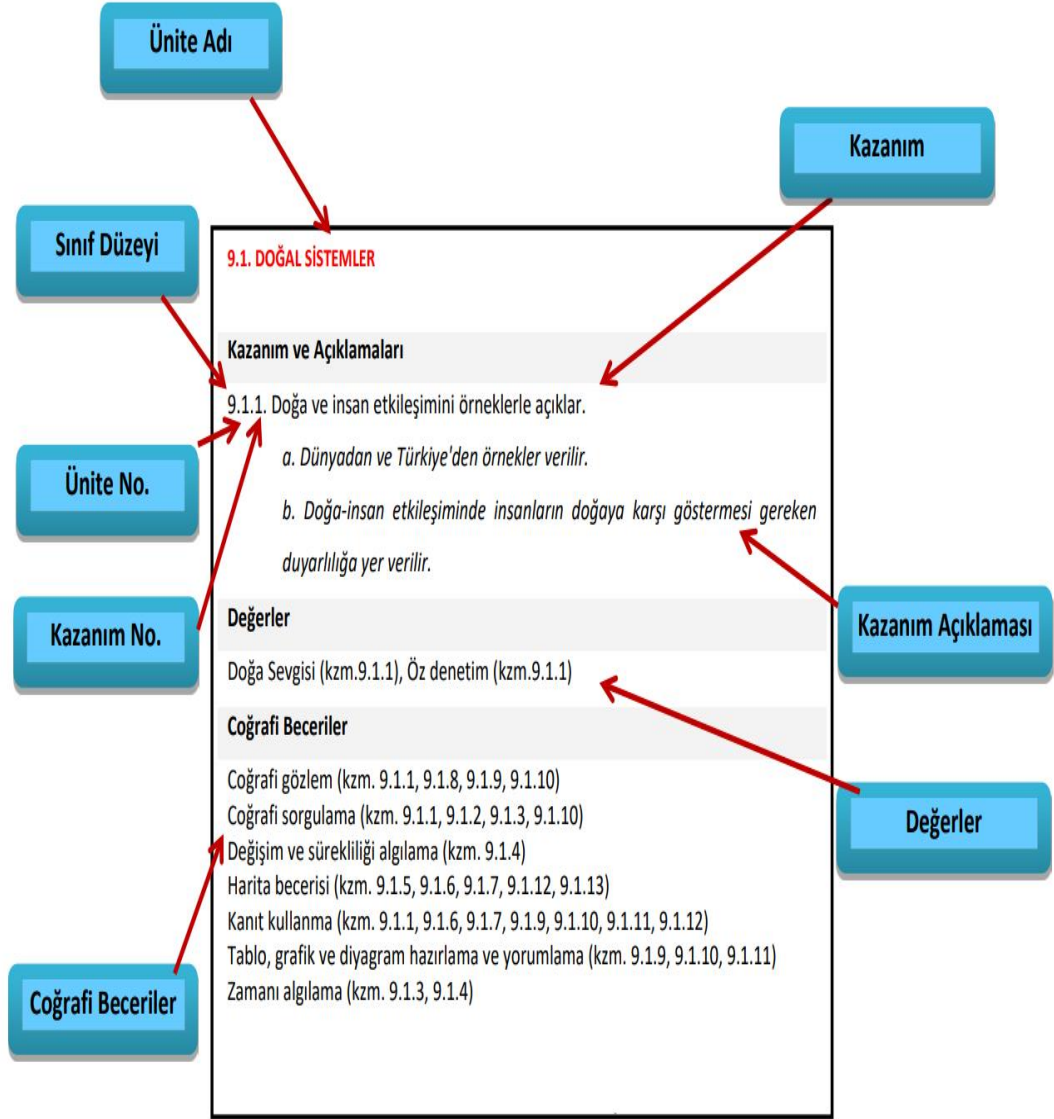
Şekil 2: Coğrafya Konuları ve Coğrafi Bilinç Unsurları (MEB, 2005)

Taş ve Kızılçaoğlu (2007), CDÖP'nin amaçlarını üç madde ile özetlemiştir. Bu maddeler:

- “İçinde bulunduğumuz bu yeniçağda, öğrencileri uluslararası rekabet seviyesine yükseltmek
- Ülkelerin gelişme ve liderlik pozisyonunu güçlendirip koruyabilmek için küresel ekonomi içerisinde verimli ve sorumlu vatandaş ihtiyacını karşılamak
- Öğrencileri geçmiş ve gelecek kaygısına kapılmadan, yerel, ulusal ve uluslararası faaliyetlere katılabilen, üretken ve aydınlanmış sorumluluk sahibi ve coğrafyada yeterli nitelikli vatandaşlar olarak yetiştirmek” (s. 144).

Bu maddelerin ortak yönü sadece yerel ve bölgesel değil, aynı zamanda küresel düşünebilen bireylerin yetiştirilmesidir. Yeni coğrafya öğretim programında bireylerin dünyayı tanımaları ve küresel düşünebilmeleri için “Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler” öğrenme alanına da yer verilmiştir.

CDÖP beş öğrenme alanından oluşmakta iken 2018 yılında “Mekânsal Bir Sentez: Türkiye” öğrenim alanı çıkarılmış olup, bu öğrenim alanındaki kazanımlar diğer bölümlere yayılmıştır. “Öğrenme alanları, coğrafya öğretiminde öngörülen bilgi, beceri, kavram, değerler ve tutumların sistematik bir şekilde ilişkilendirildiği tema ve konu alanlarından oluşur” (MEB, 2005, s. 34). 2018 de yayımlanan CDÖP dört öğrenme alanından oluşmakta olup, bu öğrenme alanları Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Doğal Ortam: Ülkeler ve Bölgeler, Çevre ve Toplum öğrenme alanlarıdır. Ünite temelli yaklaşımla hazırlanan CDÖP 9. ve 10. sınıflarda 2 ders saati, 11 ve 12. sınıflarda ise hem 2 hem de 4 ders saati uygulanabilecek şekilde programlanmıştır. Programda her sınıf düzeyinde aynı isimli dört ünite yer almaktadır. Ünitelerin yapısı ve bu yapıya ilişkin açıklamalar şematik olarak aşağıda Şekil 3’de gösterilmiştir.

Şekil 3: Coğrafya Dersi Öğretim Programı Ünitelerin Yapısı (MEB, 2018)

2.6 Coğrafya Dersi Öğretim Programında Siyasi Coğrafya Konu ve Kavramları

Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanan, 2018 yılında yayımlanan CDÖP ile öğrencilere kazandırılması amaçlan 12, 13, 14 ve 15. maddeler siyasi coğrafya konularıyla yakından ilgilidir. Programda yer alan bu maddeler aşağıda belirtilmiştir.

- Bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavraması,

- Coğrafi birikim ve sentez ülkesi olan Türkiye'nin bölgesel ve küresel ilişkiler açısından konum özelliklerini kavrayarak ülkesinin sahip olduğu potansiyelin bilincine varması,
- Coğrafi bilgilere sahip olmanın “vatan bilinci” kazanılmasındaki önemini kavraması,
- Türkiye'nin yeni vizyonuna uygun olarak başta Türkiye ile yakın ilişkisi bulunulan bölgeler ve ülkeler olmak üzere dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler hakkında bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır.

(MEB,2018, s. 12)

2018 yılında MEB tarafından yayımlanan CDÖP’de yer alan siyasi coğrafya konu ve kazanımları şu şekildedir:

11.Sınıf Küresel Ortam: Bölgeler ve ülkeler ünitesinde bölgesel ve küresel ölçekte örgütler konusuna yer verilmiştir. Bu konu kapsamında programda belirtilen kazanımlar;

11.3.9. Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütleri etki alanları açısından değerlendirir.

a) Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütlerin amaçları, işlevleri ve etki alanları itibarıyla tanıtılır.

b) Türkiye'nin küresel ve bölgesel ölçekteki siyasi, askeri ve ekonomik örgütlerle ilişkisine yer verilir (MEB, 2018, s. 12).

Yukarıda belirtilen kazanımlara bağlı olarak öğrencilerden coğrafya öğretim programında belirtilen coğrafi becerilerden “coğrafi sorgulama becerisi” kazanması hedeflenmektedir. “Coğrafi sorgulama becerisi, konu veya problemin farkına varma, konu veya problemi tanımlama ve açıklama, konu veya problemi analiz etme ve yorumlama, gelecekle ilgili tahminlerde bulunma ve karar verme, kişisel çıkarımlarda bulunarak değerlendirmeler yapma ve yargılara varma süreçlerini içermektedir” (MEB, 2018, s. 13). Coğrafi sorgulama becerisi, diğer coğrafi becerilerin kazanılmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Çünkü coğrafi sorgulama becerisi ile öğrenciler bilgileri araştırır, düzenler, analiz ve sentez yaparak problemlerin çözümüne ulaşır.

12. Sınıf Küresel Ortam: Bölgeler ve ülkeler ünitesinde, siyasi coğrafya konuları olarak, tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu, ülkelerin konumunun bölgesel ve küresel etkileri, Türkiye'nin içinde yer aldığı jeopolitik bölgeler,

günümüz çatışma alanları konularına yer verilmiştir. Bu konular kapsamında programda belirtilen kazanımlar aşağıda belirtilmiştir.

12.3.2. Ülkelerin konumunun bölgesel ve küresel etkilerini değerlendirir.

12.3.3. Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumunu değerlendirir.

- Boğazlar ve Kıbrıs'ın, Türkiye'nin jeopolitik konumuna olan etkisi vurgulanır.

12.3.9. Ülkeler arasında sorun oluşturan mekânsal unsurları günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirir.

- Sınır aşan sular sorunu dünyadan ve Türkiye'den örneklerle ele alınır (MEB, 2018, s. 44).

Bu kazanımlar sonucu öğrencilerden coğrafya öğretim programında belirtilen coğrafi becerilerden: “coğrafi sorgulama, değişim ve sürekliliği algılama, harita becerisi” kazanması amaçlanmaktadır.

“Değişim ve sürekliliği algılama; zaman ve süreç içindeki benzerlik ve farklılıkları bulmayı, mekândaki değişim ve sürekliliği algılamayı, coğrafi süreçlerdeki değişim ve sürekliliğin nedenlerini sorgulamayı gerektirir” (MEB, 2018, s. 13). “Coğrafi olaylarda meydana gelen olayların daha önceki olaylarla çoğu kez ilgisi olabilir. Burada ya bir değişim ya da bir süreklilik söz konusudur” (Ünlü, 2011, s. 2159).

Coğrafya öğretiminde harita çalışmaları oldukça önemlidir. Coğrafi olay ve olguların dağılımlarında haritalardan faydalanılır. Harita becerileri harita üzerinde haritalardan yararlanarak hesaplamalar yapma, coğrafi konum belirleme, haritalara bilgi aktarma, amacına uygun harita seçme, mekânsal dağılışı algılama, haritayı yorumlama, taslak haritalar oluşturma gibi becerileri kapsamaktadır.

Coğrafya derslerindeki hedef ve davranışlar, kazanımlar, konular, öğrenme - öğretme yöntem ve teknikleri, coğrafi beceriler ve değerler, kullanılan eğitim teknolojileri, araç ve gereçleri ve değerlendirme bölümleri ünitelendirilmiş yıllık ders planlarında gösterilmektedir. 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında kullanılan, lise siyasi coğrafya konuları için hazırlanmış olan ünitelendirilmiş yıllık plan örneği Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı Lise Siyasi Coğrafya Konuları Ünitelendirilmiş Yıllık Ders Planı Örneği

HEDEF VE DAVRANIŞLAR KAZANIMLAR	KONULAR	OGRENME - OGRETME YÖNTEM - TEKNİK VE ETKİNLİKLERİ	COĞRAFI BECERİLER VE DEĞERLER	KULLANILAN EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ, ARAÇ VE GEREÇLERİ
Bölgesel ve küresel ölçekteki örgütleri, etki alanları açısından değerlendirir.	Küresel ve Bölgesel Örgütler	Öğrencilere örnek bir örgütün yapısı, kuruluş amaçları ve işleyişi ile ilgili ön bilgiler verilir ve öğrencilerden küresel veya bölgesel bir örgüt kurmaları istenir. Sınıf içinde örgütler kurularak bu örgütleri tanıtmaları istenebilir. Türkiye'nin küresel örgütlerle ilişkisi de belirtilir.	Coğrafi sorgulama	Ders kitabı ve yardımcı kitaplar, atlas, bilgisayar, animasyonlar, İnternet, Etkileşimli tahta, EBA Ders materyalleri
Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumunu değerlendirir.	Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu	Bölgemize ait ortak bir sorun ele alınarak bu çerçevede taraf ülke temsilcilerinin katıldığı bir canlandırma yapılır. Kıbrıs'ın, boğazların Türkiye'nin jeopolitik konumuna olan etkisine yer verilir. Dilsiz harita etkinliği yaptırılır.	Coğrafi sorgulama Değişim ve sürekliliği algılama VATANSEVERLİK	Ders kitabı ve yardımcı kitaplar, atlas, bilg animasyonlar, İnternet, Etkileşimli tahta, EBA Ders materyalleri
Türkiye'nin içinde yer aldığı jeopolitik bölgelerle olan ilişkisini açıklar.	Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar	Bölgemize ait ortak bir sorun ele alınarak bu çerçevede taraf ülke temsilcilerinin katıldığı bir canlandırma yapılır. Çözümüne dair ortak bir bildiri hazırlanır.	Coğrafi sorgulama Harita becerisi	Ders kitabı ve yardımcı kitaplar, atlas, bilgisayar, animasyonlar, İnternet, Etkileşimli tahta, EBA Ders materyalleri
Ülkeler arasında sorun oluşturan mekânsal unsurları günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirir.	Sıcak Çatışma Bölgeleri	Seçilen bir bölge ile ilgili gazete ve dergi haberleri toplanır. Bölgede yaşanan sorununun ne olduğu ve mekâna ait özellikler ile ilişkisi belirlenerek boş sandalye tekniği ile durum değerlendirilmesi yapılır. Sınır aşan sular sorunu dünyadan ve Türkiye'den örneklerle ele alınır.	Coğrafi sorgulama Değişim ve sürekliliği algılama Harita becerisi	Ders kitabı ve yardımcı kitaplar, atlas, bilgisayar, animasyonlar, İnternet, Etkileşimli tahta, EBA Ders materyalleri

Çalışmanın bu bölümünde CDÖP’de ve siyasi coğrafya araştırmalarında sıkça ele alınan konular ve kullanılan başlıca kavramlar olan; jeopolitik, jeopolitik konum-coğrafi konum, jeostrateji, küreselleşme, ülke, devlet, sınır, çatışma ve küresel örgüt kavramları üzerinde durulmuştur.

2.6.1 Jeopolitik ve Jeopolitik Konum

Siyasi coğrafya ile ilgili araştırmalarda sık sık karşımıza çıkan önemli kavramlardan biri jeopolitik kavramıdır. Jeopolitik; jeo (yer), politik (siyaset) kavramlarının birleşmesiyle oluşmuştur. “Daha geniş anlamıyla jeopolitik; devletlerin coğrafi özellikleri ile siyasetleri arasındaki ilişkileri inceleyen bilimdir” (Özey, 2007, s. 23). “Kelime anlamı itibariyle “coğrafi politika” ya da “coğrafyaya dayanan politika” şeklinde kullanılabilen “jeopolitik” kavramı, coğrafi niteliklerin yönlendirdiği politika olarak tanımlanabilmektedir” (İlhan, 1994, s. 4). Atalay (2004), jeopolitik kavramını jeo (yer) ve politika sözcüklerinden oluşan bir terim olduğunu, coğrafi konuma göre devlet idare etme sanatı, siyaseti anlamına geldiği şeklinde açıklamıştır. Bu görüşler doğrultusunda jeopolitik kavramının; devlet, coğrafi faktörler ve politika temelinde ele alındığı görülmektedir. Devlet, coğrafi faktörler ve politika kavramlarından biri kullanılmadan yapılacak olan jeopolitik tanımlaması eksik bir tanımlama olacaktır. Bu kavramların bir bütünlük içerisinde değerlendirilmesi jeopolitiğe yönelik doğru değerlendirmelerde bulunulmasını sağlayacaktır.

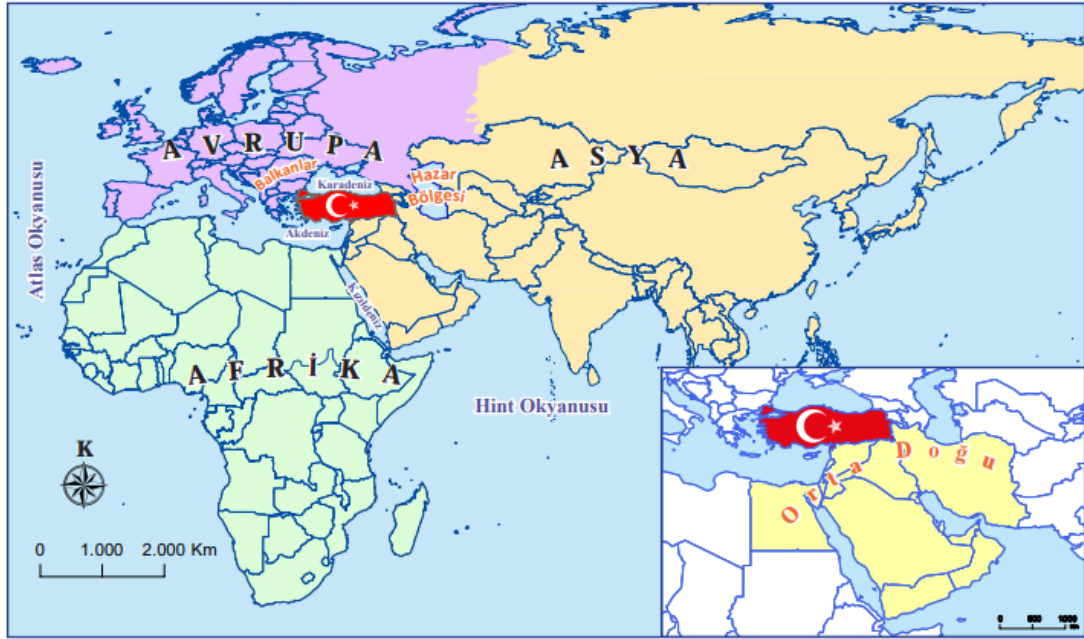
Jeopolitik konum ise, bir devletin dünya coğrafyasında bulunduğu konumundan dolayı kendisine sağladığı avantaj ve dezavantajların tamamı olarak ifade edilebilir. Jeopolitik konum kavramı, devletlerin siyasi politikalarını belirleyen ve şekillendiren, dünya üzerinde sahip olduğu önemi anlatan bir kavramdır. Türkiye, çok önemli jeopolitik konumu ile Avrupa, Asya, Balkanlar, Kafkasya, Orta Doğu, Akdeniz ve Karadeniz ülkesi olması bakımından, tarihsel süreç içerisinde olduğu gibi günümüzde de birtakım avantajlara ve dezavantajlara sahip bir ülkedir.

Siyasi coğrafya açısından “coğrafi konum” ve “jeopolitik konum” kavramları birbirine karıştırılan kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Coğrafi konum kavramı, bir ülkenin ya da bölgenin dünyanın neresinde olduğunu ifade etmek için kullanılır. Jeopolitik konum kavramı ise, coğrafi konumun değeri ile birlikte dünya ve dünyadaki bölgesel güç merkezlerine, dünya politik ve siyasi yapısına göre ülkenin içerisinde bulunduğu durumu açıklamak için kullanılır.

Ülkelerin coğrafi konumu; küresel ve bölgesel olarak askeri, siyasi ve ekonomik değerlere göre o devlet için jeopolitik bir güç kaynağı oluşturur. Çünkü bir ülkenin dünya üzerindeki bulunduğu yer, o ülkenin dış politikasını doğrudan etkilemektedir.

Türkiye'nin Jeopolitik Konumu

Türkiye, dünyanın en önemli petrol rezervlerine sahip bulunan Orta Doğu ile Hazar Havzası, önemli deniz yolları olan Akdeniz Havzası, Karadeniz Havzası ve Türk Boğazları, Balkanlar, Kafkasya bölgesi ve Orta Asya'nın oluşturduğu coğrafyanın merkezinde bulunmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4: Türkiye'nin Jeopolitik Konumunu Yansıtan Harita (MEB, 2018)

Türkiye, coğrafi konumu itibari ile dünyanın en istikrarsız bölgelerinden olan Orta Doğu, Kafkasya, Orta Asya ve Balkanlar ile kesişme noktasında bulunmaktadır. Türkiye'yi bölgesinde diğer ülkelerden ayıran en önemli özelliği dünya siyasetinde büyük önem arz eden coğrafi konumudur. “Bu coğrafi konum Türkiye için güvenlik kaygılarını da beraberinde getirmiştir. Sömürgeci güçlerin kışkırtmaları, bölgede güç unsuru olmak isteyen ülkelerin arasındaki rekabet, çıkar çatışmaları Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafyayı bir ateş çemberine dönüştürmüştür” (Tozo, 2011, s. 13). Türkiye'nin coğrafi konumundan kaynaklanan, ülkemizi doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren birçok sorun bulunmaktadır. Ülkemizi doğrudan ilgilendiren sorunlar: Kıbrıs sorunu, Ege Denizi'ndeki kıta sahanlığı sorunu, Irak sorunu, Suriye sorunu, Batı Trakya sorunu, Fırat-Dicle suları ile ilgili sorun olarak karşımıza

çıkarken; ülkemizi dolaylı ilgilendiren sorunlar: Orta Doğu’da yaşanan sorunlar (Filistin Sorunu), Kafkasya’daki Sorunlar (Ermenistan’ın Karabağ’ı İşgali), Bosna-Hersek, Kosova ve Makedonya sorunu olarak sıralanabilir.

2.6.2 Jeostrateji

“Strateji kavramı, kelime kökeni bakımından iki kaynağa dayanarak ortaya çıkmıştır. Bu kaynaklardan ilki Latince “stratum” kavramı olup, yol ve çizgi anlamındadır. İkincisi ise; Yunanlı General Strategos’un adıyla ilgilidir ve bu generalin sanatını ve bilgisini belirtmek için kullanılmıştır” (Aktan, 1998, s. 12). Strateji sözcüğü, uzun yıllar boyunca askeri literatürde kullanılmış bir terimdir. Bu terimin anlamı süreç içerisinde genişlemiş ve günümüzde hem siyasi coğrafya da hem de uluslararası ilişkilerde kullanılan bir terime dönüşmüştür.

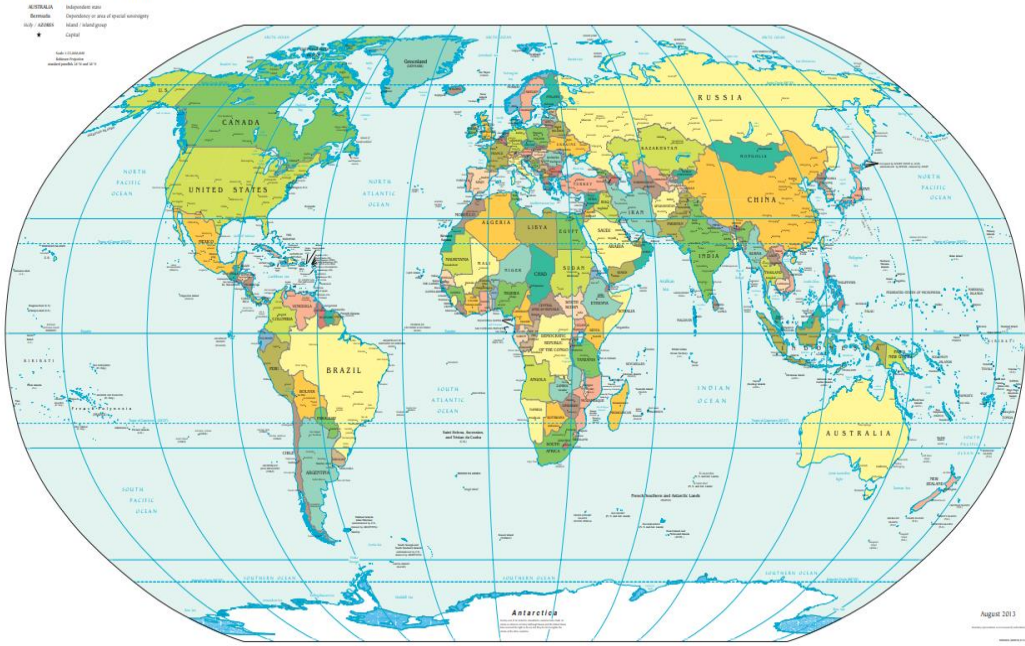
Jeostrateji, “bir devletin dış politikasının coğrafi faktörler dikkate alınarak yönetimidir” (Akengin, 2013, s. 10). Strateji teriminin yayılmasında coğrafyanın zaman içerisinde büyük etkisi olmuştur. Çünkü alana ait coğrafi özellikler (yer şekilleri, iklim, bitki örtüsü, yer altı kaynakları ya da su kaynaklarının varlığı) stratejilerin belirlenmesinde ve uygulanmasında belirleyici bir rol oynamaktadır.

2.6.3 Ülke

“Ortak değerlere sahip insan topluluklarının kıtalar ve adalar üzerinde kendileri için yaşam alanı olarak seçtikleri ve çeşitli mücadeleler sonucunda sahiplendikleri alanlara ülke (vatan, yurt) adı verilir” (Özçağlar, 2000, s. 104). Kısaca ülke kavramını, devletin üzerinde kurulu olduğu toprak parçası olarak belirtebiliriz.

Ülkelerin ortaya ilk çıkışı, insanlar arasında yaşamaya en uygun alana sahip olma ve o alanı yönetebilme yarışı ile başlamıştır. Bu yarış sonucu ele geçirilen alanlar üzerinde ilk paylaşımlar başlamış ve sonuçta sınırlara dayalı ülkeler ortaya çıkmıştır. Günümüz ülkeleri ve sınırları Şekil 5’te Dünya siyasi haritasında gösterilmiştir.

Political Map of the World, August 2013

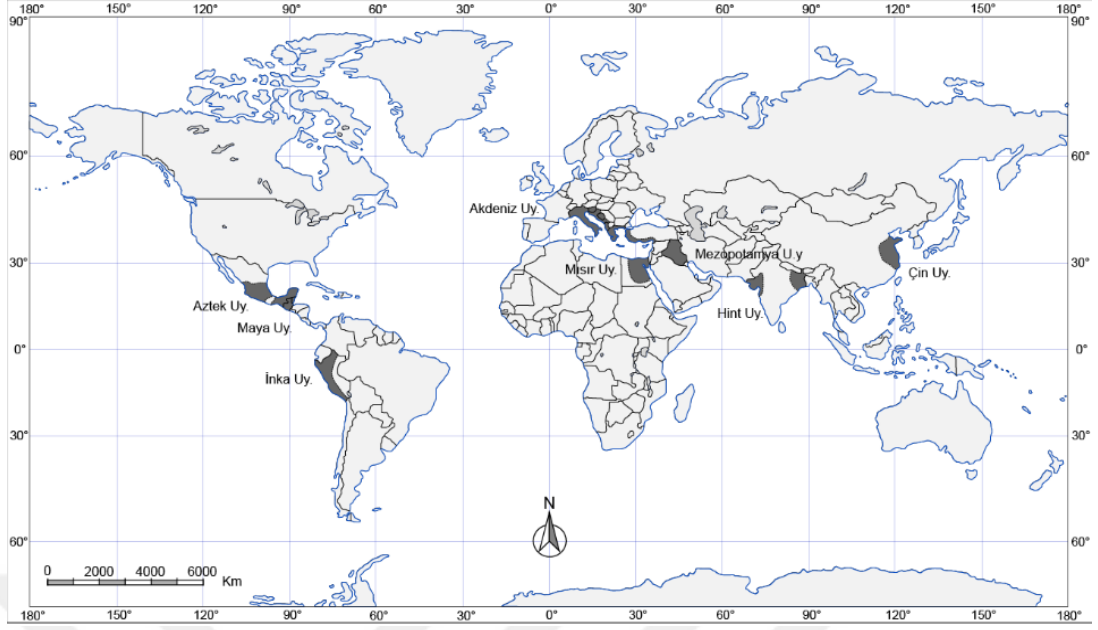

Şekil 5: Ülke Sınırlarını Gösteren Dünya Siyasi Haritası (“Siyasi Harita” t.y.)

2.6.4 Devlet

Karabağ (2006), devlet kavramını, “tarihi süreç içerisinde şekillenen, belli bir toprak üzerinde bulunan, belli bir nüfusa hitap ve hükmeden, hukuk kurallarına göre yapılanmış ve bu kurallara göre yönetilen, kendi üzerinde herhangi bir otoritenin olmadığı egemen örgütlenmedir” şeklinde açıklamaktadır (s. 14). Devletin oluşabilmesi için nüfus kitlesi ve bu nüfusun değerlerinin paylaşıldığı toprak parçasının bulunması gerekir.

Devlet kavramının hemen herkesçe kabul gören ortak noktası onu oluşturan unsurlardır. Devleti oluşturan temel unsurları dikkate aldığımızda devleti toprak, halk ve egemenlik unsurlarından meydana gelen bir varlık olarak ifade etmek mümkündür. Devletin oluşum sürecinde, toplumsal gelişmeler ve coğrafi faktörlerin etkisi göz önüne alındığında, ilk devlet oluşumlarının görüldüğü sahalar; Şekil 6’da harita üzerinde gösterilen Mezopotamya, Nil Vadisi, İndus Vadisi, Çin, Orta ve Güney Amerika oluşturmaktadır.

Şekil 6: İlk Devletlerin Ortaya Çıktığı Alanlar (Saygılı, R. 2012)

Her devlet, üzerinde kurulu olduğu sahanın özelliklerini analiz ederek ve diğer devletlerin özelliklerini de göz önüne alarak, ulusal ve kültürel değerleri doğrultusunda bölgesel ve küresel anlamda izleyeceği siyasetini belirlemektedir.

2.6.5 Sınır

Siyasi coğrafyada en fazla kullanılan terimlerden biri de sınırdır. Sınır, “ bir devletin egemenlik (yetki) alanını belirleyen ve o devleti komşularından ayıran hatlara denir” (Karabağ, 2008, s. 3). “Uluslararası sınırlar organize olmuş toplumları temsil eden, devletlerin toprak, su ya da hava hâkimiyet alanlarını belirleyen hayali hatlar ya da işaretlerdir” (Akengin, 2013, s. 95).

Sınır denildiğinde akla sadece karalar üzerindeki çizgi değil aynı zamanda havada, denizde ve yeraltında yapılan düzenlemeler de gelmelidir. Karabağ’a (2008) göre sınırlar, siyasi coğrafya literatürünün merkezinde yer alır. Dünya devletlerinin her biri, komşu ülkeleriyle uluslararası sınırlarla ya da her bir devletin egemenlik hakkını belirtmek üzere çizilmiş hatlarla ayrılmıştır. Uluslararası sınırlar, modern toplumların bir özelliği olan mülkiyet hakkının sonucunda ortaya çıkmıştır.

2.6.6 Küreselleşme

Küreselleşme, “gruplar, ülkeler, bölgeler arasında ekonomik, teknolojik, siyasal ve kültürel ilişkilerin artması, karşılıklı olarak daha fazla etkileşimi, sınır tanımaz gelişmelerle milli sınırların zayıflatılması ve bunlara bağlı olarak küresel toplum ve vatandaşlık bilinci geliştiren süreçler, kabuller ve yaptırımlara dair geniş içerikli bir kavramdır” (Karabağ, 2006, s. 151). Şahin (2011) ise, küreselleşmenin sınır tanımazlığına vurgu yapmış ve küreselleşmeyi, “ekonomik siyasal ve kültürel açıdan bazı değer ve yapıların yerel ve ulusal sınırları aşarak dünya ölçeğine yayılması” olarak tanımlamıştır (s.2).

Küreselleşmenin birden çok boyutu vardır: Bu faktörler; siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik süreçlerdir. Bu süreçleri en çok etkileyen ise teknoloji olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknoloji, insanların doğal ortamı değiştirmek, doğayı daha etkili bir şekilde kullanmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için faydalandığı çeşitli tekniklerdir. Çelik (2012), teknolojinin etki alanlarını; ekonomi, kültür, sosyal yaşam ve siyasal yapı olarak belirtmiştir.

Küreselleşme, çok boyutlu bir kavram olup, tüm bu boyutların karşılıklı etkileşimi sonucunda şekillenmektedir. Dolayısıyla, küreselleşme olgusu incelenirken, bu farklı boyutların dikkate alınması önemlidir.

Günümüzde dünyanın küçülmesini ifade eden küreselleşme kavramı, iletişim ve etkileşim açısından kısa sürede dünyanın hemen hemen her yerine ulaşabilmeyi kapsamaktadır. Küreselleşme; dünyayı küçük bir köy haline getirerek, toplumların birbirlerine yaklaşmasını ve birbirlerini olumlu ya da olumsuz olarak etkilemesine neden olmaktadır.

2.6.7 Çatışma

“Çatışma; güncel sebeplerin veya ihtiyaçların, değerlerin ve ilgilerin zıt algılanması ile ilgili anlaşmazlık durumudur” (Akengin, 2013, s. 132). Gerek küresel gerekse bölgesel olsun çatışmaların nedenleri basit bir şekilde siyasi, ekonomik ve kültürel olarak sınıflandırılabilir.

Ekonomik nedenler arasında ülkelerin doğal kaynak ihtiyaçlarının artması veya daha fazla doğal kaynağa sahip olma isteği öne çıkmaktadır. Doğal kaynakların sınırlılığı günümüz çatışmalarının önemli nedenlerindedir. Şekil 7’de gösterildiği gibi dünya üzerindeki bazı ülkelerin petrol, kömür, doğal gaz gibi fosil yakıtlar ve stratejik yer

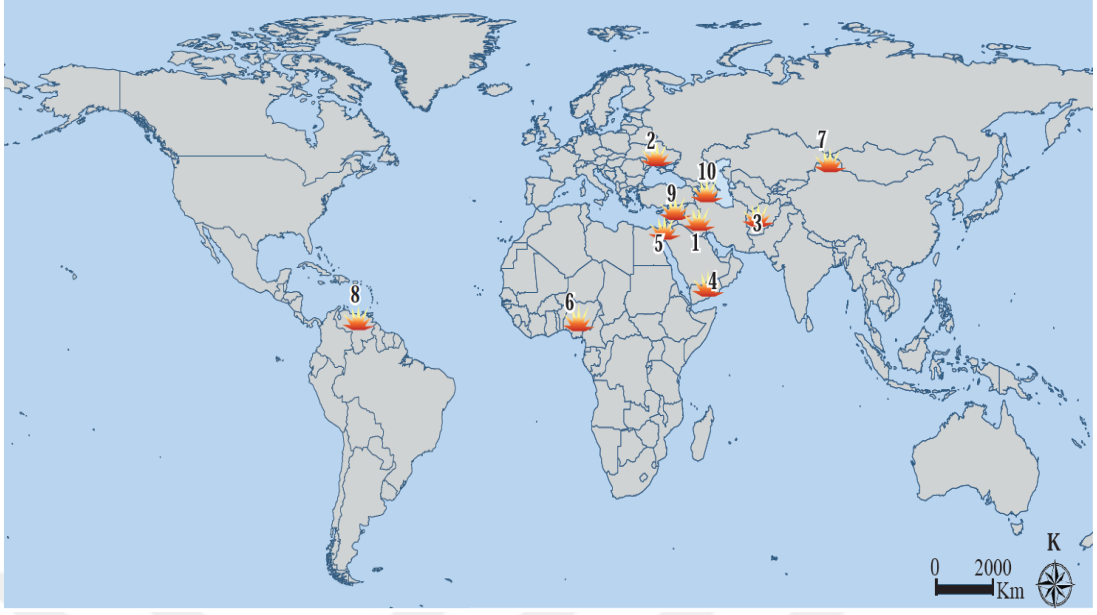
altı kaynağı, verimli tarım arazileri, su kaynakları gibi kaynakları ele geçirme çabaları ülkeler arasında çatışmalara neden olmaktadır.

Şekil 7: Uluslararası Sıcak Çatışmalara Neden Olan Bazı Unsurlar (MEB 12 Sınıf Ders Kitabı, 2018)

Akengin (2010), çatışma veya savaş nedeni kabul edilen siyasi sebepleri; ülkelerin veya nüfus kitlelerinin kendi güçlerini ispat etmek için, komşu ülkelerin topraklarını elde etmek istemeleri ve hükümet güçleri ile kendilerine adil davranılmadığını düşünen gruplar arasında gerçekleşecek anlaşmazlıklar olarak belirtmektedir. Günümüz sıcak çatışma bölgelerine baktığımızda çatışma sebepleri arasında kültürel farklılıkların öne çıktığını görülmektedir. Kültürel farklılıklar dini, etnik ya da ırksal farklılıklara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır.

Sınır anlaşmazlıkları, su sorunu, küresel iklim değişimi ve kuraklık gibi faktörler günümüz çatışmalarına neden olan diğer faktörlerdir. Dünya üzerinde günümüzde birçok sıcak çatışma bölgesi bulunmaktadır. Şekil 8'de bu bölgeler, 1- Irak, 2- Ukrayna, 3- Afganistan, 4- Yemen, 5-Filistin-İsrail, 6-Nijerya 7-Doğu Türkistan, 8- Venezuela, 9-Suriye, 10-Karabağ olarak belirtilmiştir. Türkiye'nin çevresinde Orta Doğu, Orta Asya ve Kafkaslar sıcak çatışma bölgeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 8: Günümüz Çatışma Bölgelerini Gösteren Harita (MEB 12 Sınıf Ders Kitabı, 2018)

2.6.8 Uluslararası Örgütler

“Uluslararası örgütler, bağımsız ve egemen devletlerin veya hükümetler dışı kuruluşların küresel ya da bölgesel ölçekte, genel ya da özel amaçlara ulaşma doğrultusunda işbirliğini sağlamak için kurdukları yapılar, mekanizmalar ve süreçlerdir” (Hasgüler ve Uludağ, 2012, s. 1) Bu örgütler askeri, ekonomik, kültürel, siyasi amaçlı olarak oluşturulabilmektedirler. Uluslararası örgütler küresel çapta oluşturulabileceği gibi, bölgesel çapta da kurulabilirler.

II. Dünya Savaşı’ndan sonra dünya siyaseti bakımından en önemli gelişmelerden biri eski sömürgelerin hızla bağımsızlığını kazanması iken; diğer bir önemli gelişme dünyanın siyasi, ekonomik ve askeri bakımdan yeniden şekillenmesini sağlayacak olan bölgesel ve uluslararası örgütlerin kurulmasıdır.

II. Dünya Savaşı’ndan sonraki süreçte uluslararası barış ve güvenliğin korunabilmesi için kurulan ve bugün 193 üyesi ile dünyadaki ülkeleri bir çatı altında toplayan BM uluslararası örgütler içinde kapsamı en geniş olanıdır.

2.7 İlgili Alanyazın

Son yıllarda siyasi coğrafya ve jeopolitik üzerinde yapılan çalışmalar yaygınlaşmış olsa da siyasi coğrafya öğretimi üzerine yapılmış araştırma son derece azdır.

Deniz (2010) araştırmasında; buluş yoluyla öğretim yaklaşımının siyasi coğrafya konularının öğretiminde öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Buluş yoluyla öğretim yaklaşımının, ortaöğretim coğrafya öğretim programında yer alan siyasi coğrafya konularının öğretiminde başarı ile uygulanabileceği ve bu yaklaşım ile konuların daha anlamlı ve uzun süreli öğretilbileceği sonucuna ulaşmıştır. Araştırma, MEB Ankara ili Keçiören ilçesi Keçiören Lisesi 2009 / 2010 Eğitim – Öğretim yılı I. Dönem Lise 12. sınıf öğrencileri (70 öğrenci) üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada, deney ve kontrol gruplu bir deneysel desen kullanılmıştır. Araştırma sonucunda,

- 1) Coğrafya konularının öğretiminde buluş yoluyla öğretim yaklaşımının öğrencilerde anlamlı ve uzun süreli öğrenmeyi gerçekleştirdiği,
- 2) Coğrafya konularının öğretiminde buluş yoluyla öğretim yaklaşımının öğrencilerde eleştirel, sezgisel ve yaratıcı düşünme, tümevarım gibi zihinsel becerileri olumlu yönde etkilediği,
- 3) Coğrafya konularının öğretiminde buluş yoluyla öğretim yaklaşımının öğrencilerde çıkarımlarda bulunma, yorumlama, sorgulama, analiz etme ve ilişkilendirme gibi bilgi, beceri, tutum ve davranışları geliştirdiği,
- 4) Coğrafya konularının öğretiminde buluş yoluyla öğretim yaklaşımının öğrenci başarısını artırdığı ortaya çıkmıştır.

Tozo (2011) araştırmasında; probleme dayalı öğrenme yaklaşımı ile öğretmen merkezli geleneksel eğitim yöntemini Türkiye'nin jeopolitiği ve bölgesel sorunları konusu kapsamında ilgili öğrencilerin akademik başarı, problem çözme becerileri ve coğrafyaya karşı tutumları açısından karşılaştırmayı amaçlamıştır. Çalışmanın örneklemini, Ankara Etimesgut Lisesi 12. sınıfta bulunan 70 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada deney ve kontrol gruplarının eşitliğini sağlamak için bilgi düzeyleri, tutumları ve problem çözme becerileri birbirlerine yakın olan, aynı alanda eğitim alan sınıflar belirlenmiştir. Deney grubunda bulunan öğrencilere probleme dayalı öğrenme yöntemi, kontrol grubu öğrencilerine geleneksel öğrenme yöntemi uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak; öğrencilere ön test ve son test olarak Türkiye'nin jeopolitiği ve bölgesel sorunları konusu kapsamında hazırlanan başarı

testi, coğrafya dersi tutum ölçeği ve problem çözme envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, Türkiye'nin jeopolitiği ve bölgesel sorunları konusundaki kavramların öğrenciler tarafından kavranmasında, probleme dayalı öğrenmenin geleneksel yaklaşımdan daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Yine öğrencilerin coğrafya dersine karşı tutumları ve problem çözme becerileri açısından da probleme dayalı öğrenme lehine gruplar arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Demirci (2005) alışmasında; günümüzde Türkiye'nin, içinde bulunduğu coğrafyada i ve dış siyasette giderek yoğunlaşan problemlerle karşı karşıya geldiğini; ekonomik, sosyal ve kültürel yönden topyekün kalkınmasını sağlayabilmesi ve dış siyasette problemlerin üstesinden gelebilmesi, geleceğin dünyasında iyi bir mevki edinebilmesi için Türkiye'nin daha önce hiç ihtiyaç duymadığı ölçüde ağdaş coğrafya bilimine ve bu bilimin ileri metot, teknik ve araç gereçlerine ihtiyaı olduğu sonucuna varmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama aracının uygulanması ve verilerin analiziyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Deseni

Bu araştırmada Giresun ilinde MEB'e bağlı ortaöğretim kurumlarında çalışan yirmi coğrafya öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırma, coğrafya dersi siyasi coğrafya konu ve kazanımlarına yönelik öğrencilerin başarı düzeyleri ve tutumlarını öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesini amaçlayan nitel bir çalışmadır.

“Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasını sağlayan nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 45).

“Nitel araştırmacılar belli bir konu ile ilgili araştırma yaparken o konunun “ne kadar” ya da “ne kadar iyi” olduğunu öğrenmekten çok daha geniş bir bakış açısı elde etmek isterler” (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s. 240). Fraenkel ve Wallen (2006); ilişkilerin, etkilerin, durumların ya da materyallerin niteliğinin incelendiği bu tür çalışmaları nitel araştırmalar olarak tanımlamışlardır (aktaran Büyüköztürk ve diğerleri, 2014, s. 255).

Bu araştırmada araştırma deseni olarak durum çalışması seçilmiştir. “Nitel bir araştırma modeli olan durum çalışmaları (case studien), bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olarak görülmektedir” (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014, s. 255). Durum çalışmasına ilişkin çeşitli tanımlar mevcuttur. “Diğer araştırma türlerinden ayrılan yönlerinden yola çıkarak, durum çalışmasının, nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olayı derinliğine incelemesine olanak veren araştırma yöntemi olduğunu söylemek mümkündür”(Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 313). Durum çalışmalarında amaç belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır.

3.2 Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu orta öğretim kurumlarında görevli 20 coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır. Görüşme yapılacak öğretmenler seçilirken çalıştıkları okul türlerinin farklı olmasına dikkat edilmiştir. Görüşme yapılan altı öğretmen Anadolu Lisesinde, iki öğretmen Fen Lisesinde, iki öğretmen Sosyal Bilimler Lisesinde, beş öğretmen Anadolu İmam Hatip Lisesinde, üç öğretmen Mesleki ve Teknik Anadolu Lisede iki öğretmen ise Çok Programlı Anadolu Lisesinde çalışmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2: Araştırmaya Katılan Öğretmenler Hakkında Bilgiler

Kod	Cinsiyet	Kıdem (Yıl)	Çalıştığı Okul Türü
Ö1	Erkek	11-15	Anadolu Lisesi
Ö2	Erkek	1-5	Çok Programlı Anadolu Lisesi
Ö3	Erkek	21 yıl üzeri	Anadolu Lisesi
Ö4	Erkek	16-20	Sosyal Bilimler Lisesi
Ö5	Kadın	6-10	Anadolu İmam Hatip Lisesi
Ö6	Erkek	16-20	Anadolu Lisesi
Ö7	Erkek	21yıl üzeri	Sosyal Bilimler Lisesi
Ö8	Erkek	21yıl üzeri	Anadolu Lisesi
Ö9	Kadın	11-15	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Ö10	Erkek	1-5	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Ö11	Kadın	11-15	Anadolu Lisesi
Ö12	Kadın	11-15	Fen Lisesi
Ö13	Kadın	6-10	Anadolu İmam Hatip Lisesi
Ö14	Erkek	11-15	Fen Lisesi
Ö15	Kadın	1-5	Anadolu İmam Hatip Lisesi
Ö16	Erkek	21yıl üzeri	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Ö17	Erkek	11-15	Anadolu İmam Hatip Lisesi
Ö18	Kadın	11-15	Anadolu İmam Hatip Lisesi
Ö19	Erkek	1-5	Çok Programlı Anadolu Lisesi
Ö20	Kadın	6-10	Anadolu Lisesi

Çalışma grubundaki öğretmenlerin %60'ı erkek öğretmenlerden, %40'ı kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Yine çalışma yapılan 20 öğretmenden; 4 tanesi 1-5 yıl arası, 3 tanesi 6-10 yıl arası, 7 tanesi 11-15 yıl arası, 2 tanesi 16-20 yıl arası, 4 tanesi ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir (Tablo 2). Sonuç olarak çalışma grubunun oluşturulmasında maksimum çeşitliliğe dikkat edilmiştir.

3.3 Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada konunun amacına ve içeriğine en uygun olduğu düşünülen, aynı zamanda nitel araştırma yöntemlerinden en sık kullanılanı olan görüşme yöntemi seçilmiştir. “Görüşme en az iki kişi arasında sözlü olarak gerçekleştirilen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir” (Büyüköztürk ve diğerleri, s. 150). Görüşme yöntemi ile bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlanabilmektedir.

Görüşme yöntemi yapılandırma sürecine göre üçe ayrılmaktadır. Bunlar yöntemler; tam yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmelerdir. Bu çalışmada sosyal bilimler ve beşeri coğrafya çalışmalarında sıklıkla kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. “Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırılan temaya yönelik kapsamlı veriyi temin etmek için, katılımcıların iç dünyalarını anlamaya, sahip oldukları bilgi, deneyim ve davranışlarını betimlemeye yönelik bir tekniktir” (Özgen, 2016, s.161)

Bu çalışmada görüşme soruları hazırlanmadan önce doküman analizi yapılarak, CDÖP ve coğrafya dersi yıllık planları incelenmiş, siyasi coğrafya konuları belirlenmiştir. Öğretim programının kazanım, beceri, değer, etkinlikler, ölçme ve değerlendirme ve ders saati boyutları da incelendikten sonra siyasi coğrafya konu ve kazanımlarına yönelik olarak araştırma soruları hazırlanmıştır. Görüşme formundaki soruların geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla; coğrafya dersine giren iki öğretmenle ön görüşme gerçekleştirilmiş, bu görüşme sırasında soruların tümü kaynak kişiye yöneltilmiş ve anlaşılması güç yerler varsa ifade edilmesi istenmiştir. Hazırlanan sorulara yönelik son olarak biri doçent, biri doktor olmak üzere iki uzman ile görüşülmüş ve görüşme sorularına son şekli verilmiştir.

Nitel araştırmalarda, “araştırılan olgu veya olay hakkında bütüncül bir resim oluşturulabilmesi için araştırmacının elde ettiği verileri ve ulaştığı sonuçları teyit

etmesine yardımcı olacak bazı ek yöntemler (çeşitleme, katılımcı teyidi, meslektaş teyidi, vb.) kullanması gerekir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 290). Bu araştırmada elde edilen veriler katılımcılarla paylaşılmış olup, katılımcılar tarafından teyit edilmiştir. Bu durum çalışmanın geçerliliğine ve güvenilirliğine katkı sağlamıştır.

3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması için, gerekli kurumlardan izin alınmış, 2018 – 2019 eğitim-öğretim yılında 18 farklı okulda görev yapmakta olan 20 coğrafya öğretmeniyle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler yapılmadan önce katılımcılardan randevu alınmış ve randevuların özellikle ders çıkış saatlerinden sonra olmasına dikkat edilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerin tamamı uygulama yapılan öğretmenlerin çalıştıkları kurumlarda öğretmenler odası ve uygun sınıf ortamlarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliğini arttırmak için doğrudan görüşmeye geçilmemiş ve görüşmeye başlamadan önce katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri için siyasi coğrafya üzerine kısa sohbetler yapılmıştır. Daha sonra görüşme kılavuzu doğrultusunda araştırmanın amacı ve görüşme ile neyin hedeflendiği katılımcıya ifade edilmiştir. Görüşme sırasında katılımcılara, soruları rahatlıkla yanıtlamaları için yeterli süre tanınmıştır. Görüşmelerde katılımcılar herhangi bir şekilde yönlendirilmemiş, bireysel yorumlardan uzak durulmuştur. Görüşme yapılan öğretmenlerin gerçek isimleri etik kurallar gereği gizli tutulmuştur. Elde edilen görüşme verilerinin analizi için her öğretmene bir kod ad verilmiştir. Öğretmenler birinci öğretmenden yirminci öğretmene kadar Ö1, Ö2, Ö3, Ö4.....Ö20 şeklinde kodlanmışlardır. Yapılan görüşmeler sonucu kayıt altına alınan veriler Microsoft Word programında yazılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamına atılan verilerin yazılı bir rapor haline getirilmesinden sonra verilerin analizine geçilmiştir.

Araştırmada içerik analiz yöntemi kullanılmıştır. “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259). İçerik analizi, toplanan verilerin ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirli olmayan boyutların ortaya çıkarılmasına olanak sağlar. Araştırmada

öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar incelenerek, belirli temalar altında sınıflandırılmış ve temaların frekansları bulunmuştur.

Araştırmanın iç geçerliğini veya nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan şekliyle çalışmada inandırıcılığını arttırma adına nitel araştırmalar ile ilgili bilgiye sahip danışman ile araştırma üzerine toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılarda süreç hakkında uzmana bilgiler aktarılmış ve araştırma, uzman kişi ile birlikte değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Bu bölümde ortaöğretim CDÖP’de bulunan siyasi coğrafya konularına ilişkin öğrenci başarılarını, siyasi coğrafya konularının zorluk derecesini, öğrencilerin siyasi coğrafya konularına karşı ilgi ve tutumları hakkında öğretmen görüşlerinin neler olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

4.1 Siyasi Coğrafya Konularında Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmanın bu bölümde lise siyasi coğrafya konuları olan, tarihsel süreçte Türkiye’nin jeopolitik konumu, Türkiye’nin çevresindeki bölgesel sorunlar, küresel ve bölgesel örgütler ve sıcak çatışma bölgeleri konularında öğrencilerin başarı düzeyleri ve başarı üzerinde etkili olan faktörler öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koyulmuştur.

4.1.1 Tarihsel Süreçte Türkiye’nin Jeopolitik Konumu Konusunda Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “tarihsel süreçte Türkiye’nin jeopolitik konumu” konusu hakkında öğrencilerin başarı düzeyine yönelik görüşleri Tablo 3’de verilmiştir. Bu tablo incelendiğinde öğretmenlerin büyük bölümü bu konuda öğrencileri başarılı bulmaktadır.

Tablo 3: Tarihsel Süreçte Türkiye’nin Jeopolitik Konumu Konusunda Öğrencilerin Başarı Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Başarılı	4
Büyük Ölçüde Başarılı	8
Kısmen	4
Az Başarılı	3
Başarısız	1
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “tarihsel süreçte Türkiye’nin jeopolitik konumu” konusunda öğrenci başarılarını etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri Tablo 4’te belirtilmiştir. Bu tabloda, öğrencilerin ilgili konu bağlamında başarılarını iyi ve çok iyi bulan öğretmenlerin cevapları başarıyı artıran; öğrencileri kısmen, az başarılı ve başarısız bulan öğretmenlerin cevapları da başarıyı azaltan faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, öğrencileri ilgili konu bağlamında başarılı bulmayan öğretmenlere göre başarısızlık üzerinde “öğrencilerin siyasete karşı ilgisiz olması ve harita bilgilerinin yetersiz olması” en fazla etkili olan faktörlerdir. Konu bağlamında öğrencileri başarılı bulan öğretmenlere göre ise; başarı üzerinde “öğrencilerin konu hakkında ön bilgilerinin olması, tarih dersiyle konunun bağlantısının olması ve öğrencilerin siyasi coğrafyaya karşı ilgili olması” en etkili faktörlerdir.

Tablo 4: Tarihsel Süreçte Türkiye’nin Jeopolitik Konumu Konusunda Başarıyı Etkileyen Faktörler

Başarıyı Artıran Faktörler	f	Başarıyı Azaltan Faktörler	f
Öğrencilerin konu hakkında ön bilgilerinin olması	7	Öğrencilerin siyasete karşı ilgisiz olması	6
Tarih dersiyle konunun bağlantısının olması	6	Harita bilgilerinin yetersiz olması	3
Öğrencilerin siyasi coğrafyaya karşı ilgili olması	5	Öğrencilerin konuyu sıkıcı bulması	2
Siyasi coğrafya konularının günlük yaşamla ilgili olması	3	Öğrencilerin üniversite sınavına yoğunlaşması	2
Üniversite sınavlarında konudan soru gelmesi	3	12. sınıfta devamsızlıkların artması	2
Öğrencilerin bu konuları merak etmesi	2	Öğrencilerin ön bilgi eksikliği	1
Konunun güncel olması	2	Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerin az olması	1

Görüşme yaptığımız öğretmenlerden öğrencilerin başarı düzeyi hakkında olumlu görüş bildirenlerden bazılarının cevapları aşağıda verilmiştir:

Ö3: “Öğrencilerin “jeopolitik” kavramına karşı ilgi düzeyleri yüksek. Siyasi coğrafyaya ilginin yüksek olması, başarı düzeyini de artırmaktadır. Ayrıca öğrencilerin bu konularda ortaokulda ve 9. ve 10. Sınıflardan ön bilgileri bulunmaktadır. Yine disiplinler arası yaklaşıma bağlı olarak tarih dersinden de bilgilerinin olması başarıyı artırıyor.”

Ö6: “Konulardan üniversite sınavında öğrencilere soru sorulması. Aynı zamanda kavramların tarih dersinde de öğrencilere öğretilmesi. Öğrencilerin politikaya ilgili ve duyarlı olması, siyasi coğrafya konularının günlük yaşamla ilgili olması ve güncel olması başarının yüksek olmasında etkili olmaktadır.”

Ö11: “Çocukların ilgisini çeken bir konu, aynı zamanda TYT-AYT konusu olması, tarih bilgisini de kullanıyor olmaları hoşlarına gidiyor. Jeopolitik, jeostrateji, küreselleşme gibi kavramları öğrenmek öğrencilerde özgüven yaratıyor.”

Ö12: “Tarih dersinin burada etkisi büyük. Ayrıca 10. sınıfta bu konunun işlenmiş olması öğrencilerde belirli bir temel oluşturmuş durumda. Türkiye’nin mutlak ve göreceli konumunu daha önceki yıllarda görmüş olmaları başarının artmasında önemli bir faktör.”

Ö16: “Geçmişini bilmeyen geleceğine yön veremez diyerek motivasyonlarını sağlamaktayım. Bu motivasyon öğrencilerin bu konuya ilgi duymalarını, merak etmelerini sağlıyor. Öğrencilerde ilgi ve merak oluşturmak başarıyı artırıyor.

Ö18: “Öğrenciler tarih dersinde de bu konuları görmüş olduğu için konuya hâkim durumdadır. Ayrıca ülkemizin siyasi durumu ve şu an da dünya gündeminin de hareketli oluşu konuyu çekici hale getiriyor. Kısacası güncellik ve önbilgilerinin varlığı diyebilirim.”

Ö19: “Daha önceki yıllar itibariyle öğrencilerin ön öğrenme düzeyleri yüksektir. Bunda da en önemli faktörün Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersinin etkisi olduğunu düşünüyorum.”

Bu konuda öğrencilerin başarı durumu hakkında olumsuz görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının cevapları aşağıda verilmiştir.

Ö5: “Öğrencilerin başarısızlığındaki en büyük faktör konuya karşı ilgi duymamalarıdır. Ayrıca konu 12.sınıf konusu olduğu için öğrencilerin bu

dönemde devamsızlığı artmakta, öğrencilerin üniversite sınavına yönelmeleridir.”

Ö9: “Öğrencilerin genel olarak dünya ve Türkiye siyasetinden uzak kalmaları en önemli problem. Harita becerilerinin çok yetersiz olması ve konuyu sıkıcı bulmaları diğer faktörler.”

Ö14: “Öğrencilerimizin bu konuda hatta coğrafya konularına karşı ilgi düzeyi düşük. Özellikle fen liselerinde bu derse karşı olumsuz bir bakış açısı mevcut. Öğrenciler sadece üniversite sınavına odaklı ders çalışıyor. Zaten eşit ağırlık alanından sınava girecek olan öğrenciler dersi seçmekte. Onlar da tamamen sınav odaklı düşünmekte. Sayısal bölümlerde 12. sınıf coğrafya dersi zaten seçilmemekte.”

Ö17: “Öğrenciler Türkiye’nin jeopolitik konumu ile ilgili güncel olayları-konuları takip etmediklerinden dolayı süreci anlamlandıramıyorlar. Bundan dolayı; Türkiye’nin jeopolitik konumunu günümüzden geriye doğru irdeleme yetisine sahip değiller. Bu tarz konularda süreci bir bütün olarak anlamlı bir şekilde öğrenme gerekliliği en önemli husustur.”

4.1.2 Türkiye’nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin ‘Türkiye’nin çevresindeki bölgesel sorunlar’ konusunda öğrencilerin başarı durumuna yönelik görüşleri Tablo 5’de verilmiştir. Bu tablo incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bir bölümü bu konuda öğrencileri kısmen başarılı kabul etmektedir

Tablo 5: Türkiye’nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrencilerin Başarı Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Başarılı	4
Büyük Ölçüde Başarılı	4
Kısmen	8
Az Başarılı	3
Başarısız	1
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Türkiye’nin çevresindeki bölgesel sorunlar” konusunda öğrenci başarılarını etkileyen faktörler ile ilgili görüşleri Tablo 6’da belirtilmiştir. Bu tabloda, öğrencilerin ilgili konu bağlamında başarılarını iyi ve çok iyi bulan öğretmenlerin cevapları başarıyı artıran; öğrencileri kısmen, az başarılı ve başarısız bulan öğretmenlerin cevapları da başarıyı azaltan faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, öğrencileri ilgili konu bağlamında başarılı bulmayan öğretmenlere göre başarısızlık üzerinde “öğrencilerin konuya ve güncel olaylara karşı ilgisizliği, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin eksikliği” en fazla etkili olan faktörlerdir. Konu bağlamında öğrencileri başarılı bulan öğretmenlere göre ise; başarı üzerinde “konunun öğrencilerin yakın çevrelerini ilgilendirmesi ve tarih bilgilerini konu işlenirken kullanmaları ve ön öğrenmeleri ile bölgesel sorunlara medyada sık sık yer verilmesi” en etkili faktörlerdir.

Tablo 6: Türkiye’nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Başarıyı Etkileyen Faktörler

Başarıyı Artıran Faktörler	f	Başarıyı Azaltan Faktörler	f
Konunun öğrencilerin yakın çevrelerini ilgilendirmesi	5	Konuya ve güncel olaylara karşı ilgisizlik	5
Tarih bilgilerini konu işlenirken kullanmaları ve ön öğrenmeler	5	Eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin eksikliği	5
Bölgesel sorunlara medyada sık sık yer verilmesi	5	Öğrencilerin ilgi alanlarının magazin, futbol, oyun vb. etkinlikler olduğu	3
Konunun güncel olması	3	Araştırma yapma alışkanlıklarının olmaması	3
Öğrencilerin siyaset ve politikaya karşı ilgili olmaları	3	Öğrencilerin aktif öğrenme yöntemleriyle ders işlenmesinden çok hoşnut olmamaları	2
Aktif öğrenme yöntemlerinin konunun öğretimde kullanılması	2		

Görüşme yaptığımız öğretmenlerden öğrencilerin başarı durumunda olumlu görüş bildiren katılımcılardan bir kısmının ifadeleri aşağıda verilmiştir.

Ö4: “Konuların güncel olması bence en önemli faktördür. Özellikle sınır bölgelerimizdeki olaylar öğrencinin ilgisini çekmekte bu durum öğrenciyi ayrıca araştırma yapmaya itmekte, farklı yerlerden konuyla ilgili öğrenme gerçekleştirmesine neden olmakta.”

Ö6: “Öğretim ilkeleri gereği; yakın çevreden uzağa ilkesi gereğince yerel, bölgesel ve küresel ölçekteki güncel konulara ağırlık verilmesi, konudaki başarı düzeyini artırmaktadır. Öğrenciler genellikle hemen çevremizde yaşanan Suriye, Irak ve terör gibi sorunlarda kendi yaşamlarını da ilgilendirdiğinden başarı düzeyi artmaktadır. Sık sık gazete ve televizyonlarda bu konulara değinilmesi, öğrencilerin bu yayınları takip etmesi diğer bir etkidir.”

Ö11: “Devamlı medyadan ve sosyal ortamlarından duydukları konular olması algılarını tamamen konuya yönlendirmelerini sağlıyor bu da başarıyı artırıyor. Bu durum derse katılımlarını da artırmakta, derste sık sık sormaktadırlar. Aynı zamanda beyin fırtınası, tartışma gibi aktif öğrenme yöntemlerinin konuyu işlemeye uygun olması.”

Ö13: “Öğrenciler bu konu ile ilgili sorulan sorulara büyük ölçüde cevap verebiliyor. Bunda genel gündemi takip etmeleri geliyor. Özellikle sınır bölgelerimizdeki olaylarla ilgili dersten ziyade televizyon, gazete ve internet gibi kaynaklardan da bilgi sahibi oluyorlar. Yaş itibarıyla de genel olarak politikaya karşı belli bir ilgileri var.”

Ö15: “Öğrencilerin ülke siyasetini takip etmesi, yaş itibarıyla politikaya ilgi duyması, bu konuların genel kültür açısından önemli olduğunun farkında olmaları derse karşı ilgiyi artırıyor. Ayrıca geçmiş coğrafya ve tarih bilgileri de başarının artmasında diğer bir neden.”

Bu konuda öğrencilerin başarı durumu için olumsuz görüş bildiren bazı öğretmenlerin verdiği cevaplar aşağıda verilmiştir.

Ö5: “Öğrenciler konuya ilgili olsa bile araştırma yapma alışkanlıklarının zayıf olması, öğrencilerin konu tekrarı yapmaması ve ezbere yönelik ders çalışması, aktif öğrenme yöntemlerini ders işlenişinde kullanmamaları diyebiliriz.”

Ö10: “Siyaset ve politikadan ziyade öğrencilerin ilgi alanının magazin ve spor olması başarısızlığın en önemli nedenleridir. Ayrıca öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve yorum yapma gibi becerileri maalesef çok kısıtlı.”

Ö12: “Aslında ülkenin jeopolitik konumu ile çevresinde yaşanan sorunlar bağlantılı olduğu için öğrenciler konuya yabancı değil. Ön öğrenmelerin varlığı başarıyı artırsa da öğrencilerin ders sırasında kendini ifade etmemesi, yorum yapmaması, tartışmaya girmemesi başarıyı düşürüyor.”

Ö17: “Türkiye’nin çevresindeki güncel olaylarla ilgili pek fazla malumata sahip değiller. Bu durumdan dolayı etrafımızdaki bölgesel sorunlar ilgi alanlarına girmiyor. İlgi duymadıkları bir konuda kalıcı bilgiler yapılandırıyorlar. Bilgilerin kalıcı olamaması başarılarını olumsuz etkiliyor.”

Ö20: “Öğrencilerin araştırma yapma, sorgulama, problem çözme, tartışma gibi becerilerden yoksun olması başarı düzeyini düşürmekte. Genellikle hazır bilginin öğretmenler tarafından verilmesini bekliyorlar. Halen öğretim ortamında öğretmen merkezli, anlatım yönteminin uygulanması bekliyorlar.

4.1.3 Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Küresel ve bölgesel örgütler” konusunda öğrencilerin başarı durumuna yönelik görüşleri Tablo 7’de gösterilmiştir. Bu tablo incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bir bölümü bu konuda öğrencileri kısmen ve büyük ölçüde başarılı kabul etmektedir.

Tablo 7: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrencilerin Başarı Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Başarılı	3
Büyük Ölçüde Başarılı	5
Kısmen	6
Az Başarılı	4
Başarısız	2
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Küresel ve bölgesel örgütler” konusunda öğrenci başarılarını etkileyen faktörler ile ilgili görüşleri Tablo 8’de gösterilmiştir. Bu tabloda, öğrencilerin ilgili konu bağlamında başarılarını iyi ve çok iyi bulan öğretmenlerin cevapları başarıyı artıran; öğrencileri kısmen, az başarılı ve başarısız bulan öğretmenlerin cevapları da başarıyı azaltan faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, öğrencileri ilgili konu bağlamında başarılı bulmayan öğretmenlere göre başarısızlık üzerinde “müfredatta örgüt ve örgütlere üye ülke sayısının fazla olması ve üniversite sınavında konudan soru çıkmaması ” en fazla etkili olan faktörlerdir. Konu bağlamında öğrencileri başarılı bulan öğretmenlere göre ise; başarı üzerinde “konunun tarih dersinde de görülüyor olması” en etkili faktördür.

Tablo 8: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Başarıyı Etkileyen Faktörler

Başarıyı Artıran Faktörler	f	Başarıyı Azaltan Faktörler	f
Konunun tarih dersinde de görülüyor olması	4	Müfredatta örgüt ve örgütlere üye ülke sayısının fazla olması	3
Konuyu karşı ilgi ve merak	3	Üniversite sınavında konudan soru çıkmaması	3
Öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgilerinin olması	3	Konunun sıkıcı ve ezbere dayalı olması	2
Güncel bir konu olması	3	Soyut bir konu olması ve öğrencilerin ilgisini çekmemesi	2
Konunun öğretiminde görsellerden çok fazla yararlanma olanağının bulunması	3	Öğrencilerin ülkeleri tanımamaları ve harita bilgisinin eksik olması	2
Öğrencilerin uluslararası örgütleri toplumsal hayatta çok fazla duymaları	2	Konuya karşı motivasyonun kolay sağlanamaması	2
Öğrencilerin konuyla ilgili örgütlere yazılı ve görsel medyada sıklıkla rastlamaları	2	Öğrencilerin aktif öğrenme yöntemleriyle ders işlenmesine alışık olmaması	1

Görüşme yaptığımız öğretmenlerden öğrencilerin başarılı durumu hakkında olumlu görüş bildiren bazı öğretmenlerin cevapları aşağıda verilmiştir.

Ö3: “Konuda geçen örgütlere öğrencilerin medyada ve diğer iletişim araçlarında sıklıkla rastlaması. Konunun güncel bir konu olması ve Türkiye’yi de yakından ilgilendiriyor olması.”

Ö6: “Üniversite sınavında konudan soru gelmesi, konunun disiplinler arası olarak tarih dersiyle de ilgili olması başarıyı artıran faktörlerdir. Ayrıca birçok örgüte Türkiye’nin de üye olması, güncel bir konu olması ve konu hakkında öğrencileri ön bilgi sahibi olmalarını söyleyebilirim.”

Ö11: “Güncel olması nedeniyle öğrencilerin konuya karşı ilgi düzeyi yüksek. Öğrenciler konu işlenirken aktif olarak derse katılıyorlar. Sorulan sorulara cevap vermeye çalışmaktalar, konuyla ilgili sıklıkla görüş bildiriyorlar ve yorum yapıyorlar. Bu ilgi ve merak başarının artmasında etkili oluyor.”

Ö13: “Diğer siyasi coğrafya konularındaki başarı oranı kadar yüksek olmasa da bu konuda da genel olarak öğrenciler başarılı diyebilirim. Özellikle konu içinde birçok örgütün bulunması bu örgütlerin alt dallarının bulunması ve örgütlere birçok ülkenin üye olması öğrencilerde karışıklığa neden oluyor. Ancak son dönemde örgüt isimlerini yaşamın içinde çok fazla duymaları da başarıyı olumlu etkiliyor.”

Ö15: “Konunun özellikle ÇTDT dersinde de işlenmesi disiplinler arası bir yaklaşıma neden oluyor. Öğrenciler örgütlere yabancı değiller ve birçoğunu zaten biliyorlar. Kısacası ön bilgilerinin olması başarı oranını artırmakta.”

Bu konuda öğrencilerin başarı durumları için olumsuz görüş bildiren katılımcıların bir bölümünün cevapları aşağıda verilmiştir.

Ö2: “Çocukların ilgisini çekmemesi ve konuların soyut olması. Öğrenciler konuyu sıkıcı ve ezber olarak görüyor. Konuda çok fazla örgüt var ve bu örgütlerle ilgili ders kitabında çok ayrıntıya girilmiş. Bu faktörler birleşince ders işlenirken aktif öğrenme yöntemlerini kullanmak zorlaşıyor.”

Ö9: “Müfredatta çok fazla örgüt ismi var. Öğrenciler bu örgütleri ve üye ülkeleri hafızalarında tutmakta zorlanıyorlar. Bu durum konunun öğrenciler tarafından ezber olarak algılanmasına neden oluyor.”

Ö14: “Okulumuzda sadece eşit ağırlık öğrencilerine yönelik 2 saat seçmeli coğrafya dersi verildiğinden bu kadar kısa sürede bu konuların öğretimi uygun olmamakta. Öğrenciler zaten TYT konularına yoğunlaşıyor. Bu nedenle bu konuda motivasyon sağlamak zor oluyor. Geçmiş yıllarda

üniversite sınavlarında soru gelmemesi zaten ne işime yarayacak ki mantığı oluşturuyor.”

Ö17: “Bu örgütlerin hangi amaçlar için kurulduğunu yeteri kadar bilmiyorlar. Bu konuları öğrenirken amaçları; TYT-AYT sınavlarındaki başarıları olduğu için anlamlı öğrenme gerçekleştiriyorlar. Sonuçta içselleşemeyen bilgiler kalıcı da olmuyor.”

Ö20: “Öğrencilerin ülkeleri tanımamaları bilseler dahi dünya üzerindeki yerlerini bilmemeleri, harita bilgilerinin zayıf olması başarısızlıktaki en büyük nedenler olarak görüyorum. Beyin fırtınası, tartışma, soru-cevap gibi yöntemleri uygulamaya çalıştığımda ya bilgi eksikliğinden ya da yorum becerileri olmadıgından öğrenciyi aktif olarak sürece dahi edemiyorum. Bu faktörler bir araya gelince başarı da düşük çıkıyor.”

4.1.4 Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrenci Başarılarına Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “sıcak çatışma bölgeleri” konusunda öğrencilerin başarı durumuna yönelik görüşleri Tablo 9’da gösterilmiştir. Bu tablo incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bir bölümü bu konuda öğrencileri kısmen ve büyük ölçüde başarılı kabul etmektedir.

Tablo 9: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrencilerin Başarı Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Başarılı	6
Büyük Ölçüde Başarılı	5
Kısmen	6
Az Başarılı	3
Başarısız	0
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “sıcak çatışma bölgeleri” konusunda öğrenci başarılarını etkileyen faktörler ile ilgili görüşleri Tablo 10’da gösterilmiştir. Bu tabloda, öğrencilerin ilgili konu bağlamında başarılarını iyi ve çok iyi bulan öğretmenlerin cevapları başarıyı artıran; öğrencileri kısmen, az başarılı ve başarısız

bulan öğretmenlerin cevapları da başarıyı azaltan faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, öğrencileri ilgili konu bağlamında başarılı bulmayan öğretmenlere göre başarısızlık üzerinde “öğrencilerin kavram bilgisinin yetersiz olması” en fazla etkili olan faktördür. Konu bağlamında öğrencileri başarılı bulan öğretmenlere göre ise; başarı üzerinde “öğrencilerin konuyu merak etmeleri ve konuya karşı ilgili olmaları ve Türkiye’nin jeopolitik konumu gereği sıcak çatışma bölgelerine yakın olması ve bu bölgelerin Türkiye’yi ilgilendirmesi” en etkili faktördür.

Tablo 10: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Başarıyı Etkileyen Faktörler

Başarıyı Artıran Faktörler	f	Başarıyı Azaltan Faktörler	f
Öğrencilerin konuyu merak etmeleri ve konuya karşı ilgili olmaları	6	Öğrencilerin kavram bilgisinin yetersiz olması	3
Türkiye’nin jeopolitik konumu gereği sıcak çatışma bölgelerine yakın olması ve bu bölgelerin Türkiye’yi ilgilendirmesi	5	Öğrencilerin 12. Sınıfta üniversite sınavına yoğunlaşması	2
Konunun anlatımında haritalardan ve görsellikten yararlanılması	3	Güncel konulara karşı ilgisizlik	2
Öğrencilerin politikaya karşı olumlu bakış açısı	3	Ders kitabının çok yüzeysel kalması ve kalıp bilgilerden oluşması	1
Konunun anlatımında aktif öğrenme yönteminin kullanılmasına	3	Konunu üniversite sınavında ağırlığının olmaması	1
Çatışma bölgeleri ile ilgili haberlere yazılı ve görsel medyada sıklıkla rastlamaları	2		

Öğrencilerin başarısı hakkında olumlu görüş bildiren katılımcılardan bir kısmının ifadeleri şu şekildedir:

Ö3: “Bu konunun kavramlarının öğretiminin kolay olması, öğrencilerin konuya büyük merak duyması ve ilgili oluşu ve öğrencilerin derse katılım

oranının yüksek olması. Tartışma, münazara vb. yöntemleri kolaylıkla ders anlatımında kullanılıyor.”

Ö7: “Gazetelerde ve televizyonlarda Türkiye’yi de yakından ilgilendiren sıcak çatışmalar ve bu bölgeler ile ilgili haberlere fazlasıyla rastlanmaktadır. Öğrenciler 12. sınıf konusu olması dolayısıyla yaş itibarıyla de yavaş yavaş siyasete ilgi duyuyor bu dönemde. Bu gibi faktörler bir araya gelince başarı da tabii ki artıyor.”

Ö8: “Öğrenciler “sıcak çatışma bölgeleri” konusuna karşı bakış açıları çok olumlu. Özellikle güncel olaylar olması derse katılımı artırıyor. Öğrencinin derse katılımı, aktif öğrenme yöntemlerini ders içinde kolaylıkla uygulamayı sağlamakta, bu durum da başarıyı olumlu etkilemekte.”

Ö18: “Sıcak çatışma bölgeleri güncel konuları kapsadığı için öğrenciler bu konudan haberdardır. Aynı zamanda Türkiye jeopolitik konumu gereği Kafkasya, Ortadoğu, Orta Asya gibi sıcak çatışma alanlarının kesişme alanında bir ülke olması, öğrencilerde merak ve motivasyonu artırıyor.”

Öğrencilerin başarıları hakkında olumsuz görüş bildiren bazı katılımcıların görüşlerini yansıtan ifadeler aşağıda verilmiştir.

Ö5: “Öğrencilerin kavram bilgilerinin az olması ve konuya karşı ilgisizliği başarı oranını düşürmekte. Bu konuda ders kitabı çok yüzeysel kalmış ve kalıp bilgilerden oluşuyor. Ayrıca bu dönem de girecekleri üniversite sınavı, coğrafya dersi konu ve kazanımlarının önüne geçiyor.”

Ö14: “Öğrencilerin dünya siyasetine karşı genel olarak ilgisi olsa da tek konsantrasyonları üniversite sınavı. Bu yüzden öğrenciler ders başarılarından ziyade sınava odaklanmış durumda. Konunun üniversite sınavında ağırlığı olmaması, öğrenci başarısını düşürüyor.”

Ö20: “Öğrencilerin eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme gibi zihinsel beceri düzeyleri düşük. Öğrenciler genellikle sunuş yolu ile öğretim yapılmasını istiyorlar. Ama bu konularda öğrenci merkezli eğitim yapılması başarıyı getirebilir. Güncel konulara karşı ilgisizlikleri var.”

4.2 Siyasi Coğrafya Konularının Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen görüşleri doğrultusunda siyasi coğrafya konularının öğrenciler açısından zorluk derecesi ve bu durumu etkileyen faktörler ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

4.2.1 Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu” konusunun öğrenciler açısından zorluk derecesine yönelik görüşleri Tablo 11’de gösterilmiştir. Bu tablo incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bir bölümü bu konunun öğrenciler açısından zorluk derecesini orta olarak kabul etmektedir.

Tablo 11: Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Çok Kolay	3
Kolay	5
Orta	8
Zor	3
Çok Zor	1
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu” konusunun öğrenciler açısından zorluk derecesini etkileyen faktörler ile ilgili görüşleri Tablo 12’de gösterilmiştir. Bu tabloda, ilgili konu bağlamında öğrencilere göre zorluk derecesini kolay ve çok kolay bulan öğretmenlerin cevapları kolaylaştıran faktörler; öğrencilere göre orta, zor ve çok zor bulan öğretmenlerin cevapları da zorlaştıran faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, ilgili konu bağlamında öğrenciler açısından zor bulan öğretmenlere göre “öğrencilerin ilgisinin siyasetten ziyade magazin, spor vb. alanlar olması ve konuyla ilgili ön bilgilerinin yetersizliği” en önemli faktörlerdir. Konu bağlamında öğrenciler açısından kolay bulan öğretmenlere göre ise bu durum

üzerinde “konunun güncel olması ve öğrencilerin ilgi göstermesi, konu işlenirken kavram haritaları ve dilsiz harita kullanılması” en etkili faktörlerdir.

Tablo 12: Tarihsel Süreçte Türkiye’nin Jeopolitik Konumu Konusunun Zorluk Derecesini Etkileyen Faktörler

Kolaylaştırıcı Faktörler	f	Zorlaştırıcı Faktörler	f
Konunun güncel olması ve öğrencilerin ilgi göstermesi	8	Öğrencilerin ilgisinin siyasetten ziyade magazin, spor vb. alanlarda olması	4
Konu işlenirken kavram haritaları ve dilsiz harita kullanılması	6	Konuyla ilgili ön bilgilerinin yetersizliği	4
Öğrencilerin siyasi coğrafya kavramlarına yabancı olmaması	4	Öğrencilerin coğrafi sorgulama, harita becerisi gibi coğrafi becerilerinin az olması	3
Konu hakkında önbilgilerinin olması	4		

Konunun öğrenciler açısından kolay olduğu yönünde görüş bildiren katılımcılardan bazılarının vermiş olduğu cevaplar aşağıda belirtilmiştir.

Ö4: “Konunun güncel olması, öğrencilerin ilgi duyması ve siyasi coğrafya kavramlarına karşı öğrencilerin yabancı olmaması en önemli nedenlerdir. Konunun öğretiminde grup tartışması, beyin fırtınası, soru- cevap teknikleri kullanmaktayım ve güncel yayınları sınıf içinde kullanıyorum. Bu durum konuyu öğrenci açısından kolaylaştırmakta.”

Ö11: “Konunun AYT konusu olması, tarih ve coğrafya derslerinde önceden öğrendikleri ve güncel bilgilerinde aynı zamanda tarafımdan verilmesi konuyu kolaylaştırıyor. Konunun öğretiminde soru-cevap (önbilgilerini ölçerek dikkat çekmek için), anlatım ve örneklendirme (eksiklerini tamamlayarak yorum yapabilirliklerini artırmak için), görsel ve video gibi materyaller.”

Ö13: “Konunun öğretiminde zorlanmıyorum. Özellikle kavram haritası kullanmak, dilsiz haritalar kullanmak ve öğrencilere öncelikle harita bilgisi

vermek işimizi kolaylaştırıyor. Coğrafya 9. sınıfta Türkiye'nin mutlak ve göreceli konumu konusundan kazandıkları kavramlar yine ön bilgileri olarak dersin işlenmesini kolaylaştırmakta. Konunun anlatımında beyin fırtınası, tartışma, slayt gösterimi gibi yöntemler kullanmak yine konunun öğretimini kolaylaştırmakta.”

Ö18: “Bu konuyu anlatırken güncel olaylardan da bahsediyoruz. Bu esnada öğrencilerde yorumlar yapıyor. Ders daha keyifli oluyor. Bu konunun anlatımında soru-cevap ve beyin fırtınası yöntemlerini kullanıyorum. Dersin gidişatına göre yöntem ve teknikler değişebiliyor. Aktif öğrenme yöntem ve teknikleri olan bu yöntemler öğrenciler açısından dersi zevkli ve daha kolay hale getiriyor. Sınıf içerisinde akıllı tahtanın bulunması ders esnasında görsellerden de yararlanmamı sağlıyor.”

Konunun öğrenciler açısından zor olduğu yönünde görüş bildiren bazı öğretmenlerin verdiği cevaplar şu şekildedir:

Ö5: “Konunun öğretimde zorlanmaktayım. Bunun en büyük nedeni öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesinin çok yetersiz olması. Konuyla ilgili ön bilgileri çok yetersiz olması, coğrafi sorgulama ve harita becerilerinin zayıf olması diyebilirim.

Ö14: “Konunun öğretiminde az da olsa zorlanıyorum. Çünkü öğrencilerin bir konuyu işlerken ilk sordukları soru sınavda bu konudan soru gelecek mi? Bu durum bir öğretmen olarak beni zorlamakta. Neticede konu sınav konusu olduğu için bir nebze de olsa motivasyon sağlayıcı oluyor. Ders süresinin haftada iki saat olması, TYT konularını da öğrencilere tekrar etmemden dolayı genellikle düz anlatım ve ders sonlarında çoktan seçmeli soru çözdürüyorum.”

Ö20: “Konunun öğretimi öğrenci ilgi-tutumları ve davranışları, konuya bakış açıları ve birçok coğrafi beceriden yoksun olmaları nedeniyle zorlaşıyor. Özellikle coğrafi gözlem ve coğrafi sorgulama, zamanı ve değişim-sürekliliği algılama becerisi ile harita becerilerinin kısıtlı olması konunun öğretimi zorlaştırmaktadır.”

4.2.2 Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Türkiye'nin çevresindeki bölgesel sorunlar” konusunun öğrenciler açısından zorluk derecesine yönelik görüşleri Tablo 13’de gösterilmiştir. Bu tablo incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bir bölümü bu konunun öğrenciler açısından zorluk derecesini orta olarak kabul etmektedir.

Tablo 13: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Çok Kolay	2
Kolay	4
Orta	10
Zor	3
Çok Zor	1
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Türkiye'nin çevresindeki bölgesel sorunlar” konusunun öğrenciler açısından zorluk derecesini etkileyen faktörler ile ilgili görüşleri Tablo 14’te gösterilmiştir. Bu tabloda, ilgili konu bağlamında öğrencilere göre zorluk derecesini kolay ve çok kolay bulan öğretmenlerin cevapları kolaylaştıran faktörler; öğrencilere göre orta, zor ve çok zor bulan öğretmenlerin cevapları da zorlaştıran faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, ilgili konu bağlamında öğrenciler açısından zor bulan öğretmenlere göre bu durum üzerinde “ders kitabının yetersiz kalması ve güncel olmaması, konuya karşı öğrencilerin ilgisizliği, öğrencilerin problemlere eleştirisel bakamaması ve harita becerilerini zayıf olması” en önemli faktörlerdir. Konu bağlamında öğrenciler açısından kolay bulan öğretmenlere göre ise bu durum üzerinde “konunun güncel olması, konunun yakın çevremizdeki olaylarla ilişkisi ve Türkiye’yi yakından ilgilendirmesi, 12. sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersiyle ilişkili olması” en etkili faktörlerdir.

Tablo 14: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunun Zorluk Derecesini Etkileyen Faktörler

Kolaylaştırıcı Faktörler	f	Zorlaştırıcı Faktörler	f
Konunun güncel olması	4	Ders kitabının yetersiz kalması ve güncel olmaması	3
Konunun yakın çevremizdeki olaylarla ilişkisi ve Türkiye'yi yakından ilgilendirmesi	3	Konuya karşı öğrencilerin ilgisizliği	3
12. sınıf Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersiyle ilişkili olması	3	Öğrencilerin problemlere eleştirel bakamaması	3
Öğrencilerin konuya karşı ilgili ve meraklı olması	2	Harita becerilerini zayıf olması	3
Gazete, dergi ve medyada konunun sıklıkla yer alması,	2	Öğrencilerin yorum gücünün yetersiz olması ve araştırma yapması	2
Konuyla ilgili öğrencilerin ön öğrenmelerinin olması	2	Öğrencilerin derse aktif katılım sağlamaması	1

Konunun öğrenciler açısından kolay olduğu yönünde görüş bildiren bazı katılımcıların vermiş olduğu cevaplar aşağıda verilmiştir.

Ö4: “Öğrencilerin istekli olması öğretimi kolaylaştırıcı en önemli faktör. Konunun güncel olması, Türkiye'nin yakın çevresini ilgilendirmesi, konuyla ilgili öğrencilerin tarih dersinden gelen ön öğrenmelerinin olması ve 12. sınıfta görmüş oldukları ÇTDT dersinin etkisi. Konunun işlenmesinde anlatım, soru-cevap, beyin fırtınası, tartışma sık başvurduğum yöntemler.”

Ö6: “Konunun yakın çevremizdeki olayları ilgilendirmesi, ülkemizi doğrudan etkilemesi öğrenci ilgi düzeyini artırdığından konunun öğretimi kolaylaşmaktadır. Konuyla ilgili çeşitli kaynakların kolaylıkla bulunabilmesi, öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgilerinin olması da konunun öğretiminde etkilidir. Konunun anlatımında güncel belgesel, gazete haberleri, anlatım, soru-cevap, tartışma.”

Ö13: “Öğrencilerimin geçmiş yıllardan gelen harita bilgisi, yine tarih dersinden elde ettikleri önbilgiler ve 12 sınıf müfredatında yer alan ÇTDT dersi konunun öğretimini çok kolaylaştırmakta. Bu konuda genellikle dersin giriş bölümünde soru-cevap yöntemini, gelişme bölümünde anlatım yöntemi

kullanıyorum. Dersin son bölümünde konu ile ilgili boşluk doldurma, doğru-yanlış ve çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir etkinlik uyguluyorum.”

Ö15: “Özellikle konunun anlatımında harita kullanmam, yine dersin başında soru-cevap yöntemi kullanmam ve buna bağlı olarak öğrencilerin konuyla ilgili görüşlerini ortaya koymasını yani öğrenci katılımı ders işlenişini kolaylaştırıyor. Konu anlatımında soru-cevap, beyin fırtınası çok sık başvurduğum yöntemler.”

Araştırmaya katılan öğretmenlerden konunun öğrenciler açısından zor olduğu yönünde görüş bildirenlerin bir kısmının ifadeleri şu şekildedir:

Ö1: “Zor olmasının temel sebebi ilgili öğrencilerin az olması. Konuyu anlatırken jeopolitik konum, coğrafi konum, çatışma bölgeleri gibi konularla bağlantılar kurarak anlatmaya çalışıyorum. Daha çok konuları anlatırken günlük gazete haberleri ve dergi gibi yayınları kullanmaktayım.”

Ö5: “Her şeyden önce ders kitabının yetersiz olması bu hususta değinilecek ilk faktördür. Ayrıca öğrenciler araştırma yapmaması, sürekli yayın takip etmemesi de belirtilebilir. Öğrenciler siyasi coğrafya ve jeopolitik kavramlarına uzak. Bu konunun öğretiminde soru-cevap, slayt, beyin fırtınası, gazete ve dergiler gibi eğitim araçları ve yöntemler kullanıyorum.”

Ö11: “Öğrencilerin derse aktif katılım sağlamaması, harita becerilerinin zayıf olması da söylenebilir. Konuyu işlerken kısa anlatım (ön bilgi için), soru-cevap (dikkat çekmek ve eksiklikleri gidermek için), tartışma (farklı düşüncelere saygıyı kavratma), beyin fırtınası (uygun çözüm yolu buldurabilmek için).”

Ö20: “Konunun öğretiminde beni zorlayan en önemli faktör öğrencilerin derse aktif katılım sağlamaması oluyor. Soru-cevap yönteminde cevap vermekten kaçınıyorlar, beyin fırtınası uygulamak istediğimde görüş bildirmekte zorlanıyorlar, münazara uygulamak istediğimde grup içinde yer almıyorlar. Bunun yanı sıra harita becerileri maalesef alt düzeyde. Bütün bu olumsuzluklar bir araya geldiğinde gerçekten ders işlemek zorlaşıyor.”

4.2.3 Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “küresel ve bölgesel örgütler” konusunun öğrenciler açısından zorluk derecesine yönelik görüşleri Tablo 15’de gösterilmiştir. Bu tablo incelendiğinde; öğretmenlerin önemli bir bölümü konunun öğrenciler açısından zorluk derecesini kolay olarak kabul ederken aynı oranda öğretmen zor olarak kabul etmektedir.

Tablo 15: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Çok Kolay	0
Kolay	7
Orta	6
Zor	7
Çok Zor	0
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “küresel ve bölgesel örgütler” konusunun öğrenciler açısından zorluk derecesini etkileyen faktörler ile ilgili görüşleri Tablo 16’da gösterilmiştir. Bu tabloda, ilgili konu bağlamında öğrencilere göre zorluk derecesini kolay ve çok kolay bulan öğretmenlerin cevapları kolaylaştıran faktörler; öğrencilere göre orta, zor ve çok zor bulan öğretmenlerin cevapları da zorlaştıran faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, ilgili konu bağlamında öğrenciler açısından zor bulan öğretmenlere göre bu durum üzerinde “konunun öğrenciler tarafından ezber ve sıkıcı bulunması, ayrıntılı bir konu olması ve konunun çok fazla bilgi ve kavram içermesi, müfredattaki örgüt ve örgütlere üye ülke sayılarının fazlalığı” en önemli faktörlerdir. Konu bağlamında öğrenciler açısından kolay bulan öğretmenlere göre ise bu durum üzerinde “kavram haritalarının konu anlatımında kullanılması, güncel bir konu olması ve öğrencilerin konuya ilgi duyması, harita etkinliklerden faydalanılması” en etkili faktörlerdir.

Tablo 16: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunun Öğretiminin Zorluk Derecesini Etkileyen Faktörler

Kolaylaştırıcı Faktörler	f	Zorlaştırıcı Faktörler	f
Kavram haritalarının konu anlatımında kullanılması,	3	Konunun öğrenciler tarafından ezber ve sıkıcı bulunması,	5
Güncel bir konu olması ve öğrencilerin konuya ilgi duyması	3	Ayrıntılı bir konu olması, konunun çok fazla bilgi ve kavram içermesi	5
Harita etkinliklerden faydalanılması	3	Müfredattaki örgüt ve örgütlere üye ülke sayılarının fazlalığı	5
Öğrencilerin istekli olması	2	Konuya karşı öğrencilerin motivasyonunun düşük, ilgisinin az olması	4
Örgüt isimlerinin medyada sürekli olarak yer alması	2		
Konunun sınırları ve çerçevesinin belli olması	2	Ders kitabının yetersiz kalması	2
		Öğrencilerin ön bilgi eksikliği	2

Araştırmaya katılan katılımcılardan konunun öğrenci açısından kolay olduğu yönünde görüş bildirenlerden bir bölümün ifadeleri aşağıda belirtilmiştir.

Ö3: “Medyanın konu üzerindeki etkisi öğrenimi kolaylaştırmakta. Netice güncel bir konu ve öğrenciler görsel ve yazılı medyada bu örgütlerle sürekli karşılaşılıyor. Öğrenciler bu nedenle konuya karşı ilgi düzeyleri de yüksek. Konuları öğrenci merkezli olarak işliyorum.”

Ö4: “Konunun güncel olması ve öğrencilerin istekli olması konunun öğrenilmesini kolaylaştırıyor. Konuyu işlerken genellikle anlatım, beyin fırtınası ve soru-cevap yöntemlerini kullanıyorum.”

Ö7: “Sınırları ve çerçevesi belli olduğu için konunun öğretimi kolay diyebilirim. Ayrıca konu anlatımında kavram haritaları oluşturmak ve harita etkinlikleri yapmak hem öğrenciyi derse aktif olarak katmakta hem de derisi keyifli hale getirmekte. Konunun anlatımında soru-cevap, anlatım, tartışma, kavram haritası gibi teknikler kullanılması konuyu kolaylaştırıyor.”

Ö13: “Konu öğrenciler tarafından biraz karışık ve ezber olarak görülse de konuyu işlerken kavram haritası üzerinden anlatmak, çok ayrıntıya girmeden konunun genel hatlarını öğrenciye vermeye çalışmak öğretimi kolaylaştırıyor. Konunun sınırlarının belli olması yine işimizi kolaylaştırıyor. Bu konuda özellikle harita etkinliği yapmak örneğin boş bir dünya ülkeler haritasına G8 ülkelerini yerleştirmek konuyu işlememi kolaylaştırmakta. Konuyu işlerken özellikle harita üzerinde etkinlikler yaptırıyorum. Bunun yanında düz anlatım ve akıllı tahtadan faydalanıyorum.”

Ö17: “Kavram ağları ve kavram haritaları kullanarak örgütlerin, öğrenciler tarafından anlamlı bir şekilde öğrenmesini sağlıyorum. Örgütleri gösterir haritaları kullanarak dağılışı hakkında çıkarımlarda bulunmalarını sağlıyorum. Öğrencilerin harita becerilerindeki zayıflık ve güncel olayları çok fazla takip etmemeleri sorun oluşturuyor.”

Ö18: “Konunun anlatımı ve öğretimi kolay öğrenci açısından kolay. Ancak öğrencilerin ezberle yönelik ders çalışmasından dolayı öğrendiklerini kavramları kalıcı hale getirmesi zor. Küresel ve bölgesel örgütler konusunun geniş olması, konu içeriğindeki ülke sayısının çok olması ve bir ülkenin birden fazla örgütte yer alması öğrenciyi zorlamaktadır. Konunun anlatımında aktif öğrenme yöntemlerini kullanmak zor. Genellikle düz anlatım ve sunum yaparak konuyu anlatıyorum.”

Araştırmaya katılan katılımcılardan konunun öğrenci açısından zor olduğu yönünde görüş bildirenlerin bir bölümünün ifadeleri şu şekildedir:

Ö1: “Kitaplarda verilen bilgilerin yetersiz ve yüzeysel olması, konuyu soyut olması, ayrıntılı bir konu olması ve konu içinde çok fazla kavram bulunması öğretimi zorlaştıran faktörlerdir. Konuyu anlatırken akıllı tahta üzerinden görsel sunumlar yapıyorum ve güncel meselelere gönderme yaparak işliyorum.”

Ö8: “Konu genellikle öğrenciler için ezber olarak görülmekte, öğrenciler konuyu sıkıcı bulmakta bu nedenle derse karşı öğrencilerin ilgisini çekmek zorlaşıyor. Bu durum dersin öğretimini zorlaştırmakta. Ayrıca konu içerisinde çok fazla örgüt olması, bu örgütlere üye ülkelerin fazlalığı diyebilirim. Konu anlatımında genellikle yöntem olarak soru-cevap ve tartışma kullanmaktayım.”

Ö9: “Teferruatlı bir anlatım söz konusu olduğundan zor geliyor. Daha anlaşılır ve kısa olabilir. Örgüt ve ülke sayıları çok fazla ve öğrenciler ülkeleri çok fazla tanımıyor. Bu konunun öğretiminde soru-cevap yöntemiyle daha kolay öğrenebiliyorlar.”

Ö14: “Genel olarak konunun anlatımından, sunumundan çok öğrenciyi derse motive etmekte zorlanmaktayım. Özellikle konunun çok fazla bilgi ağırlıklı olması, örgüt sayısının ve üye ülke sayılarının fazla olması öğrencileri sıkmakta ve konunun anlatımını zorlaştırmakta. Ders kitabının da yetersiz olduğunu düşünüyorum. Dersin anlatımında slayt gösterimi, anlatım yöntemlerini kullanıyorum. Yine ders sonunda soru-cevap yöntemini kullanarak dönüt alıyorum.”

Ö20: “Konu öğrenciler tarafından ezber bilgi olarak görülüyor. Bunun önüne geçmek için kavram haritaları ve beyin fırtınası yöntemi uygulamaya çalışsam da öğrencilerin coğrafi sorgulama, yorum yapma, problem çözme gibi becerilerini çok fazla kullanmadıklarından konunun işlenmesi ve öğretimi zorlaşıyor. Konunun anlatımında beyin fırtınası, tartışma, soru-cevap yöntemleri ve slayt gösterimi yaparak işliyorum.”

4.2.4 Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “sıcak çatışma bölgeleri” konusunun öğrenciler açısından zorluk derecesine yönelik görüşleri Tablo 17’de gösterilmiştir. Bu tablo incelendiğinde; öğretmenlerin büyük bir bölümü bu konunun öğrenciler açısından zorluk derecesini kolay olarak kabul etmektedir.

Tablo 17: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunun Zorluk Derecesine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Çok Kolay	2
Kolay	8
Orta	8
Zor	2
Çok Zor	0
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “sıcak çatışma bölgeleri” konusunun öğrenciler açısından zorluk derecesini etkileyen faktörler ile ilgili görüşleri Tablo 19’da gösterilmiştir. Bu tabloda, ilgili konu bağlamında öğrencilere göre zorluk derecesini kolay ve çok kolay bulan öğretmenlerin cevapları kolaylaştıran faktörler; öğrencilere göre orta, zor ve çok zor bulan öğretmenlerin cevapları da zorlaştıran faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, ilgili konu bağlamında öğrenciler açısından zor bulan öğretmenlere göre bu durum üzerinde “öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesinin düşük olması, öğrencilerin problem çözme, yaratıcı düşünme becerilerinin zayıf olması ve öğrencilerin harita bilgilerinde eksiklikler ” en önemli faktörlerdir. Konu bağlamında öğrenciler açısından kolay bulan öğretmenlere göre ise bu durum üzerinde “öğrencilerin politikaya karşı ilgili duyması, belgesel, gazete haberi vb. birçok güncel materyalin konu anlatımında kullanılması, konunun öğretiminde birden çok aktif öğrenme yönteminin kullanılması, haritalardan ve dilsiz harita etkinliklerinden faydalanılması” en önemli faktörlerdir.

Tablo 18: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunun Zorluk Derecesini Etkileyen Faktörler

Kolaylaştıran Faktörler	f	Zorlaştıran Faktörler	f
Öğrencilerin politikaya karşı ilgili duyması	5	Öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyesinin düşük olması	4
Belgesel, gazete haberi vb. birçok güncel materyalin konu anlatımında kullanılması	5	Öğrencilerin problem çözme, yaratıcı düşünme becerilerinin zayıf olması	3
Konunun öğretiminde birden çok aktif öğrenme yönteminin kullanılması	5	Öğrencilerin harita bilgilerinde eksiklikler	3
Haritalardan ve dilsiz harita etkinliklerinden faydalanılması	5	Öğrencilerin ön bilgi eksikliği	2
Google Earth programının konunun anlatımında kullanılması	4	Öğrencilerin yeni kavramlara alışık olmamaları ve kavram bilgilerindeki eksiklik	2

Araştırmaya katılan öğretmenlerden konunun öğrenci açısından kolay olduğu yönünde görüş bildirenlerden bir kısmının ifadeleri şu şekildedir:

Ö1: “Bu konuda belgesel gösterimi, internette birçok güncel materyal bulunması dersin daha kolay işlenmesini ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Google Earth programı bu bölgelerin gösteriminde çok işime yapıyorum. Görselliğin artması öğretimi kolaylaştırıyor. Konuyu işlerken genellikle anlatım yöntemi kullanıyorum. Özellikle sıcak çatışma bölgeleri ile ilgili belgesel gösterimi yapıyorum ve akıllı tahta kullanıyorum.”

Ö13: “Dünya üzerinde sıcak çatışma bölgelerini gösteren bir harita hazırlıyorum ve bu haritayı dersin başında öğrencilere dağıtıyorum. Bu harita etkinliği dersimi işlememi çok kolaylaştırıyor. Öğrenciler sıcak çatışma bölgelerini atlaslarından kendileri buluyor, öğreniyor. Beyin fırtınası özellikle dersin sonunda bu çatışmaların nedenleri ve çatışmalara karşı çözüm önerileri bulabilmek için kullandığım bir yöntem. Bunun haricinde harita çalışması ve anlatım.”

Ö14: “Konu hakkında güncel kaynakların olması, öğrencilerin dünya siyasetini az ya da çok takip etmesi konunun anlatımını kolaylaştırıyor. Ancak fen liselerinde daha öncede de dediğim gibi coğrafya dersinin ve bu konunun üniversite sınavında ağırlığının az olması derse karşı ilginin düşmesi neden oluyor.”

Ö19: “Güncel bir konu olması en önemli faktör. Konunun anlatımında birçok yöntemi kullanabiliyor olmam da öğretimi kolaylaştırıyor. Özellikle görsel kullanımı, soru-cevap yöntemi, tartışma hatta münazara kullandığım yöntemlerdir. Sınıflarda akıllı tahta olması ve Google Earth programından faydalanmam derse görsellik katmamı sağlıyor.”

Araştırmaya katılan öğretmenlerden konunun öğrenci açısından zor olduğu yönünde görüş bildiren bazı öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

Ö11: “Öğrencilerin siyasi coğrafya kavramlarına uzak olması, konuda birçok soyut kavramın bulunması, öğrencilerin ön öğrenmeleri ve hazırbulunuşluk düzeylerinin düşük olması gibi nedenler öğretimi zorlaştırmakta. Öğrencilerde problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri bu konular için düşük. Bu durum büyük bölümünün siyasetten uzak olmaları ile ilgili bir durum.

Ö20: “Siyasi coğrafyaya pek merak duymuyorlar. Dersin anlatımında öğrenciler çok aktif olmuyor. Yorum yapma, coğrafi sorgulama, harita becerileri gibi konularda zayıflar. Dünya ülkelerinin, bölgelerin, kıta, deniz, okyanus, boğaz ve kanalların yerlerini bilmiyorlar. Bu bilgileri öncelikle vermeye kalkarsak ders süresi az geliyor.”

4.3 Siyasi Coğrafya Konularına İlişkin Öğrencilerin İlgisi ve Tutumlarına

Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmanın bu bölümde lise siyasi coğrafya konuları olan; tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu, Türkiye'nin çevresindeki bölgesel sorunlar, küresel ve bölgesel örgütler ve sıcak çatışma bölgeleri konularına karşı öğrencilerin ilgi düzeyleri ve bunun üzerinde etkili olan faktörler öğretmen görüşleri doğrultusunda ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

4.3.1 Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunda

Öğrencilerin İlgisi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu” konusunun hakkında öğrencilerin ilgi düzeylerinin derecelendirilmesine yönelik görüşleri Tablo 19'da verilmiştir. Bu tablo incelendiğinde öğretmenlerin büyük bölümü bu konuda öğrencileri ilgili bulmaktadır.

Tablo 19: Tarihsel Süreçte Türkiye'nin Jeopolitik Konumu Konusunda Öğrencilerin İlgisi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Çok İlgili	4
İlgili	6
Orta	5
Az İlgili	4
İlgisiz	1
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu” konusunda öğrencilerin ilgi ve tutumlarını etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri Tablo 20'de belirtilmiştir. Bu tabloda, öğrencilerin bu konu bağlamında ilgilerini ilgili ve çok ilgili bulan öğretmenlerin cevapları ilgiyi artıran; öğrencilerin ilgilerini

orta, az ilgili ve ilgisiz bulan öğretmenlerin cevapları da ilgiyi azaltan faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, öğrencilerin ilgili konu bağlamında öğretmenlere göre ilgisizlik üzerinde “öğrencilerin ülke ve dünya siyasetine karşı ilgisiz olması, siyasi coğrafya konularını sıkıcı ve ezber bulmaları” en fazla etkili olan faktörlerdir. Konu bağlamında öğrencileri ilgili bulan öğretmenlere göre ise; “öğrencilerin Türkiye’nin jeopolitik önemini farkında olması ve öğrenciler jeopolitik, jeostrateji ve siyasi coğrafya kavramlarını merak etmesi” ilgiyi artıran en etkili faktörlerdir.

Tablo 20: Tarihsel Süreçte Türkiye’nin Jeopolitik Konumu Konusunda Öğrencilerin İlgilerini Etkileyen Faktörler

İlgii Artıran Faktörler	f	İlgii Azaltan Faktörler	f
Öğrencilerin Türkiye’nin jeopolitik önemini farkında olması	9	Öğrencilerin ülke ve dünya siyasetine karşı ilgisiz olması	5
Öğrenciler jeopolitik, jeostrateji ve siyasi coğrafya kavramlarını merak etmesi	5	Siyasi coğrafya konularını sıkıcı ve ezber bulmaları	3
Öğrencilerin konuyla ilgili ön bilgi ve öğrenmelerinin olması	4	Öğrencilerin jeopolitik kavramlarını öğrenmede güçlük çekmesi	2
Türkiye’nin bulunduğu coğrafyada bölgesel ve küresel sorunların olması	3	Konunun üniversite sınavında önemli bir ağırlığının olması	2
Konunun güncel olması	2		
Öğrencilerin konuyu genel kültür olarak görmesi	2		

Görüşme yaptığımız katılımcılardan öğrencilerin konuya karşı ilgi düzeyi hakkında olumlu görüş belirtenlerden bazılarının cevapları aşağıda belirtilmiştir.

Ö3: “Öğrencilerin ilgi düzeyleri yüksek. Özellikle jeopolitik, strateji, siyasi coğrafya kavramları öğrencilerin ilgisini çekiyor. Türkiye’nin jeopolitik önemini farkında olmaları, bölgemizde yaşanan sorunlar, bu sorunların toplumda ve medyada konuşuluyor olması ilginin artmasını sağlıyor.”

Ö7: “Türkiye’nin bulunduğu konum itibariyle öneminin farkındalar. Özellikle coğrafi konumun avantajları kadar dezavantajlarının da olduğunu belirtildiğinde ilgi düzeyi daha da artmaktadır. Yaşadığı yerdeki güncel siyasi olayları öğrenmek, bu konularda bilgi sahibi olmak istiyorlar.”

Ö15: “Öğrenciler ülkemizin konum olarak dünya üzerinde çok önemli bir yerde bulunduğu farkındalar. Türkiye’nin bulunduğu coğrafyada yaşanan güncel sorunların bulunması öğrencilerin Türkiye’nin jeopolitiğine ve politikaya ilgisini artırmaktadır. Özellikle bu durum derse karşı ilgiyi artırıyor. Ders aktif öğrenci katılımı oluyor.”

Ö16: “Türkiye’nin konumunu merak ederek ne gibi değişimler yaşandığını görünce ilgileri artmaktadır. Konu hakkında öğrencilerin ön bilgilerinin de bulunması, özellikle soru-cevap yönteminde öğrencinin bu bilgilerini kullanması dersten daha fazla hoşlanmasını sağlıyor.”

Görüşme yaptığımız katılımcılardan öğrencilerin konuya karşı ilgi düzeyi hakkında olumsuz görüş belirten bazı öğretmenlerin cevapları aşağıdaki verilmiştir.

Ö1: “Öğrenciler siyasi coğrafya konularına ait bilgi birikimine ve genel kültüre sahip olmamaları başarı düzeylerini ve ilgilerini olumsuz yönde etkiliyor. Jeopolitik kavramlarını sıkıcı buluyorlar. Konu öğrencilerin zihinlerinde yüzeysel kalıyor.”

Ö14: “Öğrenciler genel olarak konudan ziyade derse karşı ilgisiz. Maalesef fen liselerinde coğrafya dersi ikinci sınıf bir dersmiş gibi görülüyor. Ülkenin en başarılı gençlerinin bu konuları ne lise ne de üniversite öğrenimlerinde görmeyecek olması ülkemizin adına gerçekten düşündürücü. Üniversite sınavında konu ağırlığının olmaması ilgisizliğe neden olan diğer bir faktör olarak karşımıza çıkıyor.”

Ö17: “Tarihsel süreçte Türkiye’nin jeopolitik konumu” olgusu öğrencilerin zihinlerinde yüzeysel anlamlar ifade ediyor. Bir nevi kavramların anlamlarına gerçek manada vakıf değiller. Belki biraz da Türkiye’yi haritada görüldüğü kadar algılıyor olabilirler. Yani jeopolitik kavramına gerektiği anlamı yükleyemiyorlar.”

4.3.2 Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrencilerin İlgî Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Türkiye'nin çevresindeki bölgesel sorunlar” konusunda öğrencilerin ilgilerine yönelik görüşleri Tablo 21’de verilmiştir. Bu tablo incelendiğinde öğretmenlerin büyük bölümü bu konuda öğrencileri ilgili bulmaktadır.

Tablo 21: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrencilerin İlgî Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Çok İlgili	4
İlgili	6
Orta	5
Az İlgili	3
İlgisiz	2
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “Türkiye'nin çevresindeki bölgesel sorunlar” konusu hakkında öğrencilerin ilgi ve tutumlarını etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri Tablo 22’de belirtilmiştir. Bu tabloda, öğrencilerin bu konu bağlamında ilgilerini ilgili ve çok ilgili bulan öğretmenlerin cevapları ilgiyi artıran; öğrencilerin ilgilerini orta, az ilgili ve ilgisiz bulan öğretmenlerin cevapları da ilgiyi azaltan faktörler altında vermeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, öğrencilerin ilgili konu bağlamında öğretmenlere göre ilgisizlik üzerinde “günümüzde öğrencilerin ilgi alanlarının magazin kültürü olması ve üniversite sınavında konunun bir ağırlığının olmaması” en fazla etkili olan faktörlerdir. Konu bağlamında öğrencileri ilgili bulan öğretmenlere göre ise; “konunun Türkiye'nin yakın çevresini ilgilendirmesi ve güncel olması, öğrencilerin konuya ve politikaya karşı meraklı olması” ilgiyi artıran en etkili faktörlerdir.

Tablo 22: Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar Konusunda Öğrencilerin İlgilerini Etkileyen Faktörler

İlgiyi Artıran Faktörler	f	İlgiyi Azaltan Faktörler	f
Konunun Türkiye'nin yakın çevresini ilgilendirmesi	8	Günümüzde öğrencilerin ilgi alanlarının magazin kültürü olması	4
Konunun güncel olması	7	Üniversite sınavında konunun bir ağırlığının olmaması	3
Öğrencilerin konuya ve politikaya karşı meraklı olması	6	Öğrencilerin motivasyon eksikliği	1
Konunun medyada ve toplumsal yaşamda çok yer alması	4		
Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersinde de bu konuların işlenmesi	3		
Öğrenciler bu konuda, geçmiş tarih ve coğrafya bilgilerini kullanması	2		

Görüşme yaptığımız katılımcılardan öğrencilerin konuya ilgileri hakkında olumlu görüş belirten bazı öğretmenlerin cevapları aşağıdaki şekildedir:

Ö3: “Bu konunun özellikle güncel olması, medyada çok yer alması ve toplum içinde çok fazla konuşulması öğrencinin ilgisini artırıyor. Öğrenciler bu konuda hem geçmiş tarih ve coğrafya bilgilerini kullandıkları gibi ÇTDT dersinde de bu konuları görmeleri ilgiyi artıran başka bir faktör.”

Ö5: “Öğrencilerin konuya karşı ilgi düzeyleri yüksektir. Özellikle konuların güncel konular olması öğrencilerin ilgilerini artırıyor. Örneğin Suriye, Irak, Filistin gibi yakın çevredeki sorunlar ilgiyi artırmakta.”

Ö18: “Ülkemiz konumu itibariyle çok önemli bir noktada. Bu durum da önemi artırıyor. Çevredeki sorunların ülkemizi etkilemesi öğrencilerin ilgisini büyük ölçüde çekiyor. Gündemdeki olaylara karşı da ilgili olan öğrenciler bu konuları dikkatle ve ilgiyle dinliyor ve derse katılıyorlar.”

Görüşme yaptığımız katılımcılardan öğrencilerin konuya ilgileri hakkında olumsuz görüş belirten bazı öğretmenlerin cevapları aşağıdaki şekildedir:

Ö17: “Türkiye’nin çevresindeki güncel olaylarla ilgili pek fazla malumata sahip değiller. Bu durumdan dolayı etrafımızdaki bölgesel sorunlar ilgi alanlarına girmiyor. Bölgesel sorunların çatışmaya dönüşebileceğini ve bu çatışmaların bizi çok boyutlu olarak etkileyebileceği algısına sahip değiller.”

Ö20: “Maalesef öğrencilerin günümüzde ilgi alanları başta futbol ve magazin olmak üzere popüler kültür. Konuya karşı motivasyon sağlamak istesem de bunda çok zorlanıyorum. Konudan üniversite sınavında soru gelme ihtimalinin düşük olması diğer bir faktör”

4.3.3 Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “küresel ve bölgesel örgütler” konusu hakkında öğrencilerin ilgi düzeyine yönelik görüşleri Tablo 23’te verilmiştir. Bu tablo incelendiğinde öğretmenlerin büyük bölümü bu konuda öğrencileri az ilgili bulmaktadır.

Tablo 23: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Çok İlgili	0
İlgili	5
Orta	7
Az İlgili	8
İlgisiz	0
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “küresel ve bölgesel örgütler” konusu hakkında öğrencilerin ilgi ve tutumlarını etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri Tablo 24’te belirtilmiştir. Bu tabloda, öğrencilerin bu konu bağlamında ilgilerini ilgili ve çok ilgili bulan öğretmenlerin cevapları ilgiyi artıran; öğrencilerin ilgilerini orta, az ilgili ve ilgisiz bulan öğretmenlerin cevapları da ilgiyi azaltan faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, öğrencilerin ilgili konu bağlamında öğretmenlere göre ilgisizlik üzerinde “öğrencilerin konuyu sıkıcı bulması ve öğrencilerin konuyu ezber olarak görmesi” en fazla etkili olan faktörlerdir. Konu bağlamında öğrencileri ilgili

bulan öğretmenlere göre ise; “örgütlerin Türkiye’yi de ilgilendirmesi ve Türkiye’nin de birçok örgüte üye olması ” ilgiyi artıran en etkili faktördür.

Tablo 24: Küresel ve Bölgesel Örgütler Konusunda Öğrencilerin İlgilerini Etkileyen Faktörler

İlgili Artıran Faktörler	f	İlgili Azaltan Faktörler	f
Örgütlerin Türkiye’yi de ilgilendirmesi ve Türkiye’nin de birçok örgüte üye olması	4	Öğrencilerin konuyu sıkıcı bulması	8
Konuyu medyada ve çevrelerinde sık sık duymaları	3	Öğrencilerin konuyu ezber olarak görmesi	8
Öğrencilerin bölgesel ve küresel örgütleri merak etmesi	2	Konuda çok fazla kavram ve terimin geçmesi	5
Bu konuyu öğrencilerin genel kültür olarak görmesi	2	Konunun ders kitabında fazla ayrıntılı olması	3
		Üniversite sınavında konunun bir ağırlığının olmaması	3

Görüşme yaptığımız katılımcılardan öğrencilerin konuya karşı ilgili olduğu yönünde görüş bildirenlerden bir bölümünün cevapları aşağıda verilmiştir.

Ö4: “Öğrencilerin bu konuda istekli olması ve örgütleri merak etmesi. Ayrıca Türkiye’nin hangi örgütlere üye oldukları, bu örgütlerin Türkiye için önemini öğrenmek istiyorlar.”

Ö15: “Konu biraz ezberle kaça da öğrenciler uluslararası örgütleri genel kültür olarak görüyor. Özellikle çevrelerindeki konuşmalarda ve medyada bu örgütlerin isimleri karşlarına geldiklerinden konuya karşı ilgi duyuyorlar.”

Ö16: “Konuya bireysel ilgi duyuyorlar. Öğrencilere ilgili örgütleri verip tarihsel özelliklerini, en önemli özelliklerini çalışmalarını gibi konuyu projelendirmek öğrencinin ilgisini artırmakta. Öğrencilerin genel kültürlerini artırma isteği ve konunun birçok iletişim aracında yer alması da ilgiyi artırıyor.”

Görüşme yaptığımız katılımcılardan öğrencilerin konuya karşı ilgisiz olduğu yönünde görüş bildirenlerden bir bölümünün cevapları aşağıda verilmiştir.

Ö8: “Konuda çok fazla kavram ve terim olması, konunun ezbere kaçması diyebilirim. Yine ders kitabının çok ayrıntılı olması öğrencileri sıkıyor.”

Ö17: “Küresel ve bölgesel örgütlerle ilgili pek fazla malumata sahip değiller. Bu durumdan dolayı küresel ve bölgesel örgütlerin faaliyetleri de ilgilerini çekmiyor. Üniversite sınavlarında konunun fazla bir ağırlığının olmaması da ilgiyi azaltıyor.”

Ö18: Konuyu ezber görmeleri ve sıkıcı bulmaları ilgiyi düşürüyor. Ancak örgütlerin ülkemizi yakından ilgilendirmesi öğrencilerin az da olsa konuya merak duymasını sağlamakta.

Ö20: “Öğrenciler konuyu doğrudan doğruya sıkıcı ve ezber olarak görmekte. Konunun ayrıntılı olması, bilgi ağırlıklı olmasından hoşlanmıyorlar. Derse katılım düzeyleri bu faktörlerden dolayı bu konuda yetersiz kalmakta. Aktif olarak derse katılmamaları konuyu onlar açısından daha da sıkıcı hale getiriyor. Yine ders kitaplarında bu konunun anlatımında çok fazla ayrıntıya girilmiş olması.”

4.3.4 Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “sıcak çatışma bölgeleri” konusunda öğrencilerin ilgi düzeylerinin derecelendirilmesine yönelik görüşleri Tablo 25’te verilmiştir. Bu tablo incelendiğinde öğretmenlerin büyük bölümü bu konuda öğrencileri ilgili bulmaktadır.

Tablo 25: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrencilerin İlgi Düzeyine Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

	f
Çok İlgili	4
İlgili	6
Orta	7
Az İlgili	3
İlgisiz	0
Toplam	20

Araştırmaya katılan öğretmenlerin “sıcak çatışma bölgeleri” konusunda öğrencilerin ilgilerini etkileyen faktörler hakkındaki görüşleri Tablo 26’da belirtilmiştir. Bu

tabloda, öğrencilerin bu konu bağlamında ilgilerini ilgili ve çok ilgili bulan öğretmenlerin cevapları ilgiyi artıran; öğrencilerin ilgilerini orta, az ilgili ve ilgisiz bulan öğretmenlerin cevapları da ilgiyi azaltan faktörler altında verilmeye çalışılmıştır.

Yine aynı tablo incelendiğinde, öğrencilerin ilgili konu bağlamında öğretmenlere göre ilgisizlik üzerinde “üniversite sınavında konuyu fazla bir ağırlığının olmaması” en fazla etkili olan faktördür. Konu bağlamında öğrencileri ilgili bulan öğretmenlere göre ise; “konunun güncel olması, yakın çevremizi ve sınırlarımızı da ilgilendirmesi” ilgiyi artıran en etkili faktörlerdir.

Tablo 26: Sıcak Çatışma Bölgeleri Konusunda Öğrencilerin İlgilerini Etkileyen Faktörler

İlgili Artıran Faktörler	f	İlgili Azaltan Faktörler	f
Konunun güncel olması	10	Üniversite sınavında konuyu fazla bir ağırlığının olmaması	5
Konunun yakın çevremizi ve sınırlarımızı da ilgilendirmesi.	5	Öğrencilerin ilgi alanlarının farklı oluşu	4
Öğrencilerin siyasete ve konuya karşı meraklı olması	4	Öğrencilerin siyasete karşı olumsuz bakış açısı	3
Konunun görsel ve yazılı medyada yer alması	3		
Konu işlenirken birden fazla öğretim yöntem ve tekniğinin kullanılması	3		

Görüşme yaptığımız katılımcılardan öğrencilerin konuya karşı ilgili olduğu yönünde görüş bildirenlerin bir bölümünün cevapları aşağıdaki gibidir:

Ö3: “Yakın çevremizde de sıcak çatışma bölgeleri bulunması gerçekleşiyor olması. Aynı zamanda öğrencilerin görsel ve yazılı medyada sık sık bu konuyu duyması ilgi düzeyini artırıyor.”

Ö6: “Öğrencilerin politikaya karşı olumlu bakış açısının olması. Sıcak çatışma bölgelerinde hangi ülkelerin olduğu, burada yaşanan olaylara karşı duyulan merak.”

Ö13: “Öğrencilerin dünya siyasetine karşı genel olarak bir merakları var. Bunda en önemli faktörün ülkemizin çatışma bölgelerine yakın olması

olduğunu düşünüyorum. Konuyla ilgili olarak zaten gazete ve internetten de bilgilere sahipler. Konunun ayrıca güncel olması da ilgiyi artırmaktadır.”

Ö15: “Öğrencilerin dünya siyasetine karşı ilgili olması konuya karşı ilgiyi artırıyor. Stratejik olarak zaten ülkemiz çevresi, sınırlarımız da sıcak çatışma bölgesi ve kendi yaşamlarını fazlasıyla ilgilendiriyor. Öğrenciler dünya üzerindeki diğer çatışma bölgelerini de merak ediyor. Ayrıca konunun güncel olması, sürekli gündemde yer alması diğer nedenler.”

Görüşme yaptığımız katılımcılardan öğrencilerin konuya karşı ilgisiz olduğu yönünde görüş bildirenlerin bir bölümünün cevapları aşağıdaki gibidir:

Ö2: “Öğrencinin konuyu öğrenmeye karşı açık olmaması, genel uyarılmışlık düzeyinin düşük olması. Öğrencilerin ilgi alanlarının farklı olması. Ayrıca son sınıf konusu olması nedeniyle öğrencilerin bu dönemde üniversite sınavına yoğunlaşması.”

Ö14: “Öğrencilerin her şeyi üniversite sınav odaklı düşünmesi ilgiyi maalesef azaltmakta. Konunun hatta coğrafya dersinin sınavdaki soru ağırlığının az olması sadece konuya karşı değil derse karşı genel olarak ilgiyi düşürmektedir.”

Ö17: “Yaş itibarıyla yakın tarihlerdeki çatışmaları biliyorlar. Diğer taraftan çatışma sayılarının çokluğu ve öğrencilerin ilgi alanlarının farklı oluşu bahsedilen konuya ilginin fazla olmasını engellemektedir. Farklı bir husus olarak ise genç nesillerin kişilik olarak daha bireysel bir yapıya sahip olmaları ve insani duygularının yetersiz olması da denebilir.”

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularından yola çıkarak sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuç ve Tartışma

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda yer alan siyasi coğrafya konularına ilişkin öğrenci başarılarının, tutumlarının ve konuların zorluk derecesinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.1 Siyasi Coğrafya Konularında Öğrenci Başarılarına Yönelik

Sonuçlar ve Tartışma

1- Siyasi coğrafya konularında öğrencilerin genel olarak başarı düzeyleri yüksektir. Ancak tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu, sıcak çatışma bölgeleri konularında başarı düzeyi daha yüksek iken; özellikle küresel ve bölgesel örgütler konusunda öğrenci başarısı daha düşüktür. Siyasi coğrafya konularında öğrenci başarılarının yüksek olmasında etkili olan faktörleri şu şekilde sıralayabiliriz:

a- Türkiye'yi doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren bölgesel sorunların bulunması, günümüz çatışma bölgeleriyle Türkiye'nin sınır olması ve Türkiye'nin jeopolitik önemi öğrencilerin siyasi coğrafya konularına karşı daha duyarlı olmasında neden olmaktadır. Bu durum öğrenci başarısını olumlu etkilemektedir. Çünkü bireyler bulunduğu yakın çevredeki olay ve olgulara karşı daha duyarlıdır. Öğrenen içinde bulunduğu, ilgi kurduğu olayları, daha rahat ve kolay öğrenir.

b- Siyasi coğrafya konularının günlük yaşamla ilgili olması, yazılı ve görsel medyada bu konuların sıklıkla yer alması yani güncel konular olması başarıyı artıran diğer bir faktördür. Güncellik ilkesinin, ders konularıyla güncel olaylar ve sorunlar arasında ilişki kurularak dersin işlenmesini öngördüğü söylenebilir. Bu durumda öğrenciler yakın çevrelerinde ne olup bittiğini daha yakından görebilmekte ve olayların farkına varabilmektedirler. Güncellik ilkesi gereği, işlenen konuların günlük hayata yansımış

yönleri ele alınmalıdır. Siyasi coğrafya konuları güncellik ve yaşanırılık ilkesinin uygulanabilmesine çok uygundur.

c- Aktif öğrenme yöntem ve tekniklerinin, siyasi coğrafya konularının öğretiminde kullanılması başarı düzeyini artırmaktadır. Özellikle soru-cevap, beyin fırtınası, tartışma yöntemleri siyasi coğrafya konularında öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamak ve bu durum da öğrenci başarısını artırmaktadır.

d- Siyasi coğrafya konularında öğrencilerin başarı düzeyinin yüksek olmasında bu konuların tarih dersinde de görülüyor olması, özellikle de 12. sınıf dersi olan Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi dersinin etkisi büyüktür. Öğrenci bu disiplinlere ait bilgileri bir araya getirebildiği zaman bu konuları daha anlamlı biçimde öğrenebilir. Bu durum öğretimde disiplinler arası yaklaşımın önemini ortaya koymaktadır. Yıldırım (1996), disiplinlerarası öğretimi, farklı disiplinlere ait bilgi ve becerileri anlamlı bir biçimde bir araya getirme ve kullanma yönünde etkili bir strateji olduğunu belirtmektedir.

e- Başarı üzerinde etkili olan faktörlerden bir tanesi de üniversite sınavlarıdır. Öğrenciler genellikle üniversite sınavında soru gelme ihtimali fazla olan siyasi coğrafya konularında daha yüksek başarı oranı göstermektedir. Geçmiş yıllarda soru gelmemiş veya soru gelme ihtimali düşük konularda başarı oranı düşmektedir. Bu da halen liselerde özellikle de 12. sınıfta müfredattan ziyade üniversite sınavının önem arz ettiğini göstermektedir.

2- Bazı siyasi coğrafya konularında öğrenci başarısını düşüren faktörler ise şu şekilde sıralanabilir:

- Öğrencilerin siyasete karşı ilgisiz oluşu
- Harita bilgilerinin yetersiz olması
- Ülkeleri tanımamaları ve önbilgi eksikliği
- Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerin az olması
- İlgi alanlarının magazin, futbol, oyun vb. etkinlikler olması
- Aktif öğrenme yöntemleriyle ders işlenmesinden çok hoşnut olmaması.

5.1.2 Siyasi Coğrafya Konularının Zorluk Derecesine Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

1- Siyasi coğrafya konuları genel olarak öğrenciler açısından kolay kabul edilmektedir. Sıcak çatışma bölgeleri ve tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu konuları öğrencilere daha kolay gelmekte iken; özellikle küresel ve bölgesel örgütler konusu

öğrencilere daha zor gelmektedir. Siyasi coğrafya konularının öğrencilere kolay gelmesinde etkili olan faktörleri şu şekilde sıralayabiliriz:

a- Siyasi coğrafya konularının öğretiminde aktif öğrenme yöntemlerinin kullanılması, konular işlenirken birden fazla yöntem ve teknik kullanılması siyasi coğrafya konularını öğrenciler açısından kolaylaştıran en önemli faktördür. “Aktif öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir” (Açıkgöz, 2014, s. 17).

b- Siyasi coğrafya konularının öğretiminde soru-cevap, düz anlatım, tartışma, beyin fırtınası, örnek olay, problem çözme, araştırma ve kavram haritası en fazla kullanılan öğretim yöntem ve teknikleridir. Özellikle siyasi coğrafya konularının öğretiminde bu yöntem ve tekniklerin birkaçının aynı anda kullanıyor olması öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamaktadır. Bu durum öğrencilere göre konuyu kolaylaştırmaktadır.

c- Siyasi coğrafya konuların öğretiminde ders içerisinde Google Earth programından faydalanmak da konuların öğretimini kolaylaştırmaktadır. “Yeryüzüne ait uydu görüntülerinin internetten gözlemlenmesini sağlayan Google Earth, detayları konum bilgileri ile sunduğu için mekânsal sorgulama ve analizlere imkan vermektedir” (Demirci ve Karaburun, 2011, s. 101). Google Earth programı; jeopolitik konum, coğrafi konum, sınır, ülke, çatışma bölgeleri, küresel örgütler gibi konusu temel lokasyon becerilerini içeren bu kavramların öğretimini kolaylaştırmaktadır.

d- Belgesel, güncel dergiler, gazete haberi vb. birçok güncel materyale günümüzde özellikle internet teknolojisinin ilerlemesiyle kolaylıkla ulaşılabilmesi siyasi coğrafya konuları öğretiminde hem görsellik hem de güncellik sağlamakta bu durum da konuların öğretimini kolaylaştırmaktadır.

e- Dilsiz harita etkinliklerinin siyasi coğrafya konuları işlenirken sınıf içinde kullanımı konuların öğretimini öğrenci açısından fazlasıyla kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin küresel ortamı yani bölgeler ve ülkeleri mekânsal olarak algılayabilmelerinde dilsiz harita çalışmalarına yer verilmesi zaruridir. Doğanay (1993), coğrafya öğretmenlerinin bizzat kendileri tarafından hazırlanacak dilsiz haritalardan yararlanması gerektiğini belirtmektedir. “Dilsiz harita etkinlikleri, öğrencilerin zihni haritalarındaki eksiklerin ve hataların belirlenmesinde ve zihni

haritalarının kuvvetlendirilmesinde öğretmenlere önemli ipuçları verirler” (Kızılcıoğlu ve Ünlü 2008, s. 47).

2- Bazı siyasi coğrafya konularının öğrenciler açısından zor olarak kabul edilmesinde etkili olan faktörler:

a- Öğrencilerin ön bilgilerinin yetersizliği, coğrafi sorgulama ve harita becerisi gibi coğrafi becerilerinin az olması, ilgilerinin siyasetten ziyade magazin, spor, oyun vb. alanlarda olması, yorum güçlerinin yetersiz olması ve araştırma yapmamalarıdır.

b- Ders kitabının siyasi coğrafya konularının anlatımında yetersiz kalması ve güncel olmaması öğretimi zorlaştıran diğer bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

c- Siyasi coğrafya konuları bazı öğrenciler tarafından ezber ve sıkıcı olarak görülmektedir. Bu durum geleneksel, düz anlatıma dayanan öğretim anlayışının az da olsa halen devam ettiğini göstermektedir.

d- Siyasi coğrafya konuları 11 ve 12. sınıf müfredatında yer almakta, özellikle de 12. sınıf müfredatında yoğunlaşmaktadır. Bu dönem sonunda yapılacak olan üniversite yerleştirme sınavının yaklaşmasıyla öğrenci devamsızlıklarında belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu durum 12. sınıf ikinci dönem müfredatında yer alan siyasi coğrafya konularının öğretiminde önemli problem oluşturmakta ve öğrenciler açısından konuları zorlaştırmaktadır.

5.1.3 Siyasi Coğrafya Konularına Karşı Öğrencilerin İlgi ve Tutumlarına Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

1- Siyasi coğrafya konularına karşı öğrencilerin büyük bölümü ilgili olup, olumlu tutum göstermektedir. Zaman ve Coşkun (2007), bir ders esnasında, öğrenciyle öğretmen arasında bilgi alışverişi ya da iletişim faaliyetinin oluşması için, öğrencinin o sınıfa olumlu tutumlarla girmiş olmasının gerektiğini belirtmektedir. Bu durum öğrenme etkinliğini kolaylaştırmaktadır. Öğrencinin sınıfa olumsuz tutumlarla gelmesi durumunda ise dersin hedeflerine ulaşması zorlaşmaktadır.

2- Özellikle Türkiye'nin çevresindeki bölgesel sorunlar, Türkiye'nin jeopolitik konumu ve sıcak çatışma bölgeleri konularında öğrencilerin ilgi düzeyleri yüksektir.

3- Öğrencilerin siyasi coğrafyaya karşı ilgili olması ve olumlu tutum göstermesinde etkili olan faktörler şunlardır:

- Siyasete ve siyasi coğrafyaya karşı meraklı olmaları
- Siyasi coğrafya konularının güncel olması

- Siyasi coğrafya konularının görsel ve yazılı medyada yer alması
- Siyasi coğrafyayı genel kültür olarak görmeleri
- Siyasi coğrafya konularında geçmiş tarih ve coğrafya bilgilerini kullanmaları
- Jeopolitik ve siyasi coğrafya kavramlarını merak etmeleri
- Türkiye'nin jeopolitik önemini farkında olmaları
- Siyasi coğrafya konularının yakın çevremizi ve sınırlarımızı da ilgilendirmesi
- Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada bölgesel ve küresel sorunların olması

4- Araştırmada bazı öğrencilerin siyasi coğrafyaya karşı olumsuz bir tutum gösterdiği ve ilgisiz olduğu tespit edilmiştir. Özellikle “küresel ve bölgesel örgütler” konusunda öğrencilerin ilgi düzeyi düşüktür. Bazı siyasi coğrafya konularına karşı öğrencilerin ilgisiz olmasında etkili olan faktörler şunlardır:

- Siyasi coğrafya konularını sıkıcı ve ezber bulmaları
- Siyasete karşı olumsuz bakış açısı
- Konularda çok fazla kavram ve terimin geçmesi
- Üniversite sınavında siyasi coğrafya konularının bir ağırlığının olmaması.

5.2 Öneriler

- Coğrafya dersinin 11. ve 12 sınıflarda seçmeli ders olmaktan çıkarılıp, zorunlu dersler arasında yer alması gerekmektedir. Siyasi coğrafya konularının 11. ve 12 sınıf müfredatında yer alması nedeniyle lise öğrencilerinin önemli bir bölümü siyasi coğrafya konuları görmeden mezun olmaktadır.
- Üniversite sınavlarında coğrafya dersinden gelen soru sayısının artırılması, siyasi coğrafya konularından da öğrencilere soru sorulması gerekmektedir. Bu durum siyasi coğrafyanın önemini artıracaktır.
- Siyasi coğrafya kazanımlarının öngördüğü bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılması; ayrıca coğrafi sorgulama, değişim ve sürekliliği algılama, harita becerisi gibi coğrafi becerilere ulaşılmasında, aktif öğrenme yöntem ve teknikleri önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle ders işlenirken söz konusu yöntem ve tekniklerin kullanımına ağırlık verilmelidir.
- Coğrafya öğretmenlerinin, etkililiği çeşitli araştırmalar ile ortaya konulmuş olan aktif öğretim yöntemlerini, siyasi coğrafya konularında kullanımı ile ilgili hem bilgi edinmesi hem de uygulama konusunda gerekli bilgi ve deneyimleri kazanması sağlanmalıdır.

- Siyasi coğrafya konularına ilişkin kazanımların öğrencilere aktarılması öğrencilerde; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme gibi zihinsel becerilerin gelişmesi, tarafsız olabilme, sorgulama ve analiz etme, milli değerleri göz önüne alabilme, ülkesinin jeopolitik önemini ve çevresindeki bölgesel sorunları anlayabilme ve olaylar arasında ilişkiler kurarak açıklayabilme, zaman ve süreç içindeki benzerlik ve farklılıkları bulma, mekândaki değişim ve sürekliliği algılayabilme gibi bilgi, beceri, tutum ve değerleri olumlu yönde geliştirmektedir. Bu durum gelecekte devlet yönetiminde karar verici konuma gelecek olan öğrencilerin, siyasi olayları daha iyi değerlendirerek sonuçlar çıkarabilen ve kararlar alabilen yöneticiler olmasını sağlayacaktır.
- Özellikle ülkenin en yüksek puanlarla öğrenci alan ve üniversite yerleştirmede en başarılı okul türü olan Fen liselerinde 11. ve 12. sınıf düzeyinde coğrafya dersi öğrencilerin büyük bölümü tarafından seçilmemektedir. Bu lise türünde coğrafya dersine karşı oluşan olumsuz tutumun ortadan kaldırılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.
- Siyasi coğrafya konularının güncel konular olması nedeniyle yazılı ve görsel medyada sıklıkla yer bulmaktadır. Gazete, dergi, internet vb. güncel kaynaklardan elde edilen siyasi coğrafya haberleri ders içerisinde kullanılmalıdır. Bu durum öğrencileri araştırmaya yapmaya sevk edecek ve öğrencilerin konulara ilgi duymasını sağlayacaktır.
- Genellikle ezber ve sıkıcı bir ders olarak görülen coğrafya dersi, siyasi coğrafya konularının günlük yaşamla ilişkilendirilmesi ve güncel olayların sınıf ortamına taşınması ile bu algıdan kurtarılabilir.
- Coğrafya ders kitaplarında özellikle de siyasi coğrafya konularında dilsiz harita etkinliklerinin sayısı artırılmalıdır. Öğretmenler konulara uygun harita ve dilsiz harita etkinlikleri hazırlamalı ve bunları uygulamalıdır. Özellikle konusu temel lokasyon becerileri olan siyasi coğrafya öğretiminde öğretmenlerin sıklıkla Google Earth, Coğrafi Bilgi Sistemleri gibi uygulamaları ders içinde kullanmalıdır.
- Siyasi coğrafya konu ve kavramlarının tarih dersin de görülüyor olması bu iki disiplin arasında disiplinlerarası yaklaşımın önemini ortaya çıkarmaktadır. Tarih ve coğrafya öğretmenlerinin siyasi coğrafya kavramlarının öğretiminde iş birliği içerisinde olmaları gerekmektedir.

- Siyasi coğrafya konularının anlatımında fiziki, beşeri ve ekonomik unsurların, ülkelerin hem ulusal hem de uluslararası politikaları üzerindeki etkileri ve mekâna dayalı unsurların bir ülkenin jeopolitik önemini nasıl artırdığının öğrencilere kavratılması, öğrencilerin siyasi olaylara bakış açısının olumlu yönde değişmesini sağlayabilir.
- Ülkemizde siyasi coğrafya üzerine son yıllarda yapılan çalışma sayısında önemli artış bir artış olsa da, siyasi coğrafya öğretimi üzerinde yapılan araştırma sayısı son derece azdır. Ülkemizde benzer araştırmaların yapılmasına önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, K. Ü. (2005). *Etkili öğrenme ve öğretme*. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Açıkgöz, K. Ü. (2008). *Aktif öğrenme*. İzmir: Biliş Gelişiminin Coşkusu.
- Akengin, H. (2013). *Siyasi coğrafya insan ve mekân yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Aktan, C. C. (2008). Stratejik yönetim ve stratejik planlama. *Çimento İşveren Dergisi*, 22(4), 4-21. Erişim adresi: www.ceis.org.tr/dergiDocs/makale132.pdf
- Atalay, İ. (2001). *Genel fiziki coğrafya*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi
- Atalay, İ. (2004). *Türkiye coğrafyası ve jeopolitiği*. İzmir: Meta Basım.
- Bacanlı, H. (2001). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel
- Baranaydın, M. (2018). *Ortaöğretim coğrafya 9 ders kitabı*. Ankara: Fersa [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi: <http://www.eba.gov.tr/ekitap?icerik-id=6360>
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayınevi
- Çelik, M. Y. (2012). Boyutları ve farklı algılarıyla küreselleşme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(32), 57-74. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/55770>
- Demirci, A. (2005). Küreselleşen dünyamızda coğrafyanın siyasal gücü ve Türkiye ölçeğindeki rolü. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 12, 1-16. Erişim adresi: <http://dspace.marmara.edu.tr/handle/11424/2485>
- Demirci, A. ve Karaburun, A. (2011). CBS, CPS ve Google Earth teknolojilerinin coğrafya derslerinde kullanımı. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 99-123. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/3255>
- Demirel, Ö. (2003). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Deniz, T. (2010). *Buluş yoluyla öğretim yaklaşımının siyasi coğrafya konularının öğretiminde öğrenci başarısına etkisi* (Doktora tezi). Erişim adresi: http://www.acikarsiv.gazi.edu.tr/File.php?Doc_ID=4209&ses=
- Doğanay, H. (1993). *Coğrafyaya giriş 1*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Doğanay, H. (1993). *Coğrafyada metodoloji: Genel metotlar ve özel öğretim metotları*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Kitapları Dizisi.
- Doğanay, H. (2014). *Coğrafya öğretim yöntemleri: Liselerde coğrafya eğitim ve öğretimi*. Erzurum: Pegem Akademi.
- Elmas, B. (2006). *Ortaöğretim coğrafya eğitiminin temel sorunları (Kartal ilçesi örneği)* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: <https://katalog.marmara.edu.tr/eyayin/tez/T0052723.pdf>

- Erdebil, C., Düzgün, R., Bıçaklı, R., Güzel, Z. ve Bozbıyık, E. (2018). *Ortaöğretim coğrafya 12 ders kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi: <http://www.eba.gov.tr/ekitap?icerik-id=6360>
- Erden, M. ve Akman Y. (1995). *Eğitim psikolojisi: gelişim-öğrenme-öğretme*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Günel, K. (2004). *Coğrafyanın siyasal gücü*. İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Güngördü, E. (2006). *Eğitim fakülteleri için coğrafyada öğretim yöntemleri ve çağdaş öğretim yaklaşımları: ilkeler-uygulamalar*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Hasgüler, M. ve Uludağ B. Mehmet. (2012). *Devletlerarası ve hükümetler dışı uluslararası örgütler*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- İlhan, S. (1993). *Türkiye'nin ve Türk Dünyası'nın jeopolitiği*. (Vol.134). Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları
- İlhan, S. (2000). *Jeopolitik duyarlılık*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- İlhan, S. (2002) Jeopolitik kavramı ve unsurları. *Avrasya Dosyası, Jeopolitik Özel*, 8(4), 318-322. Erişim adresi: <https://21yyte.org/tr/assets/uploads/files/318-322%20suat%20ilhan.pdf>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Karabağ, S. (2006). *Mekânın siyasallaşması*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karabağ, S. (2008). *Jeopolitik açıdan sınırlar*. Ankara. Gazi Kitabevi.
- Karakuyu, M. (2008). Coğrafya eğitiminde öğretmen olmak ve öğretmen kalabilmek. (Ed. Özey, R. ve Demirci, A.) *Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar*. İstanbul: Aktif Yayınevi
- Koçak, K. (1993). İlköğretim kurumlarında öğrenci başarısının değerlendirilmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. (189), 18-25. Ankara: Tekışık Matbaası
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *Coğrafya dersi öğretim programı ve kılavuzu (9- 12. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Coğrafya dersi öğretimi programı (9., 10., 11. ve 12. sınıflar)*. Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018120203724482Coğrafya%20dop%20pdf.pdf>
- Özey, R. (2007). *Dünya ve Türkiye ölçeğinde siyasi coğrafya*. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Özgen, N. (ed.). (2016). *Beşeri coğrafyada araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Özgen, N. (2010). Bilim olarak coğrafya ve evrimsel paradigmaları. *Ege Coğrafya Dergisi*, 19(2), 1-26. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/56753>

- Özgüç, N. (t.y.). Beşeri coğrafyaya giriş. Erişim adresi: <https://web.archive.org/web/20140714210958/http://www.auzef.net/auzef-beseri-cografyaya-giris>
- Öztürk, B. (1999). Öğrenme ve öğretmede dikkat. *Milli Eğitim Dergisi*. 144, 51-58
Erişim adresi: https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/144/ozturk.htm
- Özçağlar, A. (2000). *Coğrafyaya giriş: sistematik, kavramlar, yöntemler*. Ankara. Hilmi Usta Matbaacılık.
- Şahin, İ. F. (2011). *Küreselleşme Avrupa Birliği ve Türkiye*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sarıer, Y. (2016) Türkiye’de öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörler: bir meta analiz çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31(3), 609-627. Erişim adresi: <http://efdergi.hacettepe.edu.tr/upload/files/3080basariietkileienfaktorler-meta-analiz.pdf>
- Saygılı, R. (2012). *İlk uygarlıklar haritası* [Harita]. Erişim adresi: http://cografyaharita.com/haritalarim/3ddunya_ilk_uygarliklar_haritasi.png
- Senemoğlu, N. (2000). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya*. Ankara. Gazi Kitabevi
- Siyasi Harita. (t.y.). Erişim adresi: <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/attachments/images/large/world-political.jpg?15471>
- Üçışık, S. ve Demirci, A. (2002). 21. yüzyılda çağdaş coğrafya bilimi ve temel unsurları. *Marmara Coğrafya Dergisi* (5)117- 133. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/3043>
- Ülgen, G. (1997). *Eğitim psikolojisi: Kavramlar, ilkeler, yöntemler, kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Ünlü, M. (2011). Coğrafya derslerinde coğrafi becerilerin gerçekleşme düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 2155-2172.
- Taş, İ. ve Kızılcıoğlu, A. (2007). Coğrafya dersi öğretim programı-2005’e eleştirel bir bakış. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 141-156 Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/113149>
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Basımevi
- Tozo, A.T. (2011). *Türkiye’nin jeopolitiği ve bölgesel sorunları konusunun probleme dayalı öğrenme yöntemi ile öğrenci başarı ve tutumuna etkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Erişim Adresi: http://www.acikarsiv.gazi.edu.tr/File.php?Doc_ID=7152
- Turoğlu, H. (2003). Coğrafyacı ve coğrafya eğitimi. *Türk Coğrafya Kurumu, Coğrafya Kurultayı, 9-12 Temmuz 2002, Bildiriler İçinde* (52-58). Ankara: Gazi Kitabevi.

- Tümertekin, E. ve Özgüç, N. (1998). *Beşeri coğrafya insan, kültür, mekan*. İstanbul: Çantay Kitapevi
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (1996). Disiplinlerarası öğretim kavramı ve programlar açısından doğurduğu sonuçlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (12)* 89-94
Erişim adresi:
<http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1270-published.pdf>
- Zaman, S. ve Coşkun, Ö. (2007). Orta öğretim öğrencilerinin coğrafya derslerine karşı tutumları üzerine bir araştırma : Erzurum örneği
Doğu Coğrafya Dergisi, 17, 17-32. Erişim adresi:
<https://dergipark.org.tr/download/article-file/26869>

EKLER

Ek.1

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
22.02.2019	2	2019 - 47

KARAR NO: 2019 - 47
Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Saim ÖZTOPAL'ın Doç. Dr. Necati TOMAL danışmanlığında " 12. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programındaki Siyasi Coğrafya Konularına İlişkin Öğrenci Başarılarının ve Tutumlarının Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin mülakat çalışmasını içeren 8143 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Saim ÖZTOPAL'ın Doç. Dr. Necati TOMAL danışmanlığında " 12. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programındaki Siyasi Coğrafya Konularına İlişkin Öğrenci Başarılarının ve Tutumlarının Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tezine ilişkin mülakat çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

T.C.
GİRESUN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29409993-605.01-E.9224697
Konu : Araştırma İzni
(Saim ÖZTOPAL.)

09.05.2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu Genelgesi.
b) Ondokuz Mayıs Üniversitesinin 11.04.2019 tarih ve 8518 sayılı yazısı.

Ondokuz Mayıs Üniversitesinin Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Saim ÖZTOPAL "Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programlarındaki Siyasal Coğrafya Konularına İlişkin Öğrenci Başarılarının ve Tutumlarının Değerlendirilmesi" konulu araştırma ve anket yapmak istemektedir. Çalışma; Giresun Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı orta öğretim kurumları öğretmen ve öğrencileriyle gerçekleştirilecektir. İlgili (b) yazı ile eklerinin (a) Genelge kapsamında incelenmesi sonucu oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu Raporu" ekte sunulmuştur.

Söz konusu çalışmanın yukarıda sözü edilen öğrencilerle 08.05.2019 – 30.06.2019 tarihleri arasında, Müdürlüğümüzce mühürlenmiş ve ekte sunulan veri toplama araçlarını kullanarak; tüm çalışmaların okul yönetiminin sorumluluğunda/gözetiminde yürütülmesi, yapılacak çalışmaların eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmadan, okul yönetiminin planlayacağı çalışma takvimine göre yapılması, çalışmalara katılımın gönüllülük esasına dayalı olarak sağlanması, uygulama ile toplanacak verilerin sadece bu araştırma dâhilinde kullanılması ve araştırma sonucunun Müdürlüğümüz AR-GE Birimine basılı veya elektronik doküman olarak teslim edilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesinde herhangi bir sakıncanın olmadığı Müdürlüğümüzce uygun değerlendirilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, olurlarınıza arz ederim.

Ergin AYBAR
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
09.05.2019
Ertuğrul TOSUNOĞLU
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır
09.05.2019
Kezban AKDOĞAN
Şef

Adres: Hükümet Konağı A/Blok Kat:1
Elektronik Ağ: arge28@meb.gov.tr
e-posta: kakdogan@hotmail.com

Bilgi için: Kezban Akdoğan-184
Tel: 0 (454) 215 75 25
Faks: 0 (454) 215 75 22

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 171d-5c27-3f9a-9f50-0961 kodu ile teyit edilebilir.

ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Sevgili meslektaşım;

Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programındaki Siyasi Coğrafya Konularına İlişkin Öğrenci Başarılarının ve Tutumlarının Değerlendirilmesi" başlıklı araştırmam için sizlerin görüş ve önerilerinizi almak istiyorum. Bu amaçla hazırlanmış siyasi coğrafya konularının değerlendirilmesine yönelik sorular bulunmaktadır. Bu soruların bir kısmı çoktan seçmeli bir kısmı ise açık uçlu sorular şeklindedir. Samimi cevaplarınız araştırmamda objektif sonuçlara ulaşmamda önemli katkı sağlayacaktır. Araştırmama göstereceğiniz ilgiden ötürü teşekkür ederim.

İ.BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyet;

- a. Kadın
 b. Erkek

Mesleki Deneyiminiz;

- a. 1-5 yıl
 b. 6-10 yıl
 c. 11-15 yıl
 d. 16-20 yıl
 e. 21 yıl ve üzeri

Çalıştığınız Okul Türü;

- a. Anadolu Lisesi
 b. Meslek Lisesi
 c. İmam Hatip Lisesi
 d. Fen Lisesi
 e. Sosyal Bilimler Lisesi
 f. Diğer

GÖRÜŞME SORULARI

1a. 12. sınıf coğrafya dersi "Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu" konusunda öğrencilerin başarı durumu derecelendirsek; ne söylersiniz ?

() Başarılı () Büyük Ölçüde Başarılı () Kısmen () Az Başarılı () Başarısız

Cevabınız Başarılı veya Büyük Ölçüde Başarılı ise başarı durumunun yüksek olmasında hangi faktörler etkilidir?

Cevabınız Kısmen, Az Başarılı veya Başarısız ise başarı durumunun düşük olmasında hangi faktörler etkilidir, bilgi verir misiniz?

1b. 12. sınıf coğrafya dersi "Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu" konusu öğretiminin zorluk derecesi hakkında ne söylersiniz?

() Çok Zor () Zor () Orta () Kolay () Çok Kolay

Cevabınız Çok Zor veya Zor ise bu konunun öğretimindeki zorluklar sizce nelerdir? Cevabınız Kolay veya Çok Kolay ise bu konunun öğretimi neden kolaydır, bilgi verir misiniz?

Bu konunun öğretiminde hangi yöntem ve teknikleri sıklıkla kullanıyorsunuz, neden?

1c. 12. Sınıf coğrafya dersi "Tarihsel süreçte Türkiye'nin jeopolitik konumu" konusuna ilişkin öğrencilerin ilgi düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?

() Çok İlgili () İlgili () Orta () Çok Az İlgili () İlgisiz

Cevabınız ilgisiz, çok az ilgili veya orta ise nedenleri hakkında bilgi verir misiniz? Cevabınız çok ilgili veya ilgili ise nedenleri hakkında bilgi veriniz?

2a. 12. sınıf coğrafya dersi "Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar" konusunda öğrencilerin başarı durumu derecelendirsek; ne söylersiniz ?

Başarılı Büyük Ölçüde Başarılı Kısmen Az Başarılı Başarısız

Cevabınız Başarılı veya Büyük Ölçüde Başarılı ise başarı durumunun yüksek olmasında hangi faktörler etkilidir?

Cevabınız Kısmen, Az Başarılı veya Başarısız ise başarı durumunun düşük olmasında hangi faktörler etkilidir, bilgi verir misiniz?

2b. 12. sınıf coğrafya dersi "Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar" konusu öğretiminin zorluk derecesi hakkında ne söylersiniz?

Çok Zor Zor Orta Kolay Çok Kolay

Cevabınız Çok Zor veya Zor ise bu konunun öğretimindeki zorluklar sizce nelerdir? Cevabınız Kolay veya Çok Kolay ise bu konunun öğretimi neden kolaydır, bilgi verir misiniz?

Bu konunun öğretiminde hangi yöntem ve teknikleri sıklıkla kullanıyorsunuz, neden?

2c. 12. sınıf coğrafya dersi "Türkiye'nin Çevresindeki Bölgesel Sorunlar" konusuna ilişkin öğrencilerin ilgi düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?

Çok İlgili İlgili Orta Çok Az İlgili İlgisiz

Cevabınız ilgisiz, çok az ilgili veya orta ise nedenleri hakkında bilgi verir misiniz? Cevabınız çok ilgili veya ilgili ise nedenleri hakkında bilgi veriniz?

3a. 11. sınıf coğrafya dersi "Küresel ve Bölgesel Örgütler" konusunda öğrencilerin başarı durumu derecelendirsek; ne söylersiniz ?

Başarılı Büyük Ölçüde Başarılı Kısmen Az Başarılı Başarısız

Cevabınız Başarılı veya Büyük Ölçüde Başarılı ise başarı durumunun yüksek olmasında hangi faktörler etkilidir?

Cevabınız Kısmen, Az Başarılı veya Başarısız ise başarı durumunun düşük olmasında hangi faktörler etkilidir, bilgi verir misiniz?

3b. 11. sınıf coğrafya dersi "Küresel ve Bölgesel Örgütler" konusu öğretiminin zorluk derecesi hakkında ne söylersiniz?

Çok Zor Zor Orta Kolay Çok Kolay

Cevabınız Çok Zor veya Zor ise bu konunun öğretimindeki zorluklar sizce nelerdir? Cevabınız Kolay veya Çok Kolay ise bu konunun öğretimi neden kolaydır, bilgi verir misiniz?

Bu konunun öğretiminde hangi yöntem ve teknikleri sıklıkla kullanıyorsunuz, neden?

3c. 11. sınıf coğrafya dersi "Küresel ve Bölgesel Örgütler" konusuna ilişkin öğrencilerin ilgi düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?

Çok İlgili İlgili Orta Çok Az İlgili İlgisiz

Cevabınız ilgisiz, çok az ilgili veya orta ise nedenleri hakkında bilgi verir misiniz? Cevabınız çok ilgili veya ilgili ise nedenleri hakkında bilgi verir misiniz?

4a. 12. sınıf coğrafya dersi "Sıcak Çatışma Bölgeleri" konusunda öğrencilerin başarı durumu derecelendirsek; ne söylersiniz ?

Başarılı Büyük Ölçüde Başarılı Kısmen Az Başarılı Başarısız

Cevabınız Başarılı veya Büyük Ölçüde Başarılı ise başarı durumunun yüksek olmasında hangi faktörler etkilidir?

Cevabınız Kısmen, Az Başarılı veya Başarısız ise başarı durumunun düşük olmasında hangi faktörler etkilidir, bilgi verir misiniz?

4.b 12. sınıf coğrafya dersi "Sıcak Çatışma Bölgeleri" konusu öğretiminin zorluk derecesi hakkında ne söylersiniz?

Çok Zor Zor Orta Kolay Çok Kolay

Cevabınız Çok Zor veya Zor ise bu konunun öğretimindeki zorluklar sizce nelerdir? Cevabınız Kolay veya Çok Kolay ise bu konunun öğretimi neden kolaydır, bilgi verir misiniz?

Bu konunun öğretiminde hangi yöntem ve teknikleri sıklıkla kullanıyorsunuz, neden?

4.c 12. sınıf coğrafya dersi "Sıcak Çatışma Bölgeleri" konusuna ilişkin öğrencilerin ilgi düzeyi aşağıdakilerden hangisidir?

Çok İlgili İlgili Orta Çok Az İlgili İlgisiz

Cevabınız ilgisiz, çok az ilgili veya orta ise nedenleri hakkında bilgi verir misiniz? Cevabınız çok ilgili veya ilgili ise nedenleri hakkında bilgi veriniz

